

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

นายวิรุทธ ชัยดี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

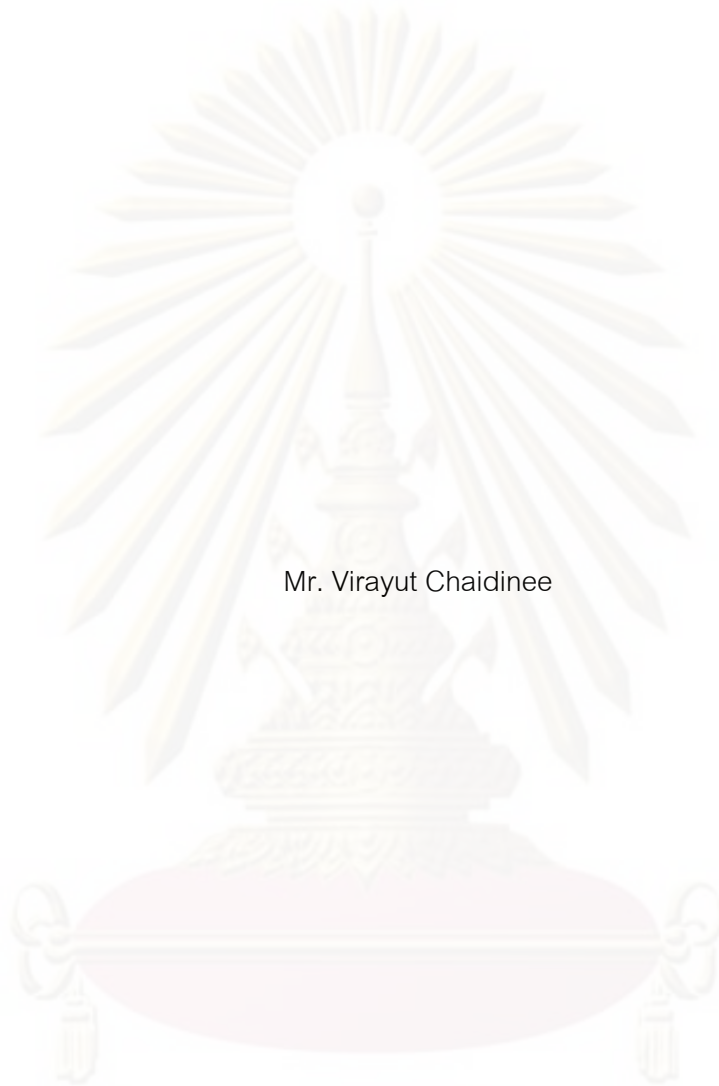
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NEEDS ASSESSMENT ON THE ADMINISTRATION OF COMMUNITY RELATIONS OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN
NONGKHAI PROVINCE

Mr. Virayut Chaidinee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration

Department of Educational Policy, Management and Leadership

Faculty of Education
Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์
ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

โดย

นายวิรุทธ ชัยดี

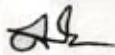
สาขาวิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

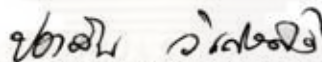
อาจารย์ ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล

คณะกรรมการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

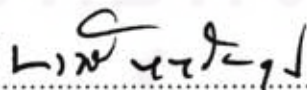
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์)

วิญญูช ชัยดิณี : การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย. (NEEDS ASSESSMENT ON THE ADMINISTRATION OF COMMUNITY RELATIONS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN NONGKHAI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ.ดร.ปิยพงษ์ สุ่มตติกุล, 191 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย ตามกรอบการวิจัย 7 ด้าน คือ 1) ด้านแผนงานโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3) ด้านการให้บริการชุมชน 4) ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน 5) ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6) ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก และ 7) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน โดยสังเคราะห์จากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนชุมชน จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows และ Microsoft Excel จัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.59 อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.90) อยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.64) และด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.60) ตามลำดับ มีสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด (0.30) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.28) และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.25) ตามลำดับ

ภาควิชา.....นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา.....บริหารการศึกษาศึกษา
ปีการศึกษา, 2552.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5183389327 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS : administrations / community relations / needs assessment

VIRAYUT CHAIDINEE : NEEDS ASSESSMENT ON THE ADMINISTRATION OF COMMUNITY RELATIONS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN NONGKHAI PROVINCE. THESIS ADVISOR : PIYAPONG SUMETTIKOON, Ed.D., 191 pp.

The purposes of this research were to study, compare the state and the order of the needs assessment on the administration of community relations of schools under the office of the basic education commission in Nongkhai province. Research framework was analyzed from involving document, theory and research, which covered 7 aspects; 1) project plans and activities of school's community relations 2) public relations of school 3) community service 4) personnel of school 5) budget, material and equipment 6) collaborating, participating and supporting from external community 7) performance evaluation of school's community relations. The samples of this research were 376 representatives from the school administrators and the community members. The instrument used in this research was questionnaire. Consequently, the data were analyzed and proceeded by SPSS application for Window and Microsoft Excel, including mean of frequency, percentage, mean, standard deviation; data proceeded by SPSS for Windows and Microsoft Excel. The Modified Priority Needs Index formula (PNI_{Modified}) was used to prioritize the order of needs assessment.

It was found that: 1) The averaged score of state of administration of community relations of schools was higher standard levels at 3.59. To consider each aspect, the personnel of school was higher standard at 3.90 while the collaborating, participating and supporting from community and project plans and activities of school's community relations were higher level at 3.64 and 3.60, respectively. The different in administration of community relations of schools between the actual and the expected were statistically significant at .05 2) The most important of Needs Assessment on the administration of community relations of schools was budget, material and equipment at score of 0.30. Next, the performance evaluation of school's community relations and public relations of school were scored at 0.28 and 0.25, respectively.

Department : Educational Policy, Management and Leadership

Student's Signature

Field of Study : Educational Administration

Advisor's Signature

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกตากรุณาและความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดียิ่งจากอาจารย์ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้และคำแนะนำอันทรงคุณค่าอย่างสูงยิ่งแก่ผู้วิจัย คอยดูแลเอาใจใส่ และคอยติดตามการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยด้วยความปรารถนาดี นับตั้งแต่การเริ่มพัฒนาโครงร่างวิทยานิพนธ์ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จนสามารถพัฒนามาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์และทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชญาพิมพ์ อุสาโห รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ และดร.มานะ สิ้นธุวงษานนท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเสนอแนะแนวทางอันมีคุณค่าในการตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาบริหารการศึกษากทุกท่านที่ได้ประสาขาวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยเป็นอย่างสูงที่กรุณาสับสนุนทุนวิจัยบางส่วนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จนทำให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกความปรารถนาดีจากเพื่อนๆ ทุกคน โดยเฉพาะ นันทพร อิศมาแอล ปฐมพงษ์ และสุรศักดิ์ ที่มอบกำลังใจและความห่วงใยให้ผู้วิจัยเสมอมา

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขออุทิศวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้แก่ บิดา มารดา ผู้ล่วงลับและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อพี่สาวและพี่ชายของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจ กำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา ด้วยความรัก ความห่วงใย และความเอาใจใส่ ตลอดจนได้สนับสนุนผู้วิจัยให้ได้รับการศึกษาจนถึงระดับนี้ อันมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กรอบความคิดของงานวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น.....	9
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน.....	16
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน.....	16
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน.....	17
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	29
3.1 แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	35
3.2 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน.....	41
3.3 การให้บริการชุมชน.....	51

3.4 บุคลากรภายในโรงเรียน.....	54
3.5 งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์.....	69
3.6 ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/ หน่วยงานภายนอก.....	71
3.7 การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	84
ตอนที่ 4 หลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	89
ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	91
ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดหนองคาย.....	92
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	100
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	101
การสร้างเครื่องมือ.....	103
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น.....	112
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	113
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	113
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	116
2.1 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	116
2.2 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามสถานภาพ.....	122
2.3 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามระดับโรงเรียน.....	123
ตอนที่ 3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	125
3.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	125
3.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	134
3.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามสถานภาพ.....	142
3.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามระดับโรงเรียน.....	144

บทที่	หน้า
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	146
สรุปผลการวิจัย.....	146
1. สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน.....	146
2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน.....	148
อภิปรายผลการวิจัย.....	151
1. สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน.....	151
2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	154
รายการอ้างอิง.....	156
ภาคผนวก.....	166
ภาคผนวก ก.....	167
ภาคผนวก ข.....	169
ภาคผนวก ค.....	176
ภาคผนวก ง.....	186
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	191

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	65
2.2 ผลดีของการมีส่วนร่วม.....	74
3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	101
3.2 โครงสร้างของเนื้อหาในแบบสอบถาม.....	103
3.3 ผลการพิจารณาคุณภาพของข้อรายการ.....	104
3.4 ข้อรายการที่ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	107
3.5 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน.....	110
4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน.....	113
4.2 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	114
4.3 ลำดับกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	115
4.4 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	116
4.5 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน.....	117
4.6 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้บริการชุมชน.....	118
4.7 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน.....	118
4.8 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์.....	119
4.9 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและ การได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก.....	120
4.10 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประเมินผล งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	121
4.11 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รายด้าน.....	121
4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามสถานภาพ.....	122

4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามระดับโรงเรียน.....	123
4.14 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	125
4.15 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน.....	126
4.16 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการให้บริการชุมชน.....	127
4.17 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน.....	128
4.18 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์.....	130
4.19 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับ การสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก.....	130
4.20 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	132
4.21 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง รายด้าน.....	133
4.22 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านแผนงาน โครงการกิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน.....	134
4.23 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน.....	135
4.24 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการให้บริการชุมชน.....	136
4.25 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน.....	137
4.26 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์.....	139
4.27 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับ การสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก.....	139
4.28 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน.....	141
4.29 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รายด้าน.....	142
4.30 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามสถานภาพ.....	143
4.31 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามระดับโรงเรียน.....	144

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.กรอบความคิดของการวิจัย.....	7
2.บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม.....	79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 289 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่ต้องการให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความมั่นคงในชีวิต อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข พัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน ให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ที่จะส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ยังได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษาไว้ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (5) ให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 29 สถานศึกษาร่วมกับครอบครัวจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และมาตรา 58 ให้ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 กำหนดไว้ในแนวนโยบายที่ 11 การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2551-2555 กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ที่ระบุสอดคล้องกันว่า ให้ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

การประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพ การศึกษา มาตรฐานที่ 14 กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกพบว่า ในจังหวัดหนองคาย ผ่านการประเมินในระดับดี 437 โรงเรียน จากทั้งหมดที่ได้รับการประเมิน 532 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 82 และผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง พบว่า มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินในระดับ ดีมาก 138 โรงเรียน จากที่ประเมินไปแล้ว 326 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 42 ซึ่งถือว่าน้อยที่สุดของ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตามรายละเอียดดังนี้จังหวัดเลย ร้อยละ 58 จังหวัด สกลนคร ร้อยละ 52 จังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยละ 48 และจังหวัดอุดรธานี ร้อยละ 47(สำนักงาน รับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา, 2552)

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กำหนดภารกิจของ โรงเรียน ผู้บริหาร และครู ต้องบริหารความสัมพันธ์ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาการศึกษา

โรงเรียนหรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถาบันจัดการศึกษาที่มีบทบาทต่อการ พัฒนาคนให้เป็นผู้มีการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด มีบุคลิกลักษณะและความประพฤติที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือว่าเป็น โรงเรียนของชุมชนและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน ซึ่งกระจายอยู่ทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ มี บทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาลูกหลานของชุมชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด มี ทักษะในการทำงาน มีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่ดีงาม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตลอดจนเป็นกำลังในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าโดยลำดับ

การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้นโรงเรียนต้องบริหารความสัมพันธ์ชุมชนให้ ดีเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นซึ่งจะส่งผลให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดซึ่งมีมุมมองว่าการศึกษาคือ การจัดการของรัฐที่มีระบบราชการเป็นกลไกสำคัญแปลกแยกไปจากสังคม ครอบครัว ชุมชน ทำ ให้สังคมไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาไม่ได้สนองความต้องการของ สังคมและท้องถิ่น

การบริหารความสัมพันธ์ชุมชนพบว่า มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมคือ ผู้บริหาร และครูมีภาระงานมาก เวลาการจัดกิจกรรมกระทบเวลาเรียน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่ เพียงพอ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยมีเวลา ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจว่าการ

ดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการเท่านั้น สถานศึกษาขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือและสนับสนุน สถานศึกษา การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนน้อย ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; กัลยาณี ธนาสุวรรณ, 2549 ; ธรรมนงค์ ดิ้นทอง, 2546 ; นรินทร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; นุชนาฏเรขา สุขดา, 2547)

ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสนับสนุน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทัศนคติของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความร่วมมือของครู ความสนใจและความร่วมมือของชุมชน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ภาระงานของครู และเวลาว่างของกลุ่มแกนนำ(ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540 ; นฤมล คำอ่อน, ปราณี ทองคำ และมารุต คำชะอม, 2548) และปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากมีการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย (สัน สุขม่วง, 2546)

ปัจจัยด้านโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าปัจจัยด้านชุมชนซึ่งสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วมได้ดังนี้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน การปฏิบัติงานของโรงเรียน สภาพทั่วไปของชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา คุณลักษณะบุคคลในชุมชน และลักษณะโรงเรียน (ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ, 2548)

จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเขต 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอสระใคร อำเภอโพธิ์ตาก มีจำนวนโรงเรียน 181 โรงเรียน เขต 2 ประกอบด้วยอำเภอโพนพิสัย อำเภอปากคาด อำเภอไชยพิสัย อำเภอเฝ้าไร่ อำเภอรัตนวาปี มีจำนวนโรงเรียน 181 โรงเรียน เขต 3 ประกอบด้วยอำเภอบึงกาฬ อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอบึงค้อ มีจำนวนโรงเรียน 178 โรงเรียน รวมทั้งจังหวัด 540 โรงเรียน

สำหรับโรงเรียนในจังหวัดหนองคายมีการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติหน้าที่ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมพบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนมีการดำเนินการน้อยที่สุด และการดำเนินงานด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานในเรื่อง โรงเรียนมีนโยบายอย่างชัดเจน การทำงานอย่างเป็นระบบการ

นันทนาการแก่ชุมชน มากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนด้านอื่น ๆ มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน (จุมพล กังโสม, 2543)

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) ที่มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็นที่มีและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง ทำให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริงในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนทำให้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2542: 14)

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ที่พบว่าโรงเรียนในจังหวัดหนองคายผ่านการประเมินในระดับดีมากมีน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ และเมื่อศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาไม่พบที่มีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคายและในการดำเนินงานด้านการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนผู้บริหารและครูมักจะมีคำถามว่าในสภาพปัจจุบันโรงเรียนมีการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนอย่างไร และความต้องการจำเป็นด้านใดสำคัญที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนและลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และเพื่อให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปในการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนจะได้รับความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนของสังคม ชุมชน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

คำถามของการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนเป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนไม่แตกต่างกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน 7 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2)ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3)ด้านการให้บริการชุมชน 4)ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน 5)ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6)ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก และ 7)ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และการวิจัยในครั้งนี้ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร และผู้แทนชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดหนองคาย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพปัจจุบัน หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานปัจจุบันในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

สภาพที่คาดหวัง หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องปฏิบัติในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน

ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาของการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หรือหน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการหรือคาดหวัง

การจัดลำดับความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) ด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) ตามกรอบการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน 7 ด้าน โดยใช้ดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2542)

โรงเรียน / สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

ผู้แทนชุมชน หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่าโรงเรียน และประชาชนที่อาศัยใกล้กับโรงเรียน หรือผู้ที่โรงเรียนคัดเลือกให้เป็นผู้แทนชุมชน

ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณซึ่งเป็นเขตพื้นที่ให้บริการของโรงเรียนที่มีประชาชนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง กระบวนการบริหารของโรงเรียนที่มีการวางแผน การประสานงาน การจัดบุคลากร ออกมาในรูปของ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม และโรงเรียนดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน เอื้อประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่าย

แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนปฏิบัติการประจำปี แผนกลยุทธ์ แผนยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน การศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน การจัดทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผ่านช่องทางต่าง ๆ

การให้บริการชุมชน หมายถึง โครงการ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บริการชุมชนด้านข่าวสาร ด้านนันทนาการ ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ และด้านวิชาการ รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการส่งเสริมอาชีพ

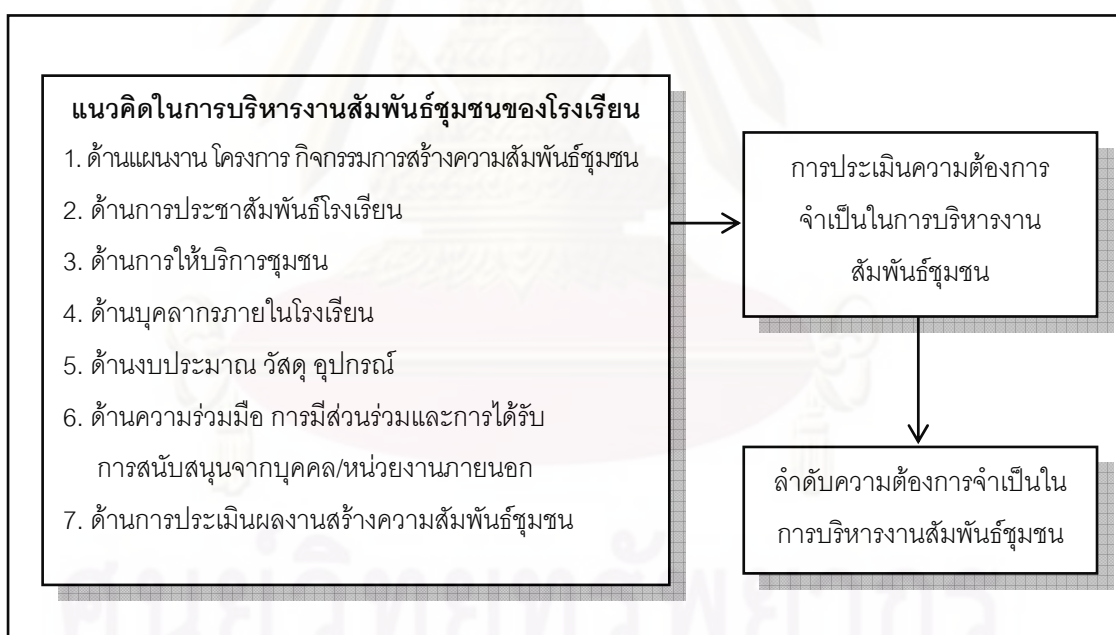
บุคลากรภายในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา มีภาวะผู้นำ มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ชุมชน รวมถึงความร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคีและการมีเวลาเพียงพอในการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน

งบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง โรงเรียนจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมโครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน รวมถึงการมีระบบงบประมาณที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนบุคคล/หน่วยงานภายนอก หมายถึง การที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือ การมีส่วนร่วม รวมถึงการสนับสนุนที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช้ตัวเงินให้กับทางโรงเรียน ของบุคคล หน่วยงาน องค์กรของรัฐและเอกชนภายนอกโรงเรียน ทั้งภายในเขตพื้นที่บริการและภายนอกเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน รวมถึงการที่โรงเรียนให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วม การสนับสนุน การพัฒนาชุมชนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การวัดความสำเร็จของแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนอย่างเป็นระบบโดยใช้ แบบประเมินผลแบบรายงานโครงการ และรายงานผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ

กรอบความคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบความคิดของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษานี้ไปในการพัฒนาความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนทำให้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเชิงสำรวจ

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานการวิจัยนี้ นำเสนอเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กล่าวถึง แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน หลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดหนองคายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในที่สุดท้ายจะเป็นรายการอ้างอิง ภาคผนวก และประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ระเบียบกฎหมาย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอสาระสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน และตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

พัชรี ชันอาสาชะวะ (2544: 33) การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการวิเคราะห์สารสนเทศอย่างเป็นระบบที่แสดงหลักฐานให้ทราบถึงความแตกต่าง หรือช่องว่าง (gap) ระหว่างผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (current results) และผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น (desired results) รวมถึงการจัดเรียงลำดับความสำคัญของช่องว่างหรือความต้องการจำเป็น (needs) ตลอดจนการคัดเลือกความต้องการจำเป็นมาใช้ แก้ปัญหา

Kuafman (1981) ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ความแตกต่างดังกล่าวจะสะท้อนปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะมีความสำคัญต่อขั้นตอนการวางแผนพัฒนาครูให้สามารถจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ ในการพัฒนาคนเพื่อพัฒนางานต้องเกี่ยวโยงกับความรู้ในงานที่ทำ ในการพัฒนาครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ก็เช่นกัน ความรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งต้องมีการพิจารณาตรวจสอบเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ วางแผนการพัฒนาให้ตรงจุด การปฏิบัติหรือพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องมีการประเมินควบคู่กับความรู้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าครูผู้สอนมีเฉพาะความรู้แต่ขาดการนำไปปฏิบัติ ทักษะคิดของครูที่มีต่อแนวคิดนี้ก็เป็นอย่างสำคัญเงื่อนไขหนึ่งของการนำไปสู่การปฏิบัติ เพราะการมีทัศนคติที่ดีย่อมส่งผลให้ครูผู้สอนปฏิบัติได้ดีด้วย การประเมินความต้องการจำเป็นจำเป็นต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ในงานวิจัยนี้จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น คือ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้

ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมาย การตัดสินใจถึงขอบเขตของเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน และ เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์ว่าครูมีปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในเรื่องใด อันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม (Suarez, 1991 อ้างถึงใน คมศร วงษ์รักษา, 2540)

1.1 ความหมายของความต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็น (Needs) มีความหมายตามตามพจนานุกรม และตามทัศนะของนักการศึกษา ดังนี้

A Critical Dictionary of Educational Concepts (1990: 222-224) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่อาจขาดแคลน หรือ อาจจะไม่ขาดแคลน แต่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการบางอย่าง

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English language (1994: 956) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่เป็นความจำเป็นในอันที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความปรารถนาหรือความต้องการได้

Dictionary of Natural Resource Management (1996: 219) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง แรงจูงใจขั้นพื้นฐานหรือความจำเป็นของสิ่งมีชีวิตในขั้นพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก เครื่องนุ่งห่ม น้ำ และอากาศที่สะอาด

York (1982: 53) ได้ให้คำจำกัดของความจำเป็นไปในลักษณะทางการเมืองว่าเป็นปัญหาทางสังคมเมื่อเขาได้กล่าวว่า "สิ่งที่เป็นเรื่องทางสังคมมักจะได้รับคำนิยามว่าเป็นปัญหาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะมีตัวแสดงจำนวนมากที่เข้ามามีส่วนได้เสียในผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน" Stufflebeam และคณะ (1985: 6-7) ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่าหมายถึง สิ่งที่ต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนองโดยจำแนกความต้องการจำเป็นตามมุมมอง (View) ที่แตกต่างกันได้ 4 มุมมอง ดังนี้

1) มุมมองของความแตกต่าง (Discrepancy view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำ หรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (desired performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (observed performance)

2) มุมมองของความเป็นประชาธิปไตย (Democratic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง ความปรารถนาหรือความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3) มุมมองของการวิเคราะห์ (Analytic View) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงสารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาถึงความเห็นว่ามี ความสำคัญต่อหน่วยงานและจะทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน

4) มุมมองของการวินิจฉัย (Diagnostic view) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง สิ่งที่บุคคลได้พิจารณาแล้วว่ามี ความบกพร่องหรือขาดหายไป (deficiency or absence) และพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ขาดไปนั้นจะทำให้เกิดความเสียหาย (harmful) ต่อหน่วยงาน

Mckillip (1987: 10) ให้ความหมายความต้องการจำเป็นว่า หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบ และพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหา ความหมายดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับ 4 ลักษณะ คือ

- 1) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
- 2) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- 3) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่อยู่ในรูปของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ
- 4) ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการพิจารณาหาหนทางในการแก้ปัญหา

Kaufman (2000: 47) ให้ความหมายว่า ความต้องการจำเป็น คือ ผลต่าง (Gap) ระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลที่ต้องการ

Witkin and Altschuld (1995: 4) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็น คือความแตกต่างหรือ ช่องว่าง (gap) ระหว่างสิ่งที่เป็นอย่าง (what is) หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและสิ่งที่ควรจะเป็น (what should be) หรือสภาพที่พึงปรารถนา

Rebecca และคณะ (1996: 5) ให้คำจำกัดความของความต้องการจำเป็นว่าเป็น ช่องว่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นจริงและที่เป็นอุดมคติ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั้งของค่านิยมในชุมชนและยอมรับให้มีการเปลี่ยนแปลงได้

สุวิมล ว่องวาณิช (2542: 12) ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นไว้ว่า เป็น ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังหรือสิ่งที่ต้องการ (expected or desired outcome) กับสิ่งที่ เป็นจริงในปัจจุบัน (current outcome) โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นจะบอกสภาพปัญหาที่มีอยู่

สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง สภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล หรือหน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการหรือคาดหวัง

1.2 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

คำว่า การประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) มีความหมายตามทัศนะของนักการศึกษา ดังนี้

Kaufman and English (1981: 8) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นทางการซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบันและผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านี้ตามลำดับความสำคัญและเลือกสิ่งที่เห็นว่าสำคัญที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหา

United Way of America (1982: 2) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า คือกระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์เมื่อมีการใส่ข้อมูลเข้าไปในการตัดสินใจแบ่งสรรทรัพยากร โดยมีความตั้งใจที่จะค้นหาและกำหนดสินค้าและบริการที่ชุมชนขาดแคลนเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความรับผิดชอบของสังคมที่มีการจัดหามาให้

Witkin (1995: 4) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า คือกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และการตัดสินใจเกี่ยวแผนการดำเนินการและการจัดสรรทรัพยากร

Revier และคณะ (1996 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 62) ให้ความหมายว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบสำหรับการคัดเลือกหรือวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน ผลการประเมินใช้ได้เฉพาะกลุ่มประชากร แต่มีความเป็นระบบบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และเน้นที่ผลลัพธ์

สุวิมล ว่องวานิช (2542: 14) กล่าวสรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยเป็นการระบุความต้องการจำเป็น พิจารณาตัดสินใจความขัดแย้ง ตรวจสอบสภาพทั่วไปตามธรรมชาติและหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไข การจัดสรรงบประมาณ การจัดทำแผนการดำเนินงานขององค์กร

สุวิมล ตีรกันันท์ (2543: 9) ได้สรุปว่า การประเมินความต้องการจำเป็นหมายถึง การประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคมเพื่อนำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการทำงานที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น ทำให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริงเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

1.3 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

นักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นไว้คล้ายคลึงกันดังนี้ คือ

Witkin and Altschuld (1995: 10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า เป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งปรับปรุงแผนการดำเนินการของการให้บริการโครงสร้างขององค์การ หรือเป็นการรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ ชำรงต้น การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาว่าจะจัดสรร เงิน บุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ให้ดีที่สุดได้อย่างไร Suarez (1991 อ้างถึงใน คมศร วงษ์รักษา, 2540: 21) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็นมี 4 ประการ คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อการวางแผน ซึ่งจะส่งผลในการจำแนกเป้าหมาย การตัดสินใจถึงขอบเขตของเป้าหมายว่าจะทำได้แค่ไหน
2. เพื่อเป็นการตรวจวิเคราะห์หรือการจำแนกแยกแยะปัญหาหรือหาคำตอบของสิ่งที่ศึกษา อันจะทำให้การวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสม
3. เพื่อใช้เป็นส่วนประกอบสำหรับการประเมินหลายๆ รูปแบบ
4. เพื่อนำไปใช้กับการรับรองสถาบันการศึกษา เช่น การประเมินผลผลิตในเรื่องของนักศึกษา ผลการประเมินชนิดนี้นำไปจำแนกความพยายามทางการศึกษาของโรงเรียนว่าเกิดประสิทธิผลหรือไม่ และยังใช้จำแนกขอบเขตวิชา หรือสถานที่ตั้ง ซึ่งสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีน้อย

สุวิมล ว่องวาณิช (2542: 14) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น คือความพยายามให้ได้ข้อมูลที่ช่วยเสริมการวางแผนการดำเนินงาน ทำให้การพัฒนากิจกรรมหรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้น

สุวิมล ว่องวาณิช (2550: 29-30) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรกับการดำเนินงานที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานมาอย่างแท้จริง

2. ผลที่ได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น

3. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กร

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.4 ระดับความต้องการจำเป็น

Witkin (1984) ได้แบ่งระดับความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ระดับอุดมคติ (Ideal state) เช่น ต้องได้คะแนน TOEFL เท่ากับ 600 คะแนน

ระดับที่ 2 ระดับที่ปรารถนา (desired state) เช่น ปรารถนาให้ได้คะแนน TOEFL 550 คะแนน แต่อุดมคติจะไปไม่ถึง แต่ถ้าได้คะแนน TOEFL เท่ากับ 550 คะแนน ก็จะได้มาก

ระดับที่ 3 ระดับที่มุ่งหวัง (expected state) ระดับนี้เป็นระดับที่มุ่งหวังว่าน่าจะได้เมื่อประเมินความสามารถของตนเอง

ระดับที่ 4 ระดับปกติทั่วไป (norm) ระดับนี้เป็นระดับปกติทั่วไปที่จะได้

ระดับที่ 5 ระดับพอเพียง (minimum sufficient state) ระดับนี้เป็นระดับที่พอเพียง หรือระดับที่จะได้

1.5 วิธีวัดความต้องการจำเป็น

การวัดความต้องการจำเป็นมักจะทำเป็น 2 แบบคือ แบบที่หนึ่งทำการวัด 2 ส่วน คือ ระดับของสภาพที่พึงประสงค์กับระดับของสภาพที่เกิดขึ้นจริงโดยให้บุคคลที่ถูกวัด (เจ้าของความต้องการจำเป็น) แสดงความรู้สึกระดับของสภาพตามข้อความต่าง ๆ ทั้ง 2 ส่วน แล้วนำทั้งสองส่วนนี้มาหาผลต่างของสภาพดังกล่าว ส่วนแบบที่สองนั้นจะทำการวัดเพียงส่วนเดียวโดยไม่จำเป็นต้องแยกวัด 2 ส่วนเหมือนวิธีแรก ซึ่งวัดโดยการให้ผู้ตอบที่เป็นเจ้าของความต้องการจำเป็นระบุปัญหาที่เกิดขึ้น อาจจะใช้วิธีการถามตรง ๆ ว่า "หน่วยงานหรือองค์กรท่านมีปัญหาในเรื่องใด" หรือ "ท่านมีความต้องการให้แก้ไขปัญหาในเรื่องใด" (สุวิมล ว่องวาณิช, 2542) ซึ่งคำตอบที่ได้คือความต้องการจำเป็น สำหรับในงานวิจัยนี้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งใช้ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาใช้เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวัดความต้องการจำเป็น ดังนั้นการประเมินความต้องการจำเป็นในงานวิจัยนี้จึงเป็นการวัดความต้องการจำเป็นที่อิง คุณลักษณะตามตัวบ่งชี้ ซึ่งการที่จะสามารถสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะใด

ๆ นั้น ผู้วัดจะต้องมีความเข้าใจ ที่ชัดเจนในสิ่งที่มุ่งวัดและรู้ว่าควรวัดสิ่งนั้นอย่างไร สำหรับความเข้าใจในสิ่งที่มุ่งวัดนั้น จำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งวัด เพื่อเชื่อมโยงมโนทัศน์ของสิ่งนั้นให้เป็นข้อมูล หลักฐาน ที่เป็นรูปธรรมส่วนการที่จะมีความเข้าใจที่ชัดเจนว่าควรวัดสิ่งใดนั้นจะต้องพิจารณาว่าควรใช้เครื่องมืออะไร รูปแบบคำถามชนิดใดจึงจะสอดคล้องกับคุณลักษณะที่มุ่งวัดและเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2542) ในการวัดและประเมินตัวบ่งชี้ นั้น ได้เสนอแนะไว้ว่าการเลือกวิธีการวัดใด ๆ ควรเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพเงื่อนไข (สุวิมล ว่องวาณิช, 2543) ดังนี้

- 1) การใช้แบบทดสอบกับตัวบ่งชี้ที่เป็นความรู้และความเข้าใจ
- 2) การใช้แบบวัดทางจิตวิทยากับตัวบ่งชี้ที่เป็นนามธรรมหรือคุณลักษณะภายในที่มองไม่เห็น
- 3) การใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมกับตัวบ่งชี้ที่มีพฤติกรรมให้สามารถสังเกตเห็นได้
- 4) การสำรวจด้วยแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์กับตัวบ่งชี้ที่สะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น
- 5) การใช้ข้อมูลที่มีอยู่หรือร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏ

อย่างไรก็ตามในการเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้นควรให้ เหมาะสมกับสิ่งที่มุ่งวัดและคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่มุ่งวัดในรูปแบบของการประเมินความต้องการจำเป็น การนำวิธีการประเมินไปใช้ไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุดควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงาน (Witkin, 1994 อ้างถึงใน ปานจันทร์ โททอง, 2542) ในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น Damarest (1984 อ้างถึงใน Witkin & Altschuld, 1995) ได้เสนอแนะว่าควรใช้วิธีการประเมินหลาย ๆ วิธีผสมผสานกัน ทั้งนี้เพราะข้อมูลที่ได้จากหลาย ๆ แหล่งจะทำให้ผู้ประเมินสามารถเข้าใจเรื่องราวและอภิปรายผลได้ดียิ่งขึ้น

1.6 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการประเมินความต้องการจำเป็น การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมีความสำคัญ และเป็นส่วนที่ทำให้การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ การจัดลำดับความสำคัญจะช่วยให้ ผู้ประเมินความต้องการจำเป็นทราบถึงความต้องการจำเป็นหรือปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่าง เร่งด่วนก่อนปัญหาอื่น ซึ่งวิธีที่ใช้จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน ผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และดำเนินการด้วยความระมัดระวังภายในระยะเวลาและทรัพยากรที่จำกัด (Bosin, 1992 อ้างถึงใน ปิยมาภรณ์ โชคอวยชัย, 2540) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งสูตรนี้ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ได้ปรับปรุงจาก วิธี Priority Needs Index (PNI) โดย

การหารค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง(I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) ด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 279) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = (I-D)/D$$

วิธี PNI_{Modified} มีข้อดีคือ คำนวณง่าย ให้ข้อสรุปที่ดี และเมื่อถ่วงน้ำหนักจะทำให้ได้ความแตกต่างที่ชัดเจนขึ้น ข้อจำกัดของวิธีนี้ คือ ข้อตกลงเบื้องต้นเป็น interval scale ที่ไม่ค่อยเหมาะสม และเป็นการพิจารณาแยกกันระหว่างสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง ผลต่างที่มีค่าเท่ากันในระดับต่ำกับระดับสูงยากในการจัดเรียงลำดับ (คมศรวงษ์รักษา, 2540)

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

ความหมายของชุมชน

ราชบัณฑิตยสถาน (2549: 69) ได้ให้ความหมายของชุมชน ประชาคม (Community) คือ

1. ผู้คนที่อาศัยรวมกลุ่มกันในพื้นที่หนึ่ง ซึ่งความจำเป็นในชีวิตประจำวันหลายอย่างได้รับการตอบสนองโดยผ่านระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน
2. การที่ผู้อยู่อาศัยภายในเขตพื้นที่ได้สร้างเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นมาคนในชุมชน มักจะมีความรู้สึกร่วมกันเกี่ยวกับผลประโยชน์และจุดมุ่งหมายบางประการ มีความร่วมมือกันในระดับหนึ่งและผู้อยู่ในชุมชนเองรวมทั้งผู้ที่อยู่ในพื้นที่รอบ ๆ ชุมชนนั้นตระหนักถึงการมีอยู่ของชุมชน
3. ผู้คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีชนบระเพณี หรือผลประโยชน์ร่วมกัน ในความหมายนี้ บุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือประชาคมไม่จำเป็นต้องรวมอยู่บนพื้นที่เดียวกันอาจอยู่กันอย่างกระจัดกระจายหรือห่างไกลกันก็ได้ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนนักวิชาการ

สนธยา พลศรี (2545: 22) ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัวละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียนเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

ปิยฉัตร เชาวลิต (2550: 23) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อยู่ภายใต้การปกครองแบบเดียวกัน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536: 4) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง มีการกระทำระหว่างกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกัน มีความผูกพันทางด้านจิตใจกับพื้นที่ และมีศูนย์กลางบริการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกในชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

โดยสรุป ชุมชน หมายถึง อาณาบริเวณที่มีประชาชนจำนวนหนึ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

ประเภทของชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536: 12-14) และ ปิยฉัตร เชาวลิต (2550: 27) แบ่งชุมชนตามลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ไว้ดังนี้

1. ชุมชนชนบท (Rural Community) เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตชนบท มีความใกล้ชิดธรรมชาติ มีความหนาแน่นของประชากรน้อย ผู้อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีอาชีพเกษตรกรรม ในประเทศไทยเป็นชุมชนชนบทประมาณ 80 %

2. ชุมชนเมือง (Urban Community) เป็นชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น อาคารบ้านเรือนหนาแน่น มีความอิสระในการประกอบอาชีพ มีความหลากหลายมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การค้าขายและบริการ มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน

การบริหารองค์กรใด ๆ ก็ตามจะประสบผลสำเร็จได้นั้นเป็นผลมาจากความรับผิดชอบของผู้บริหารทุกระดับ การบริหารโรงเรียนได้มีการพัฒนารูปแบบ เทคนิค วิธีการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม ให้คนในสังคมเป็น คนเก่ง คนดีและมีความสุขตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของไทย ดังนั้นจำเป็นต้องให้ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพในการบริหารโรงเรียน

ความหมายของการบริหารโรงเรียน

จุมพล กังไสม (2543: 10) การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนา หรือบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม จะได้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ให้มีบุคลิกภาพ มีความรู้ ค่านิยม คุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดี ตลอดจนพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมในสังคมสืบไป

ธรรมนงค์ ดิ้นทอง (2546: 10) การบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินงาน จัดการศึกษาของโรงเรียน ด้วยความร่วมมือของบุคลากร เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

สุภาววรรณ โชติผล (2547: 20) การบริหารงานโรงเรียนหมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา โดยมีการร่วมมือกันของผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน มีกระบวนการ เป็นขั้นตอน มีแบบแผนที่สอดคล้องกับนโยบายชาติและลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีความสุข สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่สังคมได้

อภิญา สุดา (2547: 28) ให้ความหมายของ การบริหารการศึกษา ไว้ว่าเป็น กิจกรรมที่กลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

วิรัช ภู์เล็ก (2547: 12) สรุปความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกิดจากความร่วมมือของกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความพร้อมและศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ให้ทันสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายของการศึกษา

สุภาววรรณ โชติผล (2547: 20) การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา โดยมีการร่วมมือกันของผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน มีกระบวนการ เป็นขั้นตอน มีแบบแผนที่สอดคล้องกับนโยบายชาติและลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีความสุข สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่สังคมได้

ประภัสสร กาญจนประกร (2549: 27) การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีรูปแบบและกระบวนการ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบริหารทางการศึกษา

ปรีชา พลพันธ์ (2550: 10) ได้สรุปไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการความร่วมมือของกลุ่มบุคคล เพื่อผลักดันทรัพยากรการบริหารขั้นพื้นฐาน ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีปฏิบัติงาน ซึ่งมีความแตกต่างกันนำมาบูรณาการให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหาร เพื่อใช้ทรัพยากรขั้นพื้นฐานเกิดความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่เป็นวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 4) การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความ

ต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและ อาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมาย ของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ โดยมีผู้บริหารทำหน้าที่ประสานงานให้บุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติงานไป ด้วยดี บำรุงรักษาหน่วยงานให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

Harris (1985: 5) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการ สร้างและบูรณาการความสามารถของบุคคล โดยนำ ประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์มาใช้ อย่างเหมาะสมเพื่อช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคคล ทั้งนี้ไม่เพียงแต่มุ่งพัฒนาคุณภาพของ มนุษย์หรือเยาวชนของชาติเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งพัฒนาบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียนอีกด้วย

จากความหมายที่นักวิชาการทางการบริหารการศึกษา ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปความหมายของการบริหารการศึกษาได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการความร่วมมือของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคม โดยใช้ เทคนิคและ ทรัพยากรการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภารกิจหลักของการบริหารโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 12-32) ได้อธิบายภารกิจของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีภารกิจในการ บริหารงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการ บริหารงานบุคคลด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารการระดมทรัพยากรจากชุมชน และด้านการ บริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 20) กำหนดภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในการ บริหารงานให้ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงาน บุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 12-73) กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบงาน บริหารและการจัดการศึกษาตามกรอบงานหลักที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงาน บุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ธีระ รุญเจริญ (2545: 44-45) ได้กล่าวถึงภารกิจของโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 7 หมวด ดังนี้ คือ

1. งานบริหารทั่วไป ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดระบบสารสนเทศ การบริหารงานบุคคล การสื่อสารการคมนาคม การสื่อสารการคมนาคม การประชาสัมพันธ์ และการบริหารการเงิน

2. งานธุรการ ได้แก่ การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การบริหารการเงินและการบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานทะเบียนและสถิติ ข้าราชการครูและลูกจ้าง และการประเมินผลงานธุรการ

3. งานวิชาการ ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน และการประเมินผลการจัดการงานวิชาการ

4. งานปกครองนักเรียน ได้แก่ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้มีวินัย คุณธรรมจรรยาบรรณ การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

5. งานบริหาร ได้แก่ การวางแผนงานบริหาร การบริหารงานบริการ การจัดบริการด้านสาธารณูปโภคและน้ำดื่ม น้ำใช้ การบริหารโภชนาการ การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย การจัดการห้องสมุด การจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์ การจัดบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา การประเมินผลงานวิชาการ

6. โรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ การวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

7. การบริหารอาคารสถานที่ ได้แก่ การบริหารบริเวณโรงเรียน การบริหารอาคารเรียนการบริหารห้องเรียน การบริหารห้องพิเศษ การบริหารห้องบริการ การบริหารโรงฝึกงาน การบริหารอาคารโรงอาหาร การบริหารอาคารหอประชุม การบริหารอาคารห้องน้ำ และการบริหารอาคารพลศึกษา

จันทรานี สงวนนาม (2545:140) ได้แบ่งขอบข่ายการบริหารโรงเรียนตามลำดับความสำคัญดังนี้คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารงานกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2545: 10-14) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายงานภารกิจการบริหารโรงเรียน โดยพัฒนาแนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี 8 งาน ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน (Curriculum Development and Instruction) ซึ่งครอบคลุมงานพัฒนาหลักสูตร งานปรับปรุงหลักสูตร งานประเมินผลหลักสูตร งานนิเทศการศึกษา งานจัดการเรียนการสอน งานสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน งานศูนย์สื่อการเรียนรู้ (ประกอบด้วยห้องสมุด สารสนเทศ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบสื่อ สิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์) งานวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน งานทะเบียนและสถิติ และงานแนะแนว

2. งานบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management) ครอบคลุมงานวางแผนอัตรากำลังคน งานสรรหาและคัดเลือก งานเงินเดือนและสวัสดิการ งานให้รางวัลและความก้าวหน้างานฝึกอบรมและพัฒนา และงานวิจัยเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียน

3. งานบริหารกิจการนักเรียน (Student Personnel Works) ครอบคลุมงานดำเนินนักเรียน (การคาดคะเน หรือทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในแต่ละปีการศึกษา) งานรับและลงทะเบียนนักเรียน งานกิจกรรมนักเรียน งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานวินัย และความประพฤตินักเรียน

4. งานธุรการและบริหารทั่วไป (Business and General Administration) ครอบคลุมงานสารบรรณและเอกสาร งานจัดซื้อจัดจ้าง งานพัสดุ ครุภัณฑ์ งานศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (Information Center) และงานประชาสัมพันธ์

5. งานบัญชีและการเงิน (Accounting and Finance) ครอบคลุม งานบัญชี งานการเงินงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit) และงานสต็อกและทรัพย์สิน

6. งานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม (Building and Environment) ครอบคลุมงานวางแผนอาคารสถานที่ งานซ่อมบำรุงรักษาอาคาร งานช่างซ่อมและทำนุบำรุง (ระบบน้ำ ไฟฟ้าเครื่องปรับอากาศ ระบบสุขาภิบาล) งานรักษาความปลอดภัย งานแม่บ้านและความสะอาด งานสวนและบริเวณโรงเรียน

7. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (School and Community Relations) ครอบคลุม งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม งานพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ชุมชน งานเสริมสร้างและพัฒนากฎมิตปัญญาท้องถิ่น งานสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

8. งานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (Quality Improvement and Standardized in Education) ครอบคลุมงานงานระบบสารสนเทศ งานประกันคุณภาพการศึกษา งานตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษางานปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ภารกิจหลักของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 ต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยการจัดการศึกษาในระบบและมีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านวิชาการ

1. จัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรม และบูรณาการความรู้
2. การจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียน จัดสาระด้านความรู้ต่างๆ อย่างสมดุล จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาและสถานที่ ฝึกทักษะกระบวนการคิดและการจัดการ
3. ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ และการร่วมกิจกรรมของโรงเรียน
4. จัดทำสาระหลักสูตรเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดี ดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ภูมิปัญญา
5. จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน
6. พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และส่งเสริมผู้สอนให้วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

7. มีระบบประกันคุณภาพภายใน และจัดทำรายงานประจำปี

8. ต้องได้รับประเมินคุณภาพภายนอก อย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี

9. ให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ด้านงบประมาณ

1. ให้สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารงบประมาณ

2. ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากร

ด้านบุคลากร ให้สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารงานบุคคล

ด้านบริหารทั่วไป

สุภาววรรณ โชติผล (2547: 26) ได้กำหนดกิจกรรมบริหารงานโรงเรียนให้

ครอบคลุมงาน 7 งาน ดังนี้

1. งานนโยบายและวางแผน
2. งานวิชาการ
3. งานบุคลากร
4. งานธุรการและการเงิน
5. งานกิจการนักเรียน
6. งานอาคารสถานที่
7. งานสัมพันธ์ชุมชน

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และข้อ 4 แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ.2547 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3 จึงมีอำนาจในการออกระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552 สรุปได้ดังนี้

หน่วยงานการศึกษาของรัฐ แต่ละแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคายเขต 3 ที่มีอำนาจหน้าที่ หรือมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มงานบริหารวิชาการ
2. กลุ่มงานบริหารงานบุคคล
3. กลุ่มงานบริหารงบประมาณ
4. กลุ่มงานบริหารทั่วไป

1.1 ด้านวิชาการ

- การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- การวางแผนงานด้านวิชาการ
- การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

- การนิเทศการศึกษา
- การแนะแนว
- การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา
- การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- การส่งเสริมและสนับสนุน งานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
- การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
- การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2 ด้านงบประมาณ

- การจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก สพฐ. โดยตรง
- การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
- การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
- การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
- การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ
- การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
- การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- การวางแผนพัสดุ
- การกำหนดแบบรูปรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะ

ของครุภัณฑ์หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและ
จัดการพัสดุ
- การจัดหาพัสดุ
- การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
- การเบิกเงินจากคลัง
- การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- การนำเงินส่งคลัง
- การจัดทำบัญชีการเงิน
- การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

- การวางแผนอัตรากำลัง
- การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา
- การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- การลาของบุคลากรสังกัดสถานศึกษาที่ไม่มีระเบียบกำหนด
ไว้โดยเฉพาะ
- การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- การออกจากราชการ
- การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอ

ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การส่งเสริมและการยกย่องเชิดชูเกียรติ
- การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป

- การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- การประสานและพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษา
- การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- การดำเนินงานธุรการ
- การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- การรับนักเรียน
- การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษา
- การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- การทัศนศึกษา
- งานกิจการนักเรียน

- การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- การส่งเสริมสนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ในการลงโทษนักเรียน

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (2549) ได้กำหนดบทบาทในการบริหารจัดการตามภารกิจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจกับครูทุกคน กรรมการสถานศึกษา ชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนการสอน

2. จัดการเรียนการสอนโดยเน้น การคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ

4. จัดระบบนิเทศภายในให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

6. ประสานงานผู้ปกครอง ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

7. จัดระบบประกันคุณภาพภายใน ใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

8. รายงานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2549: 57) ได้ให้ข้อบ่งชี้ของการบริหารโรงเรียน ไว้ 5 ด้าน คือ

1. ด้านบริหารงานวิชาการ

2. ด้านบริหารงานบุคคล

3. ด้านการบริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4. ด้านการบริหารอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน

5. ด้านการบริหารกิจการนักเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552: 21-25) ได้เสนอการกำหนดงานให้ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาต้องรับผิดชอบไว้ทั้งหมด 8 งานคือ

1. งานพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานพัฒนาปรับปรุง ประเมินหลักสูตร งานนิเทศการศึกษา งานจัดการเรียนการสอน งานสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

2. งานบริหารทรัพยากรบุคคล ครอบคลุมงานต่อไปนี้ การวางแผนอัตรากำลังคน งานสรรหาและคัดเลือก งานเงินเดือนและสวัสดิการ งานให้รางวัลและความก้าวหน้า งานฝึกอบรมและพัฒนา งานวิจัยเกี่ยวกับบุคคลในโรงเรียน

3. งานบริหารกิจการนักเรียน ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานสำมะโนนักเรียน งานรับและลงทะเบียนนักเรียน งานกิจกรรมนักเรียน งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานวินัยและความประพฤตินักเรียน

4. งานธุรการและบริหารทั่วไป ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานสารบรรณและเอกสาร งานจัดซื้อจัดจ้าง งานพัสดุ ครุภัณฑ์ งานศูนย์ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา งานประชาสัมพันธ์

5. งานบัญชีและการเงิน ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานบัญชี งานการเงิน งานตรวจสอบภายใน งานสต็อกและทรัพย์สิน

6. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานวางแผนอาคารสถานที่ งานซ่อมบำรุงรักษาอาคาร งานรักษาความปลอดภัย งานแม่บ้าน และความสะอาด

7. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานบริการชุมชน งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม งานพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ชุมชน งานเสริมสร้างและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น งานสร้างชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

8. งานพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ครอบคลุมงานต่อไปนี้ งานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร งานประกันคุณภาพการศึกษา งานตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษา งานปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

Sergiovanni และคณะ (1992: 192-193) จำแนกงานผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 9 งาน คือ งานพัฒนาการเรียนการสอนและหลักสูตร งานกิจการนักเรียน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานบริหารบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริการรับ - ส่งนักเรียน งานการจัดโครงสร้างองค์การ งานการเงินและธุรการ และ งานความรับผิดชอบต่อสังคม

จากความหมายที่นักวิชาการทางการบริหารการศึกษาได้กล่าวถึงขอบข่ายและภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาไว้แล้วนั้น สามารถสรุปขอบข่ายและภารกิจของผู้บริหาร

สถานศึกษา คือ การดำเนินการต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องดำเนินการควบคุม กำกับเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ดังนี้

- 1) งานแผนงานและงบประมาณ
- 2) งานพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน
- 3) งานบริหารทรัพยากรบุคคล
- 4) งานบริหารกิจการนักเรียน
- 5) งานธุรการและบริหารทั่วไป
- 6) งานบัญชีและการเงิน
- 7) งานอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม
- 8) งานสร้างสัมพันธ์กับชุมชน
- 9) งานประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ซึ่งงานทั้ง 9 งานนั้น จำเป็นต้องมีงานหลักและงานสนับสนุน ที่มีความสำคัญกับการบริหารโรงเรียน ส่วนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ถือว่ามีความสำคัญยิ่งของผู้บริหารโรงเรียน เพราะการบริหารจะประสบผลความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชุมชนด้วย

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

โรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นแหล่งที่ให้ความรู้และประสบการณ์ทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม สถาบันการศึกษาเกิดขึ้นจากความต้องการและความจำเป็นของสังคมสถาบันช่วยทำหน้าที่ในการให้การศึกษที่ตรงกับความต้องการ และระดับความสามารถของคนในสังคมปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมให้ดีขึ้น ทั้งในแง่การครองชีพ สุขภาพอนามัย เจตคติ ช่วยให้อ่านและเข้าใจทรัพยากรในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งช่วยสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น ทั้งในและนอกสถาบัน การปฏิบัติภารกิจดังกล่าวให้บรรลุเจตนารมณ์ที่กำหนด ผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือผู้บริหารจะต้องสามารถดึงเอาทรัพยากรทั้งจากภายในและภายนอกสถาบันมาใช้ในการพัฒนาให้มากที่สุด

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ผู้บริหารจะต้องตระหนัก และสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะเสนอสาระการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2. ขอบข่ายของการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
3. หลักการการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
4. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความหมายและความสำคัญของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

กิติมา ปรีดีดีล (2532: 237) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์ชุมชนหมายถึง กระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากรและเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534: 27) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน

พนิจดา วีระชาติ (2542: 44) ให้ความหมายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้นในแง่ที่สามารถค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในเวลาเดียวกันก็ให้ชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

สุภาวรรณ โชติผล (2547: 73) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกันและกัน ในขณะที่โรงเรียนช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคคลในชุมชนและช่วยบำเพ็ญประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ต่อชุมชน ชุมชนก็เป็นผู้ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านความปัจจัยและทรัพยากร ภูมิปัญญา และการรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันคือในระหว่างโรงเรียนและชุมชน

กัลยาณี ธนาสุวรรณ (2549: 84) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยต้องเอื้อประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย คือสถานศึกษาและชุมชน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2552: 20) กล่าวว่า งานสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ด้วยดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนกับสถานศึกษา ได้แก่ งานหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ ครู อาจารย์ และนักเรียน มีส่วนร่วมในการบริการชุมชน งานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชนที่สถานศึกษามีส่วนร่วมกับชุมชน งานสมาคมผู้ปกครองและครู งานสมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น

Gallagher, Bagin และ Kindred (1997: 7) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนและการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน
2. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน
3. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เป็นหุ้นส่วน และเป็นวิธีหนึ่งที่จะใช้ทรัพยากรบุคคล และแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเต็มที่
4. เพื่อให้ชุมชนได้ทราบถึงจุดประสงค์ ความสำเร็จ และความต้องการของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและการสนับสนุนจากสาธารณะ

สรุป การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง กระบวนการบริหารของโรงเรียนที่มีภาวะวางแผน การประสานงาน การจัดบุคลากร ออกมาในรูปแบบของ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม และโรงเรียนดำเนินการเพื่อพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน เอื้อประโยชน์ต่อกันทั้งสองฝ่าย

ขอบข่ายงานสัมพันธ์ชุมชน

พินิจดา วีระชาติ (2542: 54) กล่าวว่า ขอบข่ายการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

1. การทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์ความสนใจของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน และรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียน
3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น
4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีการดังนี้
 - ทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางชุมชน
 - ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน
 - เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน
 - จัดการศึกษาผู้ใหญ่
 - จัดสันตนาการต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้าน
5. จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหารโรงเรียนพยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ
6. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้ศิษย์เก่าได้มีโอกาสทำประโยชน์ให้โรงเรียน

ธีระ รุญเจริญ (2545: 45) ได้กำหนดงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังนี้คือ

1. การวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
3. การให้บริการชุมชน
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
5. การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
6. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ยงยุทธ เกษสาคร (2546: 37) ได้เสนอการบริการที่องค์การควรจัดให้กับชุมชนมีดังนี้ คือ

1. การบริการวิชาการแก่ชุมชน เช่น จัดหาวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มาให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับธุรกิจขององค์การที่ดำเนินอยู่ด้วยการให้ข่าวสารข้อมูลความรู้โดยใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจการขององค์การไปในคราวเดียวกัน

2. ควรจัดโครงการการศึกษาฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ที่สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจของเราตามกลุ่มความสนใจของประชาชน เช่น กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มงานช่างฝีมือ กลุ่มเพาะเลี้ยงพันธุ์พืชและสัตว์ เป็นต้น เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาชีพและวิชาการแก่ชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มพูนรายได้แก่คนในชุมชนอีกด้วย

3. ให้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ให้ชุมชนได้มีโอกาสใช้ห้องประชุมของหน่วยงานประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม หรือให้ใช้องค์การเป็นสถานที่ฝึกงานในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษาของสถาบันการศึกษาทั่วไป

4. ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาชุมชน เช่น ร่วมมือกับชุมชน จัดทำโครงการพัฒนาท้องถิ่นในรูปของกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ จัดทำโครงการกลุ่มพัฒนา และดูแลสาธารณสถานในชุมชนด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม

5. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ เช่น การจัดตั้งสมาคมเพื่อการสังสรรค์ของพนักงานในองค์การและนอกองค์การ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียนครูและบุคลากรในสถานศึกษา
2. สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน

3. สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์
4. สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมีเป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
5. สามารถระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ (2548) ได้กำหนดมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

14.1 สถานศึกษามีระบบกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (17, 18, 14.7)

เกณฑ์พิจารณา

14.1.1 สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

14.1.2 สถานศึกษามีการวางแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.3 สถานศึกษามีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.4 สถานศึกษามีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.5 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (14.7, 14.2, 17.2, 18.2)

เกณฑ์การพิจารณา

14.2.1 สถานศึกษามีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

14.2.2 สถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม

14.2.3 สถานศึกษามีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

14.2.4 สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

14.2.5 สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ
ในชุมชน

14.2.6 สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

มาตรฐานศึกษาขั้นพื้นฐาน: กระทรวงศึกษาธิการ

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
การจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา
สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

18.1 เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 38-39) เสนอกิจกรรมที่ช่วยสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
ดังนี้คือ

1. จัดการแข่งขันและการประกวด การแข่งขันกีฬา กรีฑา ว่ายน้ำ ฯลฯ ที่เปิด
โอกาสให้ชุมชนร่วมส่วนด้วย

2. การแสดงละครและดนตรี (entertainments)

3. งานสังคม (social affairs) การจัดงานโอกาสต่าง ๆ โดยเชิญผู้ปกครองและ
แขกผู้มีเกียรติมาร่วมด้วย

4. การออกวารสารของนักเรียน (student publications) ทั้งวารสารประจำและ
โอกาสพิเศษของโรงเรียน

5. สโมสรหรือชุมชนต่าง ๆ ของโรงเรียน (clubs and societies)

6. สภานักเรียน โดยจัดตามวิถีประชาธิปไตย

7. การประชุมนักเรียน อาจเชิญผู้ปกครองมาช่วยให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ บ้าง

8. การทัศนอาจร ช่วยให้นักเรียนต่างถิ่นได้รู้จักโรงเรียน

9. พิธีรับประกาศนียบัตร (commencement programs) ควรจัดทำทุกต้นปี การศึกษาเพื่อแจกรางวัลเรียนดี ความประพฤติดี ฯลฯ เพื่อเป็นการพบปะกับผู้ปกครองและเชิญแขกผู้มีเกียรติตลอดจนศิษย์เก่ามาร่วมงาน

จากขอบข่ายของนักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

- 3.1 แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างเสริมความสัมพันธ์ชุมชน
- 3.2 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 3.3 การให้บริการชุมชน
- 3.4 ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนบุคคล/หน่วยงานภายนอก
- 3.5 การประเมินผลงานสร้างเสริมความสัมพันธ์ชุมชน
- 3.6 บุคลากรภายในโรงเรียน
- 3.7 งบประมาณและทรัพยากรทั่วไป

3.1 แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างเสริมความสัมพันธ์ชุมชน

การวางแผนเกี่ยวกับการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการที่โรงเรียนตัดสินใจ กำหนดทางเลือกไว้ล่วงหน้า เป็นแนวทาง และวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยการวางแผนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; จุมพล กิ่งโสม, 2543 ; ชูชาติ พ่วงสมจิต, 2540 ; ธรรมรงค์ ดীনทอง, 2546 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550 ; สัน สุขม่วง, 2546)

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538 : 35) กล่าวถึงความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นการเตรียมการ หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้บริหารมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานหรือกระทำการอะไรบางอย่างในอนาคต

มนตรี สาตราจาเจริญ (2542) ได้กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจ และการกำหนดทางเลือกที่จะทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการขององค์การ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542: 4) กล่าวว่า การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารคุณภาพของการวางแผนขึ้นอยู่กับกรรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด หลากหลายและเป็นจริงที่สุด เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเลือกหนทางที่จะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงความยากง่ายในการปฏิบัติและเป็นไปได้ที่จะบรรลุผลด้วย โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและศักยภาพของหน่วยงาน กำหนดภาพอนาคต (วิสัยทัศน์) เป้าหมายและวิธีการ (กล

ยุทธ์) ที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางโดยเน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหลักและเน้นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้ในการบริหาร และการจัดการตามภารกิจของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประชุม รอดประเสริฐ (2543: 89, 107) ได้กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต การวางแผนประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ หลายขั้นตอนเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้

สุภาพร พิศาลบุตร (2543: 6) สรุปความหมายของแผนไว้ว่า หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าเพื่ออนาคตขององค์การในทางเลือกกว่าจะให้ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีขั้นตอนดำเนินงาน และการใช้ทรัพยากรเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543: 4-5) สรุปความหมายของแผนไว้สั้น ๆ ว่า เป็นข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติเพื่อนำไปดำเนินการในอนาคต

ธงชัย สันติวงษ์ (2545: 100) ได้ให้คำจำกัดความของการวางแผนไว้ว่า การวางแผน คือ “การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจกำหนดแผนงานหรือวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้าเพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ” นอกจากนี้ยังได้ให้ประโยชน์ที่ได้จากการวางแผน สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยในการวิเคราะห์หาโอกาสต่าง ๆ หรือค้นหาปัญหาที่อาจมีขึ้นได้ในอนาคต
2. ช่วยในการปรับปรุงให้กระบวนการตัดสินใจมีคุณภาพดีขึ้น
3. ช่วยกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ในอนาคต
4. ช่วยเป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมีโอกาสสำเร็จผล

ด้วยดี

5. ช่วยประกันหรือช่วยให้มั่นใจถึงความอยู่รอดขององค์การ

ทวีป ศิริรัศมี (2545: 21) สรุปความหมายของการวางแผนในแง่ของการบริหารงานองค์การหรือหน่วยงานไว้ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานที่องค์การหรือหน่วยงานกำหนดขึ้นเพื่อปฏิบัติภารกิจใด ๆ ที่กำหนดไว้ให้บรรลุผลในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลประโยชน์สูงสุด

อภิญา สุดา (2547: 30) ได้สรุปไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การกำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานล่วงหน้า เพื่อที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จได้ตามที่ต้องการ

สุภาวรรณ โชติผล (2547: 29) ได้สรุปว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานกำหนดขึ้นล่วงหน้าเพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต โดยที่ผู้บริหารและหน่วยงานกำหนดขึ้นจากการพิจารณาถึงเป้าหมายขององค์การมีการศึกษาข้อมูลที่มีอยู่ทั้งจากภายในและนอกองค์การ เพื่อปรับแก้ไขและเตรียมการสำหรับอนาคต ให้สามารถดำเนินการ

สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย อันจะนำสู่ประสิทธิภาพขององค์การและความพึงพอใจของทั้งสมาชิกในหน่วยงานและผู้มารับบริการ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 227) ได้สรุปไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การตัดสินใจไว้ล่วงหน้าว่าในอนาคตจะทำอะไร จะมีวิธีดำเนินการอย่างไร และใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการนำความรู้ทางนโยบายมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ ความสำเร็จของการวางแผนก็คือ แผน (เอกสารแผน)

ปองสิน วิเศษศิริ (2548: 4) ได้สรุปความหมายของ การวางแผน ไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการในการตัดสินใจ และการกำหนดทางเลือกที่จะทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ระยะเวลาและทรัพยากรจำกัด

สมาน อัครภูมิ (2551: 121) ได้สรุปไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุ และเลือกทางเลือกที่จะดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่เป็นเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์และส่วนที่เป็นวิธีการที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ดังกล่าว

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 49) ให้ความหมายของการวางแผน ไว้ว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใครเป็นคนทำ การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมาย แต่ก็ดีกว่าที่จะปล่อยให้เกิดขึ้นตามยถากรรม

การวางแผน หมายถึง เทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างมีระเบียบ เป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่า จะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อใด ให้ใครทำ ทำที่ใด ทำอย่างไร เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

การวางแผน เป็นการจัดอันดับกระบวนการของงานให้มีระเบียบ เพื่อเป็นกรอบสำคัญในการปฏิบัติต่อไป เช่น เน้นในด้านการกำหนดสิ่งที่จะต้องทำในอนาคต การประเมินผลในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนการกำหนดวิธีที่จะนำมาใช้อย่างชัดเจน

Dessler (1999: 95) กล่าวไว้ว่า แผนเป็นวิธีการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อการดำเนินการไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยแผนจะต้องกำหนดเป้าหมาย และชุดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการไปสู่เป้าหมาย

โดยสรุป การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงาน ตัดสินใจ กำหนดทางเลือกไว้ล่วงหน้า เป็นแนวทาง และวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ประเภทของแผน

การวางแผนสามารถแบ่งได้หลายประเภทตามเกณฑ์ต่างๆ ที่นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของงาน ความจำเป็นขององค์การ เงื่อนไขและสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ดังนี้

เสนาะ ตีเขารวี (2544: 89-91) กล่าวว่า ประเภทของแผนที่แบ่งตาม 3 เกณฑ์ คือ

1. แบ่งตามระยะเวลา แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

- แผนระยะสั้น (Short-range plan) ครอบคลุมเวลาการใช้แผนไม่เกิน 1 ปี

- แผนระยะกลาง (Intermediate-range plan) ครอบคลุมเวลา 1-2 ปี

- แผนระยะยาว (Long-range plan) ครอบคลุมเวลาการใช้แผนเกิน 2 ปีขึ้นไปจนถึง 5 ปี หรือเกินกว่านั้น

2. การแบ่งตามขอบเขตของกิจกรรมที่ทำ แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

- แผนกลยุทธ์ (Strategic plan) จัดทำเพื่อสนองความต้องการในระยะยาวและรวมกิจกรรมทุกอย่างขององค์การ โดยการตัดสินใจที่สำคัญของแผนกลยุทธ์ คือ การเลือกวิถีการดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสม

- แผนดำเนินงาน (Operational plan) กำหนดขึ้นมาใช้สำหรับแต่ละกิจกรรม โดยเฉพาะเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละกิจกรรม ซึ่งเท่ากับเป็นแผนงานเพื่อให้แผนกลยุทธ์บรรลุผลหรือเป็นการนำเอาแผนกลยุทธ์ไปใช้

3. การแบ่งตามการนำไปใช้ แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

- แผนที่ใช้ครั้งเดียว (Single-use plan) เป็นแผนที่หมดไปกับการใช้หนึ่งครั้งแล้วบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานนั้น การใช้แต่ละครั้งถือตามเวลา เช่น งบประมาณโครงการ

- แผนที่ใช้ประจำ (Standing-use plan) เป็นแผนที่ใช้ซ้ำๆ กันตลอดเวลาเมื่อใช้ไปแล้วก็กลับมาใช้อีก เช่น นโยบาย กระบวนการปฏิบัติงาน กฎเกณฑ์

พวงรัตน์ เกษรแพทย์ (2543: 67-68) กล่าวว่า แผนที่จัดทำในโรงเรียน โดยพิจารณาในมิติของแผนที่แบ่งตามเวลา ได้แก่

1. แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี เป็นแผนที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการในระยะ 5 ปีข้างหน้า เป็นกรอบแผนแม่บทที่โรงเรียนได้กำหนดสภาพความสำเร็จ หรือเป้าหมายไว้ว่าอีก 5 ปีข้างหน้าโรงเรียนจะมีความสำเร็จในเรื่องใด อย่างไร เท่าไร รวมทั้งกำหนดแผนงานโครงการพร้อมประมาณด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย โดยสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพที่ควรจะเป็นได้ด้วย

2. แผนพัฒนาการศึกษาประจำปี (แผนของบประมาณ) เป็นแผนที่โรงเรียนกำหนดจะดำเนินการในปีใดปีหนึ่งตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี

3. แผนปฏิบัติการประจำปี (แผนใช้งบประมาณ) เป็นแผนที่

สรุป การวางแผน เป็นกระบวนการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในอนาคต การวางแผนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อบุคคลและต่อองค์กร การวางแผนที่ดีจะต้องมีการพิจารณาถึง จุดหมายของการวางแผน วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดทางเลือกในการวางแผน จัดสรรทรัพยากรในการวางแผน การสนับสนุนการนำแผนไปใช้และการควบคุมประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

ความสำคัญและประโยชน์ของแผน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 229) ได้สรุปความสำคัญของการวางแผน ไว้ดังนี้

1. การวางแผนไว้ล่วงหน้าจะทำให้เกิดความประหยัดในการใช้ทรัพยากรการบริหาร

2. มีทิศทางที่แน่นอนในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

3. ขจัดการทำงานซ้ำซ้อน ลดปัญหาความขัดแย้ง และจะก่อให้เกิดการประสานงานอย่างราบรื่น

4. สามารถทำให้การตรวจสอบ ควบคุม ติดตามการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อพบว่ามีปัญหาอุปสรรคก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลา

5. การวางแผนจะเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาขององค์กรได้ดีกว่าการทำงานตามยถากรรม

6. สามารถระดมสรรพกำลังทรัพยากรการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและจะช่วยให้เกิดความประหยัด

7. เป็นหน้าที่และภาระที่สำคัญของนักบริหารทุกคน เพราะเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่จะต้องปฏิบัติ

8. การวางแผนมีความจำเป็นต่อองค์กรทุกระดับ

สมาน อัครภูมิ (2551: 126) ได้สรุปไว้ว่าการวางแผนมีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้องค์กรมีเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานชัดเจนเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจและดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และเป็นมาตรฐานสำหรับการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานได้

2. ทำให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในองค์กรทราบถึงสภาพและข้อจำกัดในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความระมัดระวังและหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้าได้

3. ช่วยให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องสามารถประสานงาน ระดมสรรพกำลัง กระตุ้น จูงใจ และเป็นพันธสัญญาในการทำงานร่วมกันของบุคคลในองค์การ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์การ

4. ทำให้งานขององค์การเป็นงานของทุกคน ไม่ใช่ใช้งานของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเข้ามาผูกขาด ซึ่งทำให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปอย่างมีหลักการ และเป้าหมายงานเป็นที่ตั้ง

5. ทำให้เกิดความชัดเจนและขจัดความซ้ำซ้อนของงาน คน และทรัพยากร ทำให้ การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและลดความขัดแย้งในองค์การลง

Williams (2000: 123-124) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนไว้ 5 ประการ คือ

1. แผนทำให้ผู้บริหารและบุคลากรทุ่มเทและมุ่งมั่นในการดำเนินงานเพื่อบรรลุ เป้าหมายขององค์การมากขึ้น

2. แผนกระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามแผน ที่กำหนดไว้

3. แผนให้ทิศทางในการดำเนินงานของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ทำให้รู้ว่าจะทำ อะไรทิศทางไหน

4. แผนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องได้คิดและสรรหากลยุทธ์และวิธีการ ดำเนินงานหลากหลายมากขึ้น

5. แผนเอื้อประโยชน์ต่อทั้งองค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพราะต่างคนก็รู้ว่า จะ ดำเนินงานไปในทิศทางไหน ตนมีส่วนเกี่ยวข้องและได้เสียอย่างไร

การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ การเก็บรวบรวม ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน รวมถึงการจัดทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนโดยการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม รวมถึงการมี วิสัยทัศน์ที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพราะจะทำให้ประชาชนยอมรับว่าโรงเรียนเป็นสถาบัน ของชุมชน ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และยินดีที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือ โรงเรียน

Gallagher, Bagin and Moore (2005) ยังได้ให้ข้อพึงระวังในการรวบรวมข้อมูล ของชุมชนมาใช้ในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

1. ระวังระวังเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจและการตัดสินใจของชุมชน

2. ค้นให้พบว่าจะอะไรคือสื่อและความท้าทายระยะยาวของชุมชนที่ควรใส่ใจเป็นพิเศษ

3. ความคาดหวังของชุมชนต่อการจัดการศึกษา
4. สถานการณ์ที่เคยเป็นความขัดแย้งของชุมชน
5. ค้นหาและระบุให้ได้ว่ากลุ่มใดเป็นมิตรและฝ่ายตรงข้ามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
6. โอกาสและวิธีการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้ดียิ่งขึ้น
7. ช่องว่างที่ต้องแก้ไขในการสื่อสารด้านนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อชุมชน
8. ช่องทางและวิธีการที่จะได้รับทราบทัศนคติของชุมชน
9. การเปลี่ยนแปลงที่เป็นแบบแผนซึ่งเกิดขึ้นในชุมชน
10. ระบุให้ได้ว่าผู้นำในชุมชนมีใครบ้าง และผู้มีอิทธิพลเหนือผู้นำเหล่านั้นเป็นใคร
11. รายชื่อองค์กร ชมรม และสมาคมในชุมชน

3.2 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ เพื่อการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อนำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างบุคลากรทั้งภายใน ภายนอกและผู้เกี่ยวข้อง โดยการค้นหาวิธีการกิจกรรม และเลือกสรรสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับ บุคคลภายนอก ซึ่งได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น จะต้องรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้องเป็นอันดับแรกถ้าข้อมูลไม่กระจ่างแจ้งหรือผิดพลาด อาจจะเป็นสาเหตุใหญ่ทำให้โรงเรียนได้รับความเสียหายได้ดังนั้นสิ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง กลุ่มชน คือการเผยแพร่ให้รู้ทางสื่อ ซึ่งจะเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่สถาบัน รวมไปถึงการทำหน้าที่ขจัดปัญหายุ่งยากต่างๆ ภายในหน่วยงานด้วย ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; จุมพล กังโสม, 2543 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; นุชนาฏเรขา สุขดา, 2547 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550 ; สัน สุขม่วง, 2546)

ความหมายของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจระหว่างโรงเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องนี้นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้หลากหลายดังนี้ อปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2534: 17) สรุปความหมายของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนคือ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคล ผู้ที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา รวมทั้ง

องค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับใช้หรือให้บริการ ดำเนินงานอย่างมีแบบแผนต่อเนื่องและเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทางสมาคมผู้บริหารโรงเรียนอเมริกัน American Association of School Administrators เขียนในหนังสือ Public Relations for America's School 1952 (อ้างถึงใน อภิปรายศรี ปลอดเปลี่ยว (2534:17) ได้เขียนไว้ว่างานประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นการร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการวางแผนและการทำงาน เพื่อโรงเรียนที่ดีทั้งหลายด้วยการทั้งให้และรับข้อเสนอแนะต่างๆ จากชุมชนการประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ที่ปูพื้นฐานของความเข้าใจดีต่อกันและร่วมกันทำงานเป็นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

Kindred (1957: 16) ได้ให้ความหมาย ของงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนว่า “งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ กระบวนการติดต่อสื่อสารสองทางระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความเข้าใจ และเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติงานทางการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถเหล่านั้น มีความสนใจและร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน”

จากความหมายของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มบุคคลภายในโรงเรียน และกลุ่มประชาชนภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยกระบวนการไมตรีสัมพันธ์ทั้งสองทาง ซึ่งโรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดเห็นต่างๆ สัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีและความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างโรงเรียนกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 31-32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน และการจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้รู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นหน้าที่ของประชาชน ที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็กทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความเชื่อมั่น ความนิยม ของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน

5. ประเมินความต้องการของผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นที่มีการศึกษาเพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง

6. ช่วยแก้ไข ขจัดปัดเป่าความขัดแย้ง บรรดาข้อข้องใจทั้งหลายในแง่ต่างๆที่นักเรียนผู้ปกครอง ครู และประชาชน ที่มีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชม

7. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเสนอแนะเพื่อปรับปรุง ให้แนวความคิด มิใช่เพียงแต่เป็นความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น

8. เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบให้เข้าใจตรงกัน เพื่อร่วมมือกันในการปฏิบัติ

9. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนสนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนด้านกำลังกาย จิตใจ ปัญญา ความคิด วัสดุ แรงงาน ตลอดจนด้านการเงินที่ขาดแคลน

10. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้ชิด โดยมีโรงเรียนเป็นทั้งศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน

Kindred (1957: 16-17) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ 8 ประการคือ

1. เพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน
2. เพื่อต้องการประเมินว่า คนในชุมชนมีความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างไรและต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จด้านใดบ้าง
3. เพื่อให้ได้รับความสนับสนุนทางการเงิน ในการจัดโครงการศึกษาอย่างเหมาะสม

4. เพื่อช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกชอบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้

5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ยอมรับ เชื่อถือ และเชื่อมั่นในบุคลากรของโรงเรียน ตลอดจนบริการที่โรงเรียนจัดให้

6. เพื่อให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจในความจำเป็นของโรงเรียนที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่โรงเรียนจะต้องทำ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

7. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการศึกษาของโรงเรียน

8. เพื่อสร้างความมั่นใจ ในการให้ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน อันที่จะปรับปรุงสภาพชีวิตในชุมชนไปด้วย

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2534: 18-19)กล่าวว่า งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมี เป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชน หรือสถาบันต่างๆ อัน เป็นรากฐานในการพัฒนาการศึกษาให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้น วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนจึงดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา โรงเรียนใช้การ ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้สำนึก ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในหมู่ ครู นักเรียน ผู้ปกครองและ ชุมชน ว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของและเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่ต้องให้ ความร่วมมือในการจัดและพัฒนาการศึกษาโรงเรียนด้วย

2. เพื่อเป็นการแถลงหรือแจ้งข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกิจกรรมภายในโรงเรียน นักเรียนและการจัดการศึกษา

3. สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครองและประชาชนใน ชุมชนที่ โรงเรียนตั้งอยู่ โดยอาศัยโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรม ของชุมชน

4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา ความนิยม และความมั่นใจในโรงเรียน ให้เกิดขึ้นใน หมู่ประชาชน

5. ส่งเสริมให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกัน ร่วมมือกันในการ แก้ปัญหาของนักเรียนทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

6. เพื่อให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผลความ จำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบให้เข้าใจตรงกัน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ของโรงเรียน

7. ประเมินความต้องการ ของผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

8. ช่วยแก้ไขขัดปัดเป่าและป้องกันความขัดแย้งบรรดาข้อข้องใจทั้งหลายด้วย การคาดการณ์ล่วงหน้าและค้นหาจุดบกพร่องต่างๆ ที่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน มีต่อ โรงเรียนให้หมดสิ้นไป และพยายามสร้างสิ่งที่จะทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ก่อให้เกิด ความศรัทธาเลื่อมใสโรงเรียนอย่างแท้จริง

9. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ ได้เข้าร่วมในการจัดการศึกษาเสนอแนะเพื่อ ปรับปรุงให้แนวความคิด มิใช่เพียงแต่เป็นความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น

10. เพื่อส่งเสริมสนับสนุน หรือชักชวนให้ผู้ปกครอง และประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูล กิจกรรมด้านต่างๆ ด้วย กำลังกาย จิตใจ ปัญญาความคิด วัสดุ ตลอดจนด้านการเงินที่โรงเรียนขาดแคลน เพื่อโรงเรียนได้บรรลุในการจัดการศึกษาตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

องค์ประกอบของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 32-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน การปฏิบัติตนต่อกันและกัน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ โดยองค์ประกอบที่นำมาพิจารณาคือ

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูต่อครู ครูต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ คนงาน ภารโรง

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับครูและโรงเรียน

2. ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล

2.1 ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน

2.2 ความสัมพันธ์กับสมาคมศิษย์เก่ากับครูและโรงเรียน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการการศึกษากับโรงเรียน

2.4 ความสัมพันธ์กับสมาคมต่าง ๆ ในชุมชน หรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน

2.5 ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครูกับโรงเรียน

3. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์ มี 5 ประการ คือ

3.1 กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

3.2 สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.3 การให้ข่าว ออกข่าว ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

3.4 การใช้สื่อเกี่ยวกับโซเชียลมีเดีย เช่น การจัดนิทรรศการ วิดีทัศน์ เพาเวอร์พอยท์ และอินเทอร์เน็ต

3.5 การจัดกิจกรรมในโอกาสพิเศษและบริการพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน เช่น วันสำคัญของชาติ ศาสนา การให้บริการอาคารสถานที่

Marston (1979: 45) ได้แบ่งกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ไว้ 2 กลุ่มคือ กลุ่มประชากรภายใน (Internal Publics) และกลุ่มประชากรภายนอก (External Publics)

1. กลุ่มประชากรภายใน (Internal Publics) คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในสถาบัน ซึ่งมีความผูกพันกับสถาบันอย่างใกล้ชิด กลุ่มประชากรภายในนับว่ามีความสำคัญต่อองค์การสถาบันมาก ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประชากรภายในเป็นไปด้วยความราบรื่น กิจกรรมขององค์การนั้นก็ย่อมประสบความสำเร็จ และเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการบริหารได้ดียิ่งขึ้นและส่งผลผูกพันไปถึงการประชาสัมพันธ์ภายนอกขององค์การอีกด้วย

2. กลุ่มประชากรภายนอก (External Publics) คือ กลุ่มประชากรที่อยู่ภายนอกสถาบัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรง อันเนื่องมาจากนโยบายวิธีการดำเนินงานหรือเกี่ยวข้องทางด้านผลประโยชน์หรือกิจกรรมอย่างหนึ่งของสถาบัน เช่น กลุ่มนักวิชาการสื่อมวลชน เป็นต้น

2.2 กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันกับองค์กร สถาบันหรือสถานที่ ซึ่งสถาบันหรือองค์กรนั้นดำเนินกิจการอยู่

2.3 กลุ่มประชาชนทั่วไป คือ กลุ่มประชาชนอื่นๆซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องหรือได้รับประโยชน์โดยตรงจากสถาบันโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชาชนเช่นเดียวกันคือ

2.3.1 กลุ่มประชาชนภายในโรงเรียน ได้แก่ ครู พนักงาน และนักเรียน

2.3.2 กลุ่มประชาชนภายนอกโรงเรียน ได้แก่

1) กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงทางด้านผลประโยชน์หรือกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งมีนโยบายและวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน เช่น สมาคมครูผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า

2) กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือชุมชนในท้องถิ่น

3) กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ กลุ่มประชาชน สถาบันอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโรงเรียน เช่น กลุ่มสมาคมวิชาชีพ ชมรมสโมสรต่างๆ

จากการศึกษารายละเอียดของวิธีการปฏิบัติ และการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างกลุ่มประชากรภายในของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 32-33), วิจิตร อวระกุล (2526: 268-269) และ Kindred (1957: 88-96) สรุปได้ดังนี้

1. สร้างความรู้สึกนึกคิดให้เป็นเหมือนเพื่อนร่วมงาน (Colleagues) โดยยอมรับความคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน
2. สร้างให้ผู้ร่วมงานเกิดความจงรักภักดี (Loyalty) และเกิดความสามัคคี (Unity) ภูมิใจที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถตามความถนัด เช่น การตั้งคณะกรรมการทำงาน หรือกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน (Internal Advisory Committee) เพื่อปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ
3. ให้มีคณะกรรมการกำหนดขอบเขตของงานโดยได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบ (Division of Responsibility) อย่างเหมาะสมและยุติธรรม
4. จัดกิจกรรมยกย่องผู้ทำความดี โดยยอมรับในความสำเร็จของผู้ร่วมงานเหล่านั้น (Recognition of Accomplishments)
5. ให้เกียรติ และยอมรับนับถือความสำเร็จของงาน ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรักษาสิทธิอันถูกต้องในงานที่สอน (Preserving the right to teach) ไม่ดูถูกเหยียดหยามซึ่งกันและกัน
6. การพิจารณาความดีความชอบ มีหลักเกณฑ์ข้อมูลยุติธรรม เพื่อส่งเสริมผู้ทำความดีจะได้รับความดีความชอบพิเศษ ผู้ที่ไม่ได้รับความดีความชอบพิเศษ ก็ควรได้รับความเห็นอกเห็นใจและยกย่อง
7. ดูแลสวัสดิการและสิทธิอันพึงมีพึงได้ สิทธิพิเศษ ตลอดจนผลประโยชน์แก่ผู้ร่วมงาน ให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนขจัดปัดเป่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเดือดร้อนอื่นๆ ถ้าปฏิบัติได้
8. จัดสภาพการทำงานให้สะอาด (Working Condition) เช่น ห้องพักครู การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเอกสาร ตำรา เพื่อสนองความต้องการของครูที่จะใช้ให้เพียงพอ โดยที่ครูไม่ต้องซื้อเอง
9. จัดให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นครั้งคราว ตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น วันเปิดภาคเรียน ปีใหม่ การปฐมนิเทศครูใหม่ การแข่งขันกีฬาระหว่างเพื่อนร่วมงาน
10. ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ เช่น นินทาว่าร้ายกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน
11. การจัดระบบการสื่อสารติดต่อที่ดี
12. จัดเอกสารสิ่งพิมพ์ (Internal Publication) ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของโรงเรียน ตลอดจนความรู้ในด้านข่าวสารภายในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร

จากความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน กับกลุ่มประชากรดังกล่าว สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์ที่ดีนั้น คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบุคคลภายในโรงเรียนและ

กลุ่มประชากรภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน หรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ให้มีความเข้าใจที่ดีและร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าประสงค์

วิธีการและกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน

สุรวัช ศรีวัช (2532: 107-108) ได้กล่าวว่า วิธีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีมากมายหลายวิธี แล้วแต่ผู้บริหารจะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากรและเวลา วิธีที่สำคัญมีดังนี้

1. จัดตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเพื่อรับผิดชอบกิจกรรมประชาสัมพันธ์โดยตรง
2. จัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนเพื่อจัดร่วมกับชุมชน เช่น การแสดงของนักเรียน การแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมวันสำคัญ
3. จัดตั้งสมาคมครู ผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ชมรม หรือกลุ่มอาชีพต่างๆ 4. จัดทำสิ่งพิมพ์และเอกสารต่างๆ เพื่อเผยแพร่กิจการโรงเรียน
5. ใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาต่างๆ เช่น เครื่องขยายเสียง หรือ สไลด์ในการเสนอข่าวเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน
6. ประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์เพื่อเผยแพร่กิจการของโรงเรียน

Kindred (1957: 118-124) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดทำให้นักเรียน เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โรงเรียนคือ

1. การให้บริการ ได้แก่ ห้องสมุด (Library) โรงอาหาร (Cafeteria) บริการทางการแพทย์ (Medical Center) การอำนวยความสะดวกของสำนักงานโรงเรียนหรือห้องธุรการ (School Office) การเดินทาง (Transportation)
2. จัดการสำรวจความต้องการและรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนในลักษณะสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) เช่น สำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม จัดตั้งปัญหาการแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบ
3. การจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาของนักเรียน (Student Advisory Committee) เพื่อเสนอเรื่องราว ความคิด ความต้องการให้โรงเรียนทราบ

หวน พิณรุฬห์ (2529: 91) ได้กล่าวถึงวิธีการและกิจกรรม เพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า

1. จัดให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนควรเป็นข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ข่าวเกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่ ข่าวเกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียนและข่าวอื่นๆที่ชุมชนควรทราบหรือผู้ปกครองนักเรียนควรทราบ เพราะสิ่งพิมพ์เหล่านี้ทางโรงเรียนจะแจก

ไปยังประชาชนในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนเป็นสำคัญ

2. จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียน เพื่อตอบคำถามและให้ความสะดวกแก่ประชาชน และผู้ปกครองนักเรียน ที่มาติดต่อโรงเรียน

3. จัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน เช่น เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับการจัดงานของโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน

4. ให้นักเรียนทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง เพื่อนักเรียนจะได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้ปกครอง และประชาชนทราบต่อไป

5. ให้ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณงาน ภารโรง และยาม ของโรงเรียนได้ทราบข่าวสารให้เผยแพร่ ให้ผู้ปกครอง และประชาชนทราบต่อไป

6. ครูใหญ่และคณะครูออกประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง เช่น การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองหรือประชาชนตามบ้าน การไปร่วมงานหรือร่วมกิจกรรมในชุมชนมักจะพบปะผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน ก็ควรถือโอกาสแจ้งข่าวของโรงเรียนไปด้วย

7. รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชน ซึ่งอาจจะเป็นข้อข้องใจ ข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่องของการดำเนินงานภายในโรงเรียน แล้วนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน หรือทำความเข้าใจอันถูกต้อง เพื่อจะสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน

8. เชิญผู้ปกครองนักเรียน และประชาชนมาชมนิทรรศการ หรือ กิจกรรมของโรงเรียนหรือเชิญมาฟังบรรยายเรื่องที่น่าสนใจ

9. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า แล้วเชิญผู้ปกครองของนักเรียนและศิษย์เก่าเป็นสมาชิก มีการเชิญประชุม จัดกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527: 197) ได้สรุปวิธีการติดต่อสื่อสารแบบต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การติดต่อสื่อสารทางวาจา วิธีที่ใช้กันมาก ได้แก่ ประชุมปรึกษาหารือเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล การสัมมนา การประกาศทางเครื่องขยายเสียง เพื่อแจ้งเรื่องราวรีบด่วนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้ครูทราบ

2. ทางลายลักษณ์อักษร วิธีที่ใช้ได้แก่การโต้ตอบจดหมาย บันทึก รายงาน หนังสือเวียน ออกบันทึกเตือนความจำ และการออกหนังสือประจำวัน

3. ทางวาจาและทางลายลักษณ์อักษรบางโรงเรียนอาจมีทั้งการใช้ทางวาจาและทางลายลักษณ์อักษรพร้อมๆ กัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตือนและเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน

4. ใช้วิธีและอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบ ในบางครั้งอาจมีความจำเป็นที่ต้องใช้อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบ เช่น แผนภูมิ รูปภาพ เครื่องขยายเสียง การสาธิต สไลด์ และการแสดงบทบาทสมมติ

5. การติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการได้แก่ คำสั่ง หนังสือเวียนที่เน้นเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลักฐานอ้างอิง ระเบียบ กฎเกณฑ์ของสถาบัน

6. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการอาศัยความคุ้นเคยสนิทสนมเป็นส่วนตัว และมักเน้นเป้าหมายเป็นส่วนตัว เช่น การชุบชิบนิเทศ ส่งบันทึกถึงกันในหมู่เพื่อนฝูง นัดชุมนุมกัน และมีลักษณะการกล่าวหรือข่าวลือโดยที่การประชาสัมพันธ์ภายนอกจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก จึงอาจใช้เครื่องมือ สื่อสารต่างๆ เข้ามาช่วยเผยแพร่กระจายข่าวสู่สาธารณชนด้วย อันได้แก่สื่อมวลชน ปัจจุบันองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ นิยมใช้เครื่องมือสื่อสารมวลชนเหล่านี้เข้าช่วยในการประชาสัมพันธ์ภายนอก

บุญเกื้อ คอรรหาเวช (2539: 69) ได้กล่าวถึงสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

สื่อ (Media) เป็นเครื่องช่วยให้การประชาสัมพันธ์ การส่งข่าวสารและการให้การศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ผู้นำ เสนอเรื่องราวที่ต้องการ การที่จะใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้ได้ผลควรทำความเข้าใจถึงธรรมชาติและหน้าที่ของสื่อแต่ละชนิดให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถวางแผนใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม สื่อสามารถจำแนกหลายชนิด ดังนี้

1. คำพูด
2. สิ่งพิมพ์
3. ภาพโฆษณา
4. ภาพยนตร์
5. วิทยุกระจายเสียง
6. โทรทัศน์
7. นิตรรศการ

วิรัช ฤทธิรงค์ (2535: 268) ได้ยกตัวอย่างของสื่อประเภทต่างๆ ดังนี้

1. สื่อบุคคล (Personal media) ได้แก่ คำพูด (Spoken words) ในลักษณะต่างๆ
2. สื่อมวลชน (Mass media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์
3. สื่อสิ่งพิมพ์และเอกสาร (Printed media) ได้แก่ วารสาร นิตยสาร ภาพนิ่ง फिल्म สคริป จดหมายข่าว โปสเตอร์และป้ายประกาศ การโฆษณาสถาบันหรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์

4. การจัดเหตุการณ์พิเศษ (Special events) ได้แก่ การจัดกาแสดง การจัดนิทรรศการ การจัดงานประเพณีต่างๆ

วัฒนา พุทรากรานนท์ (2537: 242) ได้กล่าวว่า เครื่องมือหรือสื่อ เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ นอกจากคำพูด การประชุมพบปะกัน สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภาพโฆษณา ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ การจัดแสดงในวาระพิเศษ ฯลฯ ยังต้องเลือกใช้สื่อหรือสื่อทัศนูปกรณ์อย่างอื่นเข้ามาช่วยส่งเสริมให้งานประชาสัมพันธ์ได้รับผลยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่สื่อประเภทวัสดุ (Audio-Visual) เช่น กระดานนิเทศ แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ สื่อประเภทเครื่องมือ (Audio-Visual Equipments) เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ และสื่อประเภทกิจกรรม (Activities) เช่น นิทรรศการ การแสดงบทบาท การสาธิต ฯลฯ

จากวิธีการ กิจกรรม และสื่อในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ เพื่อการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมเพื่อนำมาซึ่งความร่วมมือระหว่างบุคลากรทั้งภายใน ภายนอกและผู้เกี่ยวข้อง โดยการค้นหาวิธีการกิจกรรม และเลือกสรรสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับ นอกจากวิธีการและกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น สิ่งที่สำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดในยุคปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก บุคคลภายนอกซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่น จะต้องรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้องเป็นอันดับแรกถ้าข้อมูลไม่กระจ่างแจ้ง หรือผิดเพี้ยน อาจจะเป็นสาเหตุใหญ่ทำให้โรงเรียนได้รับความเสียหายได้ ดังนั้นสิ่งที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง กลุ่มชน คือการเผยแพร่ให้รู้ทางสื่อ ซึ่งจะเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่สถาบัน รวมไปถึงการทำหน้าที่จัดปัญหายุ่งยากต่างๆ ภายในหน่วยงานด้วย

3.3 การให้บริการชุมชน

การบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงานอื่น ชุมชน สังคมเข้ามาใช้บริการ ทั้งการบริการทางด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศต่าง ๆ การบริการด้านอาคารสถานที่นั้นถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ (จุมพล กังโสม, 2543 ; ธรรมรงค์ ดิ้นทอง, 2546 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550 ; สัน สุขม่วง, 2546)

สถาพร คุ้มไพบรี (2544: 29) กล่าวสรุปว่า การให้บริการแก่ชุมชน คือ การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การให้บริการทางวิชาการ การให้คำแนะนำ หรือการปรึกษาหารือในกิจกรรมของชุมชน การให้บริการอาคารสถานที่หรือวัสดุอุปกรณ์

เตือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 34) กล่าวสรุปว่า การให้บริการชุมชนของโรงเรียน คือ การให้บริการอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ความรู้ คำแนะนำ และแรงงานบุคลากร โดยมีหลักว่า บริการให้ทั่วถึง รวมทั้งให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูลวิชาการ ด้านอาชีพ การให้คำปรึกษาหารือ การให้บริการทางด้านสวัสดิการ เพื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำบ้าน น้ำสะอาด เป็นต้น

ศศิธร สุวรรณดี (2547: 53-54) กล่าวว่า งานให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการที่โรงเรียนให้กับชุมชน ตามความสามารถ ที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้

1. การช่วยพัฒนาชุมชน เช่น พานักเรียนไปช่วยทำความสะอาดวัด ถนนหนทาง สร้างถนนหรือซ่อมถนนเข้าหมู่บ้าน ขุดบ่อน้ำ ขุดคูระบายน้ำเข้าไปใช้ในการเกษตร และปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2. จัดให้มีการสอนหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อให้ประชาชนในชุมชนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ โรงเรียนอาจจัดได้ตามกำลังที่มีอยู่ เช่น การเพาะเห็ดฟาง การติดตาม การต่อกิ่งต่อต้น การแก้เครื่องยนต์ การตัดเย็บเสื้อผ้า และการเลี้ยงปลา เป็นต้น โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของประชาชนและอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ

3. เผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ แก่ชุมชน อาจจะได้เช่น การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ โทษของยาฆ่าแมลง อันตรายจากการใช้ผงชูรส หรือการใช้สีย้อมผ้าผสมอาหารและผลเสียจากการตัดไม้ทำลายป่า

4. จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีการบริการข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

นุชนาฏเวหา สุขดา (2547: 8) สรุปว่า การให้บริการชุมชน หมายถึง การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น การให้บริการทางวิชาการ การให้คำแนะนำ หรือปรึกษาหารือ การให้บริการอาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์

ชานูวัฒน์ สุดสาคร (2547: 24) ได้สรุปไว้ ดังนี้ การให้บริการชุมชน หมายถึง การบริการด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะกระทำได้เพื่อเสริมสร้างสังคมในชุมชนให้ดีขึ้นซึ่งโรงเรียนอาจจะบริการชุมชนในด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านสุขอนามัย และนันทนาการ ศิลปกรรม ประเพณี การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งประชาชนที่เข้ารับบริการย่อมแตกต่างกันในด้านความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์ ดังนั้น การให้บริการชุมชน ผู้ให้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ เป็นอย่างดี สามารถใช้เทคนิคได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับความมุ่งหมาย

สมชาย สุตเลิศ (2550: 26) ได้สรุปว่า การให้บริการชุมชน เป็นการทำงานร่วมกันของบุคคลกับองค์กรหลาย ๆ ฝ่าย เพราะฉะนั้นผู้ให้บริการจะต้องให้ผู้รับบริการนั้นประทับใจ เกิดความพอใจ รวดเร็ว ฉับไว ถูกต้องไม่มากชั้นตอน จึงจำเป็นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

สรุป การบริการชุมชน หมายถึง การบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงานอื่น ชุมชน สังคมเข้ามาใช้บริการ ทั้งการบริการทางด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศต่าง ๆ การบริการด้านอาคารสถานที่

เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการให้บริการ

Buzzle and Gale, 1985 (อ้างถึงในอนุวัฒน์ ศุภชุตินุกูลและคณะ, 2542: 2-3) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการให้บริการไว้ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการ จะถูกกำหนดโดยลูกค้าหรือผู้รับบริการ ลูกค้าหรือผู้รับบริการจะเป็นผู้พิจารณาว่าอะไรที่เรียกว่าคุณภาพ โดยไม่ได้ใส่ใจว่ากระบวนการทำให้การบริการเกิดขึ้นนั้นเป็นอย่างไร อย่างไรก็ดี ลูกค้าหรือผู้รับบริการแต่ละคนย่อมมีมุมมองในเรื่องคุณภาพที่อาจแตกต่างกันไปบ้าง
2. คุณภาพการให้บริการ เป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องค้นหาอยู่ตลอดเวลาไม่มีจุดสิ้นสุด โดยที่เราไม่สามารถกำหนดคุณภาพการให้บริการให้เป็นไปโดยเฉพาะเจาะจง หรือเป็นสูตรสำเร็จตายตัวได้ การให้บริการที่ดีมีคุณภาพจึงต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งในช่วงเวลาที่กิจการดำเนินไปได้ด้วยดีหรือไม่ดีก็ตาม
3. คุณภาพการให้บริการ จะเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนใด การควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานของแต่ละคนเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการให้บริการที่มีคุณภาพได้ สิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องได้รับคือการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อการให้บริการ และการนำเสนอบริการที่มีคุณภาพอยู่เสมอ ทั้งต่อเพื่อนร่วมงานและลูกค้าหรือผู้รับบริการ
4. คุณภาพการให้บริการ การบริหารการบริการ และการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ในการนำเสนอการให้บริการที่มีคุณภาพนั้น ผู้ปฏิบัติงานให้บริการจะต้องมีความรู้และเข้าใจคำติชมผลงาน ซึ่งให้การนี้ ผู้บริการจะต้องเอาใจใส่ต่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานบริการด้วยความจริงใจและสร้างสรรค์ ภายใต้อารมณ์ที่มุ่งหวังที่จะให้บริการที่ออกมาดีมีคุณภาพดี
5. คุณภาพการให้บริการ จะต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นธรรม

6. คุณภาพการให้บริการจะดีเพียงนั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของการบริการภายในองค์การที่เน้นความเป็นธรรมและคุณค่าของคน โดยองค์การที่ให้บริการที่สามารถปฏิบัติต่อลูกค้าและบุคลากรขององค์การได้อย่างเท่าเทียมกัน ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการให้บริการอย่างแท้จริง

7. คุณภาพการให้บริการ ขึ้นอยู่กับความพร้อมในการให้บริการ แม้ว่าคุณภาพการให้บริการจะไม่สามารถหรือยากที่จะกำหนดตายตัวลงไป แต่การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมของการบริการไว้ล่วงหน้า รวมทั้งการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้าหรือผู้รับบริการ ย่อมก่อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพที่ดี

8. คุณภาพการให้บริการ หมายถึงการรักษาความมั่นคงสัญญาว่าองค์การจะให้บริการลูกค้าหรือผู้รับบริการได้อย่างที่เป็นไปตามความคาดหวัง และเป็นไปตามเงื่อนไขที่ผู้ปฏิบัติงานให้บริการ

3.4 บุคลากรภายในโรงเรียน

3.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารความสัมพันธระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สำเร็จได้นั้นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญไม่ได้คือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องมีคุณลักษณะ มีภาวะผู้นำ มีความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ การประสานงาน เป็นต้น หากผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวแล้วจะทำให้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน (จุมพล กังโสม, 2543 ; ชูชาติ พ่วงสมจิต, 2540 ; เมตต์ เมตต์การุนจิตต์, 2541)

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ให้นิยามของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งภาครัฐและเอกชน

วุฒิชัย วรชิน (2546: 46) ได้สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนผู้นำ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 98) ให้ความหมาย ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในองค์การ หรือหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางความคิด หรือพฤติกรรมทางการทำงาน

มณฑา วัฒนุญโสภิต (2547: 37) ให้ความหมาย ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีอำนาจ มีอิทธิพล ทั้งทางความคิดและพฤติกรรมทางการทำงานต่อกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับจากบุคคล จากกลุ่ม และมีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงตาม วัตถุประสงค์

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 111) ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ ดังนี้

1. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่น
2. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นมากกว่า คนอื่นๆ ในกลุ่มหรือองค์การซึ่งเขาปฏิบัติงานอยู่
3. ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มเพื่อให้เป็นหัวหน้า
4. ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งใช้อิทธิพลมากในการกำหนดเป้าหมาย หรือการ ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ
5. ผู้นำ คือ ผู้ซึ่งได้รับตำแหน่งในสำนักงานและมีอิทธิพลในตัวสูง (มอง ในแง่ตำแหน่งของงาน)

O'Leary, 2000: 1 (อ้างถึงในชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549) ผู้นำ หมายถึง หัวหน้า กลุ่ม ทีม หรือองค์การที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น อีกนัยหนึ่ง ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบารมี และสามารถ ตัดสินใจได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถกระตุ้นบุคคลอื่นให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

ภาวะผู้นำ

Gibson and Others (1997: 272) ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ คือ การพยายาม ใช้อิทธิพลในการชักจูงผู้อื่นเพื่อการบรรลุความสำเร็จในเป้าหมาย

Yukl (2001: 2) ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการโดยการอาศัย การใช้อิทธิพลและการใช้อำนาจหน้าที่โดยบุคคลเหนือผู้อื่น เพื่อการชี้แนะหรือนำทางเพื่อวาง โครงสร้างงานหรือเพื่อส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมและความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในกลุ่มหรือองค์การ

Lussier, 1996: 212 (อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549) ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการในการชักจูงให้พนักงานทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

Dubrin, 1998: 2 (อ้างถึงใน ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2549) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่น และการสนับสนุนให้เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538) ให้ความหมายว่า การเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การจัดองค์การ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

ธวัช บุญยมณี (2550) ภาวะผู้นำ หมายถึง การกระทำระหว่างบุคคล โดยบุคคลที่เป็นผู้นำจะใช้อิทธิพล (Influence) หรือการดลบันดาลใจ (Inspiration) ให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่าง ตามเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้

โดยสรุปแล้ว ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการวางแผน การจัดองค์การ การตัดสินใจและมีอิทธิพลใจการจูงใจคนอื่นปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมาย

การแบ่งระดับของผู้นำ (Classifying Leaders)

มีผู้เสนอวิธีการในการจัดลำดับ หรือแบ่งระดับของผู้นำไว้มากมายหลายวิธี แต่ที่นิยมโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 วิธีด้วยกัน Mosley, Pietri และ Megginson, 1995 (อ้างถึงใน ชัย เสฏฐ์ พรหมศรี, 2549) ได้แก่

1. ตามวิธีที่ผู้นำใช้หรือแสดงออก (approach used) โดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ได้แก่

- ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic or Authoritarian) คือผู้นำที่ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ทั้งหมดเองเพียงผู้เดียว
- ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic or Participative) คือผู้นำที่ให้ความเอาใจใส่กับความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา และเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- ผู้นำแบบตามสบาย (Laissez-faire or Free-rein leader) คือผู้นำที่ไม่เข้มงวดและปล่อยให้ลูกน้องทำตามที่เขาต้องการ

2. ตามการมุ่งเน้นต่อการทำงานให้สำเร็จลุล่วง (orientation toward job) เป็นการแบ่งโดยใช้ทัศนคติของผู้นำที่มีต่อการทำงานให้ลุล่วง สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- ผู้นำที่มุ่งเน้นงาน (Task-oriented or Production-oriented Leaders) คือผู้นำที่มุ่งเน้นไปในการทำงานให้สำเร็จลุล่วง มุ่งเน้นที่การวางแผน และกระบวนการทำงาน พยายามที่จะควบคุมอย่างใกล้ชิด
- ผู้นำที่มุ่งเน้นคน (People-oriented or Employee-centered Leaders) คือผู้นำที่คำนึงถึงสวัสดิการ และความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา

บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 111-112) ได้กล่าวว่าผู้นำควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

คือ

1. เป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน (Maintenance of Membership) หมายถึง เขาจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่มและเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความสามัคคี

2. เป็นผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Objective Attainment) หมายถึง เขาจะต้องมีความรับผิดชอบในกระบวนการทำงานด้วยความมั่นใจเข้าใจได้และต้องทำให้กลุ่มทำงานบรรลุเป้าหมาย

3. เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม (Group Interaction Facilitation) หมายถึง เขาจะต้องปฏิบัติงานในทางที่จะอำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติกันด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย

มณฑา วัฒนโสภิต (2547: 44) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ดังนี้

- 1.1 ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายขององค์กร
- 1.2 ต้องหาแนวทางที่จะสามารถทำให้ภารกิจขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์
- 1.3 ต้องรับผิดชอบและรักษาองค์กรหรือกลุ่ม
- 1.4 ต้องมีการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานขององค์กร และมีการแลกเปลี่ยนสื่อสารกัน
- 1.5 ต้องพยายามกระตุ้นชี้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง
- 1.6 ต้องมีการสื่อสารกับสังคมภายนอกเพื่อให้องค์กรได้รับการยอมรับและได้รับการสนับสนุนร่วมมือ

มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ไว้ดังนี้

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานที่ 9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน

สาระความรู้

- 1) หลักการประชาสัมพันธ์
- 2) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

สมรรถนะ

- 1) สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียนครูและบุคลากรในสถานศึกษา

- 2) สามารถเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน
- 3) สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์
- 4) สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมีเป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 5) สามารถระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์

หน่วยงานการศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมซึ่งมีองค์กรอื่นๆ เป็นองค์ประกอบ ทุกหน่วยงานมีหน้าที่ร่วมมือกันพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารการศึกษา/ผู้บริหารการศึกษาคือบุคลากรสำคัญของสังคมหรือชุมชนที่จะชี้แนะแนวทางการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าตามทิศทางที่ต้องการ ผู้บริหารมืออาชีพต้องร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นในการเสนอแนวทางปฏิบัติ แนะนำ ปรับปรุงการปฏิบัติ และแก้ปัญหาของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวม ในลักษณะร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ ด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ พร้อมทั้งยอมรับความสามารถ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยและการร่วมมือกันในสังคม นำไปสู่การยอมรับและศรัทธาอย่างภาคภูมิใจ

ทักษะของผู้นำ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 19-20) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้นำหรือผู้อำนวยการโรงเรียนไว้ 3 ทักษะ ที่จะทำให้เกิดถึงความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนมากขึ้น ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านเทคนิค (Technical skill) ทักษะทางนี้หมายถึงการที่ผู้อำนวยการสามารถทำงานด้านที่ใช้ความรู้เกี่ยวกับวิธี กระบวนการและเทคนิค อาศัยความรู้ การวิเคราะห์ และรู้จักใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ทักษะนี้เรียนรู้ได้ด้วยการปฏิบัติระหว่างฝึกหรือเตรียมตัวเป็นผู้บริหาร เช่น ความสามารถในการเขียนคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร การพูด การอ่านแผนผัง การสร้างอาคาร การรู้จักการจัดตารางทำงาน การทำทะเบียนนักเรียน สามารถทำสามโนประชากรเกี่ยวกับนักเรียน เข้าใจแบบฟอร์มทะเบียน และการบัญชีใช้สอยต่างๆ เทคนิควิธีใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เป็นต้น ทักษะทางเทคนิคถึง แม้ว่าจะจำเป็นน้อยมากสำหรับ

ผู้อำนวยการเพราะว่าไม่ต้องทำหรือปฏิบัติเอง แต่ก็จำเป็นต้องรู้หรือเข้าใจ เพื่อการตรวจสอบงานหรือสร้างศรัทธาให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human skill) ในการบริหารงานโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานทางด้านไหน รวมทั้งการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ผู้อำนวยการจำเป็นต้องมีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์อย่างดี เพราะว่าผู้อำนวยการต้องสัมพันธ์กับบุคคลหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ทัศนคติและค่านิยม บุคคลประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาเหนือผู้อำนวยการและผู้ปกครอง จึงต้องศึกษาพฤติกรรมและพยายามเข้าใจบุคคลทุกประเภท มีอยู่หลายครั้งที่พบว่างานล้มเหลวเพราะความไม่เข้าใจกันจนไม่สามารถร่วมกันทำงานได้ ทักษะนี้ผู้อำนวยการจะศึกษาได้จากประสบการณ์ในการทำงานและจากวิชาในทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับจิตวิทยาขบวนการหมู่พวก และสังคมวิทยา

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skill) ผู้อำนวยการในฐานะผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียนจะต้องมีทักษะนี้มากที่สุด โดยสามารถเข้าใจหน่วยงานของตนในทุกลักษณะ และเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานของตนที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจว่างานแต่ละหน้าที่ในโรงเรียนจะขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันและหากมีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่หรือหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนก็จะกระทบกระเทือนถึงส่วนอื่นๆ ผู้อำนวยการจะต้องมีความรู้กว้างขวางในด้านวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์การเมือง มนุษยวิทยา จิตวิทยา สังคม ดังนั้น การที่ผู้อำนวยการจะได้ทักษะนี้มา ผู้อำนวยการจะต้องศึกษาวิชาสามัญ (general education) มากขึ้นเพื่อจะได้ทำงานให้มีประสิทธิภาพ

3.4.2 ครูและบุคลากร

การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ครูและบุคลากรในโรงเรียนยังเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติงาน กิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยครูและบุคลากรที่มีส่วนร่วมนั้นต้องมีคุณลักษณะสำคัญคือ มีภาวะผู้นำ มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและชุมชน ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนกับชุมชน มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงาน งานวิจัยได้บ่งชี้ชัดว่า หากครูขาดคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้แล้วมักเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ชูชาติ พ่วงสมจิต, 2540 ; นฤมล คำอ่อนและคณะ, 2548 ; เมตต์ เมตต์การุนจิตต์, 2541 ; สุวิมล ว่องวานิช, 2546)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ให้นิยามของ “ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของทั้งของรัฐและเอกชน

บทบาทของครูในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

1. มีส่วนร่วมในวิถีชีวิตชุมชน
2. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน
3. ต้องมีความศรัทธาและภาคภูมิใจในวิชาชีพครู
4. ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์
5. ต้องรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเสมอ

มาตรฐานวิชาชีพครู ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความสัมพันธ์ชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ไว้ดังนี้ มาตรฐานการปฏิบัติงาน กำหนดไว้ในมาตรฐานที่10 ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

3.4.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษามีการบริหารงานแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือ มาตรา หรือกลไกในการบริหารและจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งจะช่วยกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการทั้งปวงของสถานศึกษาทั้งด้าน วิชาการ บุคคล การเงินและงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

คณะกรรมการสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยคณะกรรมการต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีเวลาว่างเพียงพอในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียน (ชูชาติ พวงสมจิต, 2540 ; เมตต์ เมตต์การุนจิตต์, 2541 ; ธรรมนงค์ ดิ้นทอง, 2546 ; นุชนาฏเวหา สุขดา, 2547 ; นฤมล คำอ่อนและคณะ, 2548 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550)

ความหมายของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำว่า “คณะกรรมการ (Committee)” เป็นคำที่มีความหมายในทำนองเดียวกับคำว่ากลุ่มงาน (Task group) กลุ่มงานเฉพาะกิจ (Task force) ทีมงาน (Teams) คณะกรรมการอำนวยการ (Board) มีนักวิชาการทางด้านการบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายของคณะกรรมการไว้ใกล้เคียงกันดังจะยกมากล่าวพอสังเขปดังนี้

Gray และ Smeltzer (1990: 834) กล่าวถึงความหมายของคณะกรรมการว่า หมายถึง กลุ่มที่มีลักษณะถาวรและเป็นทางการมากกว่ากลุ่มประเภทอื่น ๆ ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับองค์การเป็นสำคัญ (organization roles)

Bedeian (1993: 515) ให้ความหมายว่า คณะกรรมการ คือ กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งประกอบขึ้นมาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ดำเนินการ หรือรายงานเกี่ยวกับเรื่องสำคัญบางประการ

พรเทพ รุ่งแผน (2546: 18) ได้สรุปไว้ว่า คณะกรรมการ หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือองค์คณะบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจในองค์การให้ทำหน้าที่พิจารณา ตรวจสอบ ดำเนินการ ให้ข้อเสนอแนะ ทำการตัดสินใจแก้ปัญหาหรือรายงานผู้บริหารระดับสูงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานโดยตรง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) เมื่อมุ่งพิจารณาเฉพาะส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความหมายในทำนองเดียวกันกับคณะกรรมการโดยทั่วไปดังที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ มีลักษณะเป็นองค์คณะบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการประจำสถานศึกษาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จัดเป็นคณะกรรมการประเภทถาวร (Standing committee) ประกอบด้วย บุคคลทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษาได้แก่ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทน องค์การชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่ในด้านการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ความหมายของคณะกรรมการโดยทั่วไป ประกอบกับลักษณะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง กลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งใน และภายนอกสถานศึกษาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ตัดสินใจแก้ปัญหา ให้ข้อเสนอแนะ และรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพการศึกษาเป็นที่พึงประสงค์ของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 32-33) ได้เสนอให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการ 1 ใน 3 ประการของการปฏิรูปการบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 “การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” มาตรา 9 “การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” และ เป็นที่มาของมาตรา 40 “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและ

กรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา”

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 กำหนดไว้ว่า “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และ ผู้ทรงคุณวุฒิ”

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือ มาตรา หรือกลไกในการบริหารและจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งจะช่วยกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการทั้งปวงของสถานศึกษาทั้งด้าน วิชาการ บุคคล การเงินและงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

องค์ประกอบและวิธีการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ในสถานศึกษาขนาดเล็ก(นักเรียนไม่เกิน 300 คน) ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนเก้าคน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ (นักเรียน 300 คนขึ้นไป) ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวนสิบห้าคนประกอบด้วย

- (1) ประธานกรรมการ
- (2) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง จำนวนหนึ่งคน
- (3) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวนหนึ่งคน
- (4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวนหนึ่งคน
- (5) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนหนึ่งคน
- (6) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวนหนึ่งคน
- (7) กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่จำนวนหนึ่งรูป หรือหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนสองรูปหรือสองคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- (8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนหกคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- (9) ผู้อำนวยการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

คุณสมบัติ ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดจำนวนกรรมการคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ข้อ 3 ของประธานกรรมการและกรรมการ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (5) ไม่เป็นคู่สัญญากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานั้น

นอกจากคุณสมบัติตาม ข้อ 3 แล้ว

(1) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง ต้องเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(2) กรรมการที่เป็นผู้แทนครู ต้องเป็นครู

(3) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน ต้องไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(4) กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้าง ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(5) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกินกว่าสามแห่งขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

การได้มาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้อำนวยการดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ในการสรรหาและเลือกกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการที่เป็นผู้แทนครู กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า ให้บุคคลแต่ละประเภทเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติ จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือประเภทละหนึ่งคน ทั้งนี้ โดยให้แต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

(2) ในการสรรหาและเลือกกรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน ให้องค์กรชุมชนเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติ จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือจำนวนหนึ่งคน

ในกรณีไม่มีองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบลหรือแขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษา หรือตำบลหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่ หรือมีแต่ไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือกเป็นกรรมการ ให้ผู้อำนวยการสรรหาผู้แทนองค์กรชุมชนในท้องที่ตำบลหรือแขวงใกล้เคียง หรือในท้องที่ตำบลหรือแขวงของเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงเป็นกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนในสถานศึกษานั้น

(3) การสรรหาและเลือกกรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการโดยสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

(4) การสรรหาและเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำเนินการโดยการพิจารณาร่วมกันของผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการให้ได้จำนวนสองคนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวนเจ็ดคนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่

(5) การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการ ให้ผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ และผู้อำนวยการ ร่วมกันเลือกประธานกรรมการจากผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ให้ผู้อำนวยการเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการและกรรมการประธานกรรมการและกรรมการ ยกเว้นผู้อำนวยการ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดังนี้

1. กำกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
3. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 2.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. ด้านวิชาการ 1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความ	1. ด้านวิชาการ 1.1 ให้ความเป็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ตารางที่ 2.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>ต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ</p>	<p>ขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>1.2 ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p>
<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดการรายได้ของทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ตามที่ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>2. ด้านงบประมาณ</p> <p>2.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดการรายได้ของทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ตามที่ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>
<p>3. ด้านบุคลากร</p> <p>ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด</p>	<p>3. ด้านบุคลากร</p> <p>ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>
<p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา</p> <p>4.3 ระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง</p>	<p>4. ด้านการบริหารทั่วไป</p> <p>4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะและให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.2 รับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกิจการของ</p>

ตารางที่ 2.1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศแนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและในท้องถิ่น</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือดาทที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p>	<p>สถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.3 ให้ความเป็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.4 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศแนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด</p> <p>4.5 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนและในท้องถิ่น</p> <p>4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือดาทที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ (2543) บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา เป็นเสมือนเข็มทิศที่นำทางสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายปลายทางแห่งความสำเร็จ คณะกรรมการจึงมีหน้าที่ในการเสนอปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นแก่สถานศึกษา

2. ให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ก่อนสิ้นปีงบประมาณ สถานศึกษานำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษามาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้ประกอบการปฏิบัติงานในปีงบประมาณต่อไป ซึ่งแผนนั้นต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาก่อน

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4. กำกับและติดตาม การดำเนินตามแผนของสถานศึกษา เพื่อให้ทราบและเข้าใจการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนที่อยู่ในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

6. ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

7. เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

8. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการของผู้เรียนทุกวัย รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

9. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

10. ให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน

11. แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร

12. ปฏิบัติการอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ๆ จากบทบาทหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ทำให้เห็นได้ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์คณะบุคคลในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาหลากหลายและเข้าใจการศึกษา มีความมุ่งมั่น มีเวลาที่จะอุทิศร่างกาย แรงใจ พัฒนาสถานศึกษาของชุมชนให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานตามที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชน สังคมเข้มแข็ง และประเทศชาติก้าวหน้า และจากบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5 งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

3.5.1 งบประมาณ

งบประมาณ (Budget) เป็นหัวใจของการบริหารงาน เพราะเหตุว่า ระบบงบประมาณสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้การบริหารงานสำเร็จวัตถุประสงค์ได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปัจจุบันนี้เราสามารถใช่วิธีการงบประมาณเป็นเครื่องมือในการวางแผน ควบคุมงาน ประสานงาน และรายงานกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การได้ด้วย ดังนั้นงบประมาณจึงจำเป็นต่อการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่วางไว้ การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมักมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ กล่าวคือโรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอ (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; จุมพล กังโสม, 2543 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; นุชนาฏเรขา สุขดา, 2547)

ความหมายของงบประมาณ

นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2544: 17) ได้สรุปไว้ว่า งบประมาณ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. เป็นการวางแผนการบริหารของรัฐบาล แสดงกิจกรรม หรือโครงการที่จะปฏิบัติ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. ประมาณค่าใช้จ่าย และที่มาของรายได้เพื่อการใช้จ่ายนั้นๆ

3. มีระยะเวลาหรือเวลาหนึ่ง ๆ ที่แน่นอน

4. เป็นแผนบริหารที่ฝ่ายบริหารจัดทำขึ้น เพื่อเสนอขออนุมัติจากผู้มีอำนาจ

ไพรัช ตระการศิริพันธ์ (2544: 4) ให้ความหมายไว้ว่า งบประมาณหมายถึงเครื่องมืออย่างหนึ่งของรัฐบาลที่เป็นเอกสารแสดงถึงความต้องการของรัฐบาล หรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะแผนทางการเงินและโครงการที่จะดำเนินการใน

ปีงบประมาณหนึ่ง ๆ โดยที่รัฐบาลได้สัญญาต่อรัฐสภาและประชาชนที่จะใช้เงินภายใต้เงื่อนไขที่ได้ตกลงกันแล้ว

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ (2546: 56) ได้สรุปความหมายของงบประมาณไว้ 4 ประการคือ

1. เป็นแผนการเงิน
2. ครอบคลุมทั้งด้านรายรับและรายจ่าย
3. แสดงแผนงาน/โครงการที่หน่วยงานจะดำเนินการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง
4. มีการจัดเตรียมเพื่อนำเสนอหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่ออนุมัติก่อนที่จะนำแผนนั้น

ไปดำเนินการ

การบริหารการเงินโรงเรียน

สนอง สุวรรณวงศ์ (2538: 192) การบริหารการเงินโรงเรียน คือ การดำเนินการทุกชนิดเกี่ยวกับเรื่องของการเงิน อันได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ การรายงาน การรับ การใช้จ่าย การงบประมาณ การบัญชี การพัสดุ ของโรงเรียนให้ถูกต้องเพื่อประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาของโรงเรียน

ความสำคัญของการบริหารการเงินโรงเรียน

1. เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานทุกชนิด
2. มาตรฐานหรือคุณภาพของการศึกษา จะขึ้นอยู่กับปริมาณของทรัพยากรในการลงทุนทางการศึกษา
3. การบริหารงานการเงิน มีผลโดยตรงต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรในหน่วยงาน

3.5.2 วัสดุ อุปกรณ์

การดำเนินกิจกรรมหรือการบริหารงานโรงเรียนจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ เป็นส่วนสนับสนุน ถ้าวัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอจะเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงาน (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540) และในการดำเนินงานเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ในโรงเรียนหรือที่เรียกว่า การบริหารพัสดุในโรงเรียน มักประสบปัญหา งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ (ชัชวาลย์ ทองจันทร์, 2539)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ความหมายของ “พัสดุ” ไว้ว่า วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่กำหนดไว้ในหนังสือการจำแนกประเภทรายจ่ายตามงบประมาณของสำนักงบประมาณ หรือการจำแนกประเภทรายจ่ายตามสัญญาเงินกู้จากต่างประเทศ

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

“พัสดุ” หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ, เครื่องใช้ไม้สอย ที่ดิน บ้านเรือน

“วัสดุ” หมายถึง วัตถุที่นำมาใช้ เช่น วัสดุก่อสร้าง, ของที่มีอายุการใช้งานในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น กระดาษ ดินสอ

“อุปกรณ์” หมายถึง เครื่องมือ, เครื่องใช้, เครื่องช่วย, เครื่องประกอบ

ชัชวาลย์ ทองจันทร์ (2539: 11) ได้สรุปว่า วัสดุ หมายถึง สิ่งของ ซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้คือ

1. สิ่งของซึ่งโดยสภาพย่อมสิ้นเปลือง เปลี่ยน หรือสลายตัวในระยะเวลาอันสั้น เช่น กระดาษ หมึก ดินสอ ปากกา ยางลบ ซอรัค น้ำมัน ข้าวสาร เป็นต้น
2. สิ่งของที่ซื้อมาเพื่อบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมทรัพย์สิน
3. สิ่งของซึ่งตามปกติมีอายุการใช้งานยืนนาน แต่มีราคาหน่วยหนึ่งไม่เกิน 1,000 บาท หรือซื้อครั้งหนึ่งไม่เกิน 1,000 บาท เช่น เข็มหมุด คลิป รงชาติ เชือก กระดาษไข ลวดเย็บกระดาษ แฟ้ม พิวส์ สายไฟฟ้า เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว วัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งของ เครื่องใช้ ที่ลักษณะสิ้นเปลือง เปลี่ยนสภาพได้ในระยะเวลานั้น ๆ เช่น กระดาษ ลวดเย็บกระดาษ แฟ้ม ดินสอ ปากกา ยางลบ คลิป เชือก น้ำมัน เป็นต้น

3.6 ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก

3.6.1 ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม

การให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรเอกชน สมาคมศิษย์เก่า เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งที่ผ่านมามักพบปัญหา การไม่ได้รับความร่วมมือหรือโรงเรียนมีแนวทางการบริหารโรงเรียนที่ไม่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; ชูชาติ พวงสมจิต, 2540 ; ธรรมรงค์ ดิ้นทอง, 2546 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; นุชนาฏเรขา สุขดา, 2547 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550 ; สัน สุขม่วง, 2546)

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 237) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง รูปแบบของความเกี่ยวข้องของผูกพันร่วมกัน (Involvement) ของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกัน

ชูชาติ พวงสมจิตต์ (2540: 12) เห็นว่าการมีส่วนร่วมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบถึงตัวประชาชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542: 38) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ในการร่วมดำเนินการ ในการร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการมีสิทธิร่วมรับประโยชน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยนัยที่เป็นการเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (2543) เสนอว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคม ในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้มีการพัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชน จะนำมาซึ่งโอกาสที่ทำให้สมาชิกของชุมชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วม และมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนาและในการแบ่งสรรผลการพัฒนา อย่างเป็นธรรมซึ่งหมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในประเด็นของ

1. การสนับสนุนกระบวนการพัฒนา
2. การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
3. การตัดสินใจรูปการกำหนดเป้าหมาย การวางนโยบาย การวางแผน ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

นันทนุช สังวาลย์ (2546) การมีส่วนร่วม หมายถึงกระบวนการที่คนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินการกิจกรรมเรื่องหนึ่งเรื่องใด มีส่วนในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการประเมินผลการดำเนินการจากกิจกรรมดังกล่าว

พัชรี สิโรต และคณะ (2546: 2-2) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียบรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544: 25-28) ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและการคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็นการให้การศึกษามุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

จรัญญา เวสสุวรรณ (2545) สรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคล ชุมชน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

ทัศนศิรินทร์ สว่างบุญ (2548: 33) ให้สรุปว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ได้มีบทบาทหรือพฤติกรรมในการแสดงความคิดเห็น แสดงความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ การร่วมลงทุน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลติดตาม

ข้อดีของการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 5-6) ได้สรุปผลดีของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาที่มีต่อเด็ก ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และองค์กรภาคธุรกิจ ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ผลดีของการมีส่วนร่วม

เด็ก	ครอบครัว	โรงเรียน	ชุมชน	องค์กรภาคธุรกิจ
<p>- ได้ประโยชน์สูงสุดและมีโอกาสในการเตรียมความพร้อมด้านทักษะทางสังคมในระหว่างเรียน</p> <p>- มีโอกาสปรับปรุงระดับการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพอื่น ๆ</p> <p>- มีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดและได้รับการป้องกันจากภาวะเสี่ยง</p>	<p>- เป็นผู้ช่วยเหลือและเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก</p> <p>-การทำงานร่วมกันนำไปสู่ความสัมพันธ์ในเชิงอาชีพและการทำงาน</p> <p>-มีโอกาสเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ในการพัฒนาการศึกษาลูกและพัฒนาตนเอง</p>	<p>- ครูและบุคลากรได้รับการเสริมทักษะในการทำงานกับพ่อแม่ผู้ปกครอง</p> <p>-ได้เพิ่มประสบการณ์ในการทำงานกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความหลากหลาย</p> <p>-นำไปสู่การพัฒนาบทบาทของตนเองและการพัฒนาการสื่อสารอย่างเหมาะสม</p> <p>-เพิ่มความมั่นใจในการจัดการปัญหาของเด็กนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น</p>	<p>- มีโอกาสเรียนรู้ระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนและนำมาปรับใช้ในชุมชน</p> <p>-ได้รับความร่วมมือจากครอบครัวต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน</p> <p>-นำไปสู่การขยายจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาของเด็กในชุมชน</p>	<p>-ความร่วมมือกับโรงเรียนนำไปสู่การสร้างสำนักทางสังคมแก่พนักงานทั่วไป</p> <p>-บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะจากพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในโรงเรียน</p> <p>-เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองและรู้สึกมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น</p>

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 63) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1. ได้ทราบถึงความต้องการของท้องถิ่น
2. แบ่งเบาภาระหรือรับภาระแทนราชการในการจัดการศึกษาได้บางกรณี
3. เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือผู้ร่วมงาน
4. ลดความขัดแย้งในการบริหารงาน
5. เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
6. เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย
7. เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ซึ่งเท่ากับว่าลดต้นทุนในการผลิต

เพราะทุกคนจะมีความรู้สึกร่วมกันว่ามีส่วนเกี่ยวข้องของผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งขององค์การจึงช่วยกันใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547: 27-28) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนไปสู่การยอมรับความแตกต่างในรูปร่าง ความรู้ นิสัย ค่านิยมต่าง ๆ อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย

2. ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำเพียงผู้เดียว หรือนำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนต่าง ๆ จึงจะสำเร็จ

3. ทำให้บุคคลคิดช่วยตนเอง เพราะถ้ารัฐเป็นฝ่ายทำให้ชาวบ้านอาจเกิดความไม่เกิดความเข้าใจหรือลึกซึ้งในคุณค่า หากมาร่วมกันพิจารณา อาจทำบางสิ่งได้เอง และจะร่วมดูแลรักษาสิ่งนั้นมากขึ้น

4. ทำให้ความช่วยเหลือนั้นตรงกับความต้องการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในชั้น การระบุประเด็น ปัญหา และความต้องการ จึงไม่เกิดปัญหาที่สร้างไว้เพื่อใช้แล้วไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่นที่อ่านหนังสือในหมู่บ้าน หากสร้างไว้แล้วไม่มีผู้มาใช้ย่อมเสียประโยชน์ไป

5. ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ การมาร่วมคิดร่วมทำ ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ มักร่วมกันดูแลรักษาซ่อมแซม และมีความภูมิใจในสิ่งที่ตนร่วมกันทำขึ้นมา สิ่งทีบุคคลได้ร่วมกันมาจึงอยู่คงทน

6. เพิ่มทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจ การได้รับรู้ในโครงการอย่างละเอียดทำให้ช่วยกันหาทางเลือก (ทางออก) หลายทางที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่สุด ทำให้เกิดผลเสียหายน้อยลง หรือเกิดผลดีมากกว่าการไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

7. เกิดการสร้างฉันทามติ (Consensus building) หรือการเห็นพ้องต้องกันขึ้นมาได้ เกิดการสร้างข้อตกลงที่มั่นคงยั่งยืนได้

8. ทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง เพราะการที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้นมาได้ คนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการคิดและปฏิบัติ

9. ทำให้การดำเนินงานของชุมชนหรือสังคมนั้นโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วมเพื่อกิจการสาธารณะอยู่เสมอทำให้ผู้ที่จะทุจริต กระทำการลำบากขึ้น

10. ทำให้บุคคลที่ไม่เข้าใจในโครงการ ได้ทำความเข้าใจโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของโครงการนั้น

ข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 7) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน ได้แก่

1. ปัญหาความสัมพันธ์ ระหว่างครูและผู้ปกครองที่ยึดติดกับความเคยชินเดิม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความไม่คุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองและครู การขาดการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม และการประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของครู โดยเฉพาะในปัญหาเกี่ยวกับความประพฤติหรือการตัดสินใจผิดของเด็ก

2. ขาดการสื่อสารเชิงข้อมูลในความเคลื่อนไหวของนโยบายโรงเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่รับรู้ไม่ได้เข้ามาร่วมอย่างที่เป็น

3. การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากภารกิจในการทำงานประจำ ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้

4. ปัญหาทัศนคติ ความคิดที่แตกต่างกันระหว่างครูกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพราะทั้ง 2 ฝ่ายอาจจะมีจุดยืนและทัศนะหรือวิธีการในการปกป้องเด็กในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด การไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จนในที่สุดอาจหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้ากันในระยะยาว

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 63) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ระเบียบข้อบังคับเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมแต่สถานศึกษายังไม่สนองนโยบายอย่างแท้จริง

2. ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสูงสุดขององค์กรอาจไม่ตรงกับผู้ร่วมงาน

3. ในสังคมไทยประชาชนมักไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะมีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องของราชการ ตนเองจึงไปทำหน้าที่เพียงรับฟังและพร้อมที่จะปฏิบัติตามที่ประชุม

4. ไม่มีเวลาให้กับกิจกรรมอย่างเพียงพอ เพราะมีภาระหน้าที่ประจำต้องทำ

5. ทางราชการเป็นผู้กำหนดบทบาทหน้าที่ บางครั้งทำให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนของราชการมากกว่าจะเป็นตัวแทนของประชาชน ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่อาจมุ่งแต่ประโยชน์ของทางราชการมากกว่าประโยชน์ของประชาชน

6. ผู้มีส่วนร่วมบางคนมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ความรู้ ประสบการณ์ เป็นต้น จึงมักถูกครอบงำโดยข้าราชการ ซึ่งมักจะสั่งการหรือชี้นำมากกว่าการชี้แนะ ไม่ว่าจะในด้านความคิด การตัดสินใจ

7. บรรยากาศภายในสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ เช่น ผู้บริหาร ครู ไม่เห็นความสำคัญ การต้อนรับผู้มาติดต่อเป็นไปในลักษณะปิดกั้น ไม่มีลักษณะของการจริงใจจริงจัง

8. เกิดการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือพวกพ้อง เช่น จัดงานเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนอาจแฝงมาซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปของเงิน ชื้อเสียงหรือการเมือง เป็นต้น

พัชรี สีโรธ และคณะ (2546: 2_5-2_7) ได้ให้หลักในการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าควรยึดหลัก 4S

1. Starting early หรือ การเริ่มต้นเร็ว ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น

2. Stakeholders หรือ ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

3. Sincerity หรือ ความจริงใจ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้น หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เปิดเผย ซื่อสัตย์ มีการสื่อสารสองทางตลอดเวลา

4. Suitability หรือ วิธีการที่เหมาะสม กล่าวคือการเลือกรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ต้องพิจารณาลักษณะที่แตกต่างของพื้นที่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคมและค่านิยม เป็นต้น

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 16) ได้สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล การเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับประโยชน์ในด้านการนำเอาความรู้ ความสามารถ (Talents) ทักษะ (Skills) ของคนในองค์กรหรือท้องถิ่น มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ปรีชา พลพันธ์ (2551 : 36-37) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับการที่ทรงประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสมกับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันเป็นที่ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมพลังการทำงานร่วมกัน (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

เจมส์ แอล. เครย์ตัน (2005) แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์ (2551: 3) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญของคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนใช้กับการตัดสินใจในการบริหาร
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่เพียงการให้ข้อมูลแก่ประชาชนแต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ตัดสินใจและประชาชนซึ่งต้องการมีส่วนร่วม
3. มีกระบวนการอย่างเป็นระบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือโดยไม่คาดคิดมาก่อน
4. ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมได้รับผลกระทบในระดับต่าง ๆ หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่กำลังดำเนินการอยู่

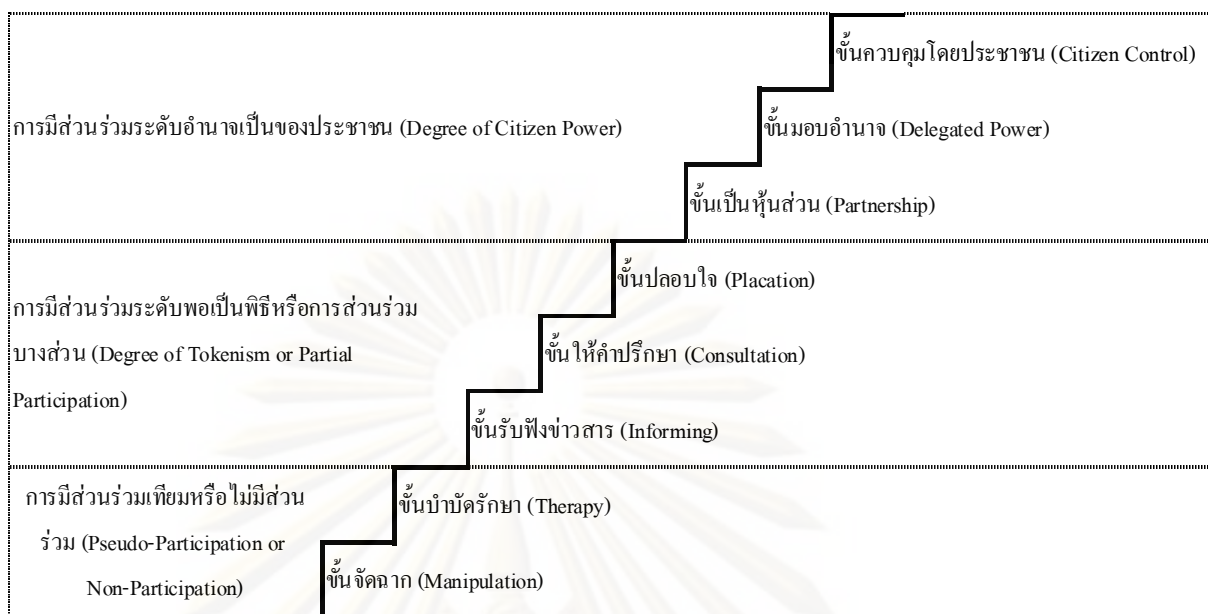
ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

Armstien (อ้างถึงใน ชูชาติ พ่วงสมจิตต์, 2540: 22-23) ได้ใช้อำนาจการตัดสินใจ เป็นเกณฑ์ในการบ่งบอกลักษณะการมีส่วนร่วมโดยสรุปเป็นขั้นบันได (Participation Ladder) 8 ขั้น และ 8 ขั้น จัดได้เป็น 3 กลุ่มหรือ 3 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเทียม หรือไม่มีส่วนร่วม (บันไดขั้นที่ 1-2) ขั้นแรกเป็นขั้นที่ ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจในกรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่ อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจโดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการของตัดสินใจหรือตำแหน่งและ อำนาจหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่นั้น ขั้นที่สองนี้สร้างขึ้นมาจากเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่ แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการ วางแผนหรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (Educate) หรือ ทำการรักษา (Cure) ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมพอเป็นพิธี หรือร่วมเพียงบางส่วน (บันไดขั้นที่ 3-5) บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพอเป็นพิธีหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้น ที่ 3 ขั้นรับฟังข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษานั้น ความเห็นหรือข้อคิดของประชาชนได้รับการรับฟัง จากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความ คิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ในระดับ เหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะการเปลี่ยนแปลงสภาพได้ ส่วนใหญ่ในขั้นที่ 5 ขั้นปลอมใจ เป็นขั้นสูงของ การมีส่วนร่วม บางส่วนที่ยอมให้คนจน (Have-nots) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการ ตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

3. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ มีอำนาจและบทบาทมาก (บันไดขั้นที่ 6-8) บันไดระดับนี้เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชน ซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มากขึ้น ขั้นเป็นหุ้นส่วนซึ่งจะทำให้เขาสามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7-8 เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทน หรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

(ที่มา : ดัดแปลงจาก Journal of America Institute of Planners, July 1969: 216)

ภาพที่ 2 บันไดของลักษณะการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 3-4) ได้สรุปบทบาทการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สำคัญ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูที่บ้านอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเด็กตั้งแต่ปฐมวัย
2. การมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติ เป็นความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียน
3. การมีส่วนร่วมในระดับบริหารและการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมพิจารณาปัญหา ร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม จนถึงการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ เป็นบทบาทที่พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามาทำหน้าที่เป็นปากเสียง เฝ้าระวังการใช้อำนาจและนโยบายที่ไม่ส่งผลดีต่อการพัฒนาเด็ก การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิ ต้องอาศัยความร่วมมือ การให้เวลาและการมีทักษะหลาย ๆ ด้านที่ลึกซึ้งกว่าการมีส่วนร่วมในระดับทั่วไปเพราะประเด็นในการพิทักษ์สิทธิต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อเรียกร้องในระดับสาธารณะ ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองต้องมีความรู้ในด้านกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีทักษะ การประสานงานกับบุคคล หน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 7-9) ได้เสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการแสวงหาการมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนี้

1. การเชิญผู้ปกครองและผู้อาวุโส กรรมการชุมชน มาเยี่ยมโรงเรียน และจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะกับครูเห็นกิจวัตรการเรียนของเด็ก เห็นสภาพแวดล้อมที่ทางโรงเรียนจัดให้แก่เด็กในโรงเรียน ร่วมคิดร่วมประชุมในหัวข้อต่าง ๆ ในเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสม

2. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การจัดห้องพบปะสังสรรค์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นที่ที่ผู้ปกครองได้มาพักรอเด็กและได้พบปะกันอย่างไม่เป็นทางการ การจัดสถานที่ หรือสภาพแวดล้อมเช่นนี้จะส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันเกิดขึ้นก่อน และนำไปสู่การยกระดับความสัมพันธ์กับทางโรงเรียนในลำดับต่อมา

3. การเชิญผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครในงานด้านต่าง ๆ เช่น การเป็นครูร่วมสอน การเป็นโค้ชนักกีฬา การติวหรือสอนพิเศษความรู้เฉพาะด้าน การรับเป็นเจ้าภาพสนับสนุนค่าเดินทางทัศนศึกษาในบางรายการ การเปิดสถานที่ทำงานของผู้ปกครองให้เด็ก ๆ ไปดูงาน ไปฝึกงาน การจัดคณะเจ้าหน้าที่ของบริษัทมาให้ความรู้เสริมในเรื่องการงานอาชีพที่เด็ก ๆ มีความสนใจ

4. การจัดประชุมปฏิบัติการในหัวข้อต่าง ๆ ที่หลากหลายโดยมีการกำหนดปฏิทินการประชุมไว้ล่วงหน้า เพื่อปลูกฝังความสนใจและจะได้เตรียมตัวและเวลาไว้ก่อนล่วงหน้า

5. การจัดกิจกรรมตามวาระ เช่น การจัดติววิชาต่าง ๆ ในช่วงใกล้สอบ โดยอาศัยทรัพยากรจากศิษย์เก่า รุ่นพี่ ผู้ปกครองบางท่านที่มีความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ มาช่วยให้ความรู้พิเศษเพิ่มเติมโดยโรงเรียนจัดหาสถานที่รับรอง หรืออำนวยความสะดวกให้เหมาะสม

6. การจัดทำเอกสาร จดหมายข่าจากโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยหาอาสาสมัครผู้ร่วมเขียน ผู้ร่วมค้นข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครองที่มีความสนใจ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 18)

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษา เช่น การบริจาคเงินช่วยเหลือ การร่วมแรงซ่อมแซมโรงเรียน การเข้าประชุม

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา เมื่อพิจารณากิจกรรมของผู้เข้าร่วมในกรณีนี้บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาจะเข้าลักษณะของการร่วมบริหารกิจการของสถานศึกษาเพราะมีการวางแผน การประชุม การแสดงความคิดเห็น การประสานงาน การรายงานติดตามผล เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงในทางปฏิบัติแล้วจะมีรูปแบบและลักษณะอื่น ๆ ดังนี้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547: 23)

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น (อภิปราย พูดคุย ถกเถียง)
3. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
5. การมีส่วนร่วมในการออมเงิน ทรัพย์สินหรือวัสดุอุปกรณ์
6. การมีส่วนร่วมในการใช้แรงงาน
7. การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ริเริ่ม
8. การมีส่วนร่วมในการชักชวน
9. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์
10. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
11. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
12. การมีส่วนร่วมในการประสานงาน
13. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามและประเมินผล

While (อ้างถึงใน รจนา สุวรรณภา, 2546) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าจะไรควรทำและควรทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
3. การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่ทำขึ้น

Carry (อ้างถึงใน รจนา สุวรรณภา, 2546) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 5 รูปแบบดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Member)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (Attendance at meetings)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (Financial contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on committees)
5. เป็นประธาน (Position of leadership)

Pauline Rose (2003) ได้กล่าวเกี่ยวกับชุมชนและการมีส่วนร่วมว่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและสามารถแปลความหมายได้แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม ซึ่งเขาแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 ด้านที่ต่างกันคือ

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine-participation) เช่น ประชาชนใช้ความสามารถของตนมาใช้ในการตัดสินใจร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo-participation) เป็นเพียงการให้ข้อมูล การให้แหล่งทรัพยากรเพื่อนำไปพัฒนาเท่านั้น

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ชูชาติ พวงสมจิตต์ (2540: 19) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงานตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินว่า โครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรอยอดของโครงการทั้งหมด

ทัศนศิริินทร์ สว่างบุญ (2548: 38) ได้นำเสนอรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 6 ด้าน

1. การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหา การสำรวจปัญหา
2. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมด้านการลงทุน ทรัพยากร
5. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์
6. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมิน

3.6.2 การรับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากชุมชน

การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน องค์กรเอกชน ชมรม สมาคมศิษย์เก่า ด้วยความเต็มใจ ทั้งด้าน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความร่วมมือ ความเสียสละ การให้เวลา เป็นปัจจัยผลักดันส่งเสริมให้การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประสบผลสำเร็จ (กอบเกียรติ เจริญพานิช, 2540 ; ชูชาติ พ่วงสมจิต, 2540 ; ธรรมรงค์ ดิ้นทอง, 2546; นรินทร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; นุชนาฏเวหา สุขดา, 2547 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550 ; สัน สุขม่วง, 2546)

เดือนใจ แก้วประเสริฐ (2544: 40) สรุปว่า งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การรับความช่วยเหลือจากชุมชนทุกอย่างทั้งด้านวิทยากร แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ หรือคำแนะนำ

ศศิธร สุวรรณดี (2547: 54) กล่าวว่า งานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน หมายถึง การรับความช่วยเหลือจากชุมชนทุกอย่าง ทั้งด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน ค่าปรึกษาหรือความคิดเห็นและการเป็นวิทยากร

ชานูวัฒน์ สุดสาคร (2547: 26) ได้สรุปว่า การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสเชิญชวนหรือหาทางให้บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ในการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติโดยการประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนทั้งทางด้าน ทุนทรัพย์ แรงงาน และแนวคิด ตลอดทั้ง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้เกิดความคิดว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน สามารถเสนอแนะว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด

สมชาย สุดเลิศ (2550: 28) สรุปว่า การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นการสนับสนุนด้วยความเต็มใจของชุมชนทั้งด้านความคิด ทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เกิดขึ้นจากการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และเกิดจากความตระหนักของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นและก่อประโยชน์อย่างสูงสุด

สรุปได้ว่า การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน คือ การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนด้วยความเต็มใจ ทั้งด้าน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความร่วมมือ ความเสียสละ การให้เวลา

3.7 การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารโรงเรียนติดตามให้ผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการประเมินไว้โดยมีทั้งการประเมินก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ รวมถึงผลกระทบของโครงการโดยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ และชุมชนจะได้รับทราบผลที่มีความภาคภูมิใจและให้ความร่วมมือมากขึ้น (จุมพล กังโสม, 2543 ; ธรรมรงค์ ดั้นทอง, 2546 ; นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543 ; ประภัสสร กาญจนประกร, 2549 ; ปรีชา พลพันธ์, 2550)

นิตา ชูโต (2538: 9) ได้สรุปไว้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการและหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

ไพศาล หวังพานิช (2543: 7) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสิน (judge) หรือ กำหนด (determine) คุณค่า (worth) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (the process of determining the worth of ...) โดยอาศัยเกณฑ์ (criteria)

สุวิมล ตีรกันันท์ (2543: 2) ได้สรุปว่า การประเมินโครงการมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการในทุกรูปแบบและทุกขั้นตอน
2. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์
3. มีการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ
4. นำสารสนเทศที่ได้จากข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

สำราญ มีแจ้ง (2544: 15-16) ได้ให้คำจำกัดความของการประเมินทางการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมิน คือ การพิจารณาตัดสินคุณภาพว่าคุ้มกับสิ่งที่ลงทุนไปหรือไม่ ในทางการศึกษา คือการพิจารณาคุณค่าของการลงทุนทางการศึกษานั้นเอง
2. การประเมิน คือการประมาณคุณค่าของงานทางการศึกษา เช่น หลักสูตรวิชาต่าง ๆ หรือกระบวนการสอน ฯลฯ
3. การประเมิน คือกระบวนการที่ช่วยผู้ตัดสินใจ ได้แก่ การเลือกสาระบางอย่าง การรวบรวมสาระ การวิเคราะห์สาระ แล้วรายงานสรุปผลให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจเลือก
4. การประเมิน คือกระบวนการประมาณค่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับการยอมรับคุณค่าเฉพาะบางอย่างและใช้เครื่องมือสังเกต

5. การประเมิน คือการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานสำหรับการตัดสินใจและตรวจสอบกับนโยบายและคุณค่าที่ใช้เป็นพื้นฐาน

6. การประเมิน มีจุดหมายเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการเลือกการสนับสนุนการหาคุณค่าของเอกสารและกิจกรรมทางการศึกษา

7. การประเมิน คือชบวนการพิจารณาค่าหรือจำนวนของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

สุวิมล ว่องวานิช (2544: 7) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ถูกวัดโดยการเทียบกับเกณฑ์ จุดเน้นของการประเมินจะอยู่ที่ความยุติธรรม และความเหมาะสมของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจที่โปร่งใส และเปิดเผย นอกจากนี้การประเมินผลที่ดีต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งได้มาจากกระบวนการวัดผลที่มีคุณภาพซึ่งสามารถให้ผลการวัดที่ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2545: 21-22) ได้นำเสนอพัฒนาการความหมายของประเมินและสรุปว่า ความหมายของการประเมินได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเริ่มต้นจากความเข้าใจที่ว่าประเมินเป็นสิ่งเดียวกับการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (Measurement-oriented) การประเมินเป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย (Research-oriented) การประเมินเป็นการตรวจสอบการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Objectives-oriented) การประเมินเป็นการช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ (Decision-oriented) การประเมินเป็นการเสนอสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description-oriented) และการประเมินเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน (Judgment-oriented) จากความหมายของการประเมินตามแนวคิดของนักวิชาการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

พรเทพ รุ่งแผน (2546: 52) ได้สรุปไว้ว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งประเมินโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547: 2) ได้สรุปว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการศึกษาแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีผลกระทบในแง่บวกต่าง ๆ อย่างไรที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้าง

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551: 23) สรุปไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์

จากความหมายของการประเมินตามแนวคิดของนักวิชาการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินอย่างมีหลักเกณฑ์และมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

เกณฑ์ในการประเมินโครงการบริการสังคม

นิตา ชูโต (2538: 11-12)

1. คุณภาพดี-หรือไม่ดี เนื้อหาเป็นอย่างไร ผู้รับรู้สึกและมีปฏิกิริยาตอบสนองหรือไม่
แค่ไหน

2. เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับ-สมกับความคาดหวังของแต่ละบุคคล ของกลุ่ม ของชุมชน ผู้รับได้รับหรือไม่อย่างไร เมื่อใด

3. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) -บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ บรรลุอย่างไรและได้ผลอะไรบ้าง

4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) -ผลที่ได้รับคุ้มกับทรัพยากรที่ลงทุนหรือไม่ เป็นการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมแล้วหรือยัง

5. ความสำคัญ-กลุ่มผู้รับหรือผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ แนวคิด บริการหรือไม่เพียงไร

6. ความชอบธรรม-มีความเหมาะสม และเกิดความยุติธรรมและเป็นธรรมต่อสังคมส่วนรวมหรือไม่ ในกรณีที่จะต้องใช้จ่ายเงินภาษีอากร

ความมุ่งหมายและประโยชน์ของการประเมินโครงการ

Anderson & Ball (อ้างถึงใน นิตา ชูโต, 2538: 12-13) ได้อธิบายบทบาทและประโยชน์ของการประเมินโครงการในด้านวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ไว้ 6 ประการคือ

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนจะเริ่มจัดทำโครงการ อันได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับโครงการ ทดสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิค และแหล่งทุน และความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ ซึ่งตรงกับ การประเมินที่เรียกว่า Feasibility Study หรือ Ex-ante' Evaluation

2. เพื่อช่วยสำหรับตัดสินว่าควรขยาย ดำเนินการต่อ หรือรับรองยุติโครงการอันได้แก่ การประเมินแบบ Summative Evaluation

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการในแง่มุมใด หรือจุดหนึ่งจุดใดในช่วงระยะเวลาที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ บุคลากรหรือระบบการให้บริการ หรือตรวจสอบเนื้อหาของโครงการนั้น ๆ ซึ่งได้แก่ การประเมินแบบ Formative Evaluation

4. เพื่อเป็นประจักษ์พยาน และเป็นเครื่องมือช่วยในการหาการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการทางด้านสาธารณชน การเมือง การเงิน และด้านวิชาชีพ

5. ในทางตรงกันข้ามก็อาจจะเป็นเครื่องมือช่วยทำให้ถูกโจมตีในเรื่องดังกล่าวได้เช่นกัน

6. เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ และความรู้พื้นฐานในกระบวนการพัฒนาสังคมในด้านวิทยาการทางสังคมวิทยา จิตวิทยาและอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการให้ความรู้ข้อเท็จจริงและความเข้าใจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ประเมิน

สำราญ มีแจ้ง (2544: 19-20) ได้สรุปความมุ่งหมายของการประเมินทางการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อวินิจฉัยหาส่วนบกพร่องของปัญหา หรือต้นเหตุของปัญหาที่จะนำไปสู่วิธีการขั้นตอนและรูปแบบที่ถูกต้องของการดำเนินงาน

2. เพื่อเสนอทางเลือกในการดำเนินงานว่าจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุดจะได้นำเสนอต่อผู้สนใจหรือผู้เกี่ยวข้องกับผลการประเมินนั้นเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

3. เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผลของการประเมินจะส่งผลมายังผู้เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินโครงการในครั้งต่อไปให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ เป็นการตรวจสอบการดำเนินในกิจการนั้น ๆ มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและผลงานที่ได้มีประสิทธิผลหรือไม่

5. เพื่อใช้ในการวิจัย การประเมินและการวิจัยเป็นการศึกษาแสวงหาความรู้ความจริงที่ยังไม่ปรากฏหรือแสดงให้เห็นชัด ทั้งสองอย่างใช้เทคนิคการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบเหมือนกัน

6. เพื่อประเมินค่าเป็นการประเมินผล เพื่อพิจารณาผลของการศึกษาในส่วนรวมตลอดโครงการที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลตามมาตรฐานที่ต้องการหรือไม่

Moursund, 1973 (อ้างถึงใน สำราญ มีแจ้ง, 2544: 22) กล่าวถึงประโยชน์ที่สำคัญของการประเมินโครงการไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อดูว่าการปฏิบัติตามโครงการนั้น จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

2. เพื่อศึกษาดูว่าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่เดิมนั้นยังเป็นเป้าหมายที่แท้จริงในปัจจุบันหรือเปล่าและเป็นเป้าหมายที่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด

สำราญ มีแจ้ง(2544: 22-24) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินผล ในด้านอื่น ๆ ดังนี้

1. ช่วยอธิบายหรือกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของงานให้ชัดเจนขึ้น
2. ช่วยให้เห็นงานในระดับสูงบรรลุวัตถุประสงค์
3. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากโครงการ
4. ช่วยให้ผู้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์เต็มที่
5. ช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน
6. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินผลไม่ใช่การควบคุมบังคับบัญชาหรือสื่อสาร แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงงานและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ย่อมจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานพึงพอใจ และกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551: 104-105) ได้สรุปประโยชน์ของการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญสำหรับผู้บริหารได้นำไปใช้ในการตัดสินใจ
2. เพื่อช่วยเหลือบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจะให้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสมเมื่อหน่วยงานต่าง ๆ ขอมา

3. เพื่อให้ทราบผลผลิตหรือผลกระทบจากโครงการ
4. เพื่อให้ได้รับเงินทุนสนับสนุนอย่างเพียงพอ
5. เพื่อต้องการได้รับการประกันคุณภาพ หรือการรับรองวิทยฐานะ

กล่าวโดยสรุป การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารโรงเรียนติดตามให้ผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการประเมินไว้โดยมีทั้งการประเมินก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ รวมถึงผลกระทบของโครงการโดยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ และชุมชนจะได้รับทราบผลที่มีความภาคภูมิใจและให้ความร่วมมือมากขึ้นโดยผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญดังนี้

1. การกำหนดให้มีการประเมินผลหลายรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของเครื่องมือตามความเหมาะสม เช่น แบบสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. การกำหนดให้มีการประเมินจากบุคลากรหลายฝ่าย โดยเฉพาะการร่วมกันประเมินผล
3. จัดให้มีการสรุปผลและร่วมกันประชาสัมพันธุ์ผลการดำเนินการ
4. จัดให้มีการรวบรวมข้อมูล เพื่อวางแผนในการพัฒนาในปีต่อ ๆ ไป

ตอนที่ 4 หลักการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

พินิจดา วีระชาติ (2542: 54) กล่าวว่า หลักการที่โรงเรียนใช้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

1. การทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางความสนใจของประชาชน และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. การผูกมิตรสัมพันธ์กับชาวบ้าน และรักษาบรรยากาศอันดีระหว่างชาวบ้านกับโรงเรียน

3. ศึกษาความรู้เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อที่จะหาสิ่งที่เป็นประโยชน์มาสอนนักเรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนใกล้ชิดกับโรงเรียนมากขึ้น

4. การรับใช้ชุมชนด้วยวิธีการดังนี้

- ทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางชุมชน
- ชักชวนชาวบ้านเข้าหาโรงเรียน
- เปิดโอกาสให้ชาวบ้านใช้โรงเรียน
- จัดการศึกษาผู้ใหญ่
- จัดสหกรณ์การต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้าน

5. จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองเพื่อร่วมกันบริหารโรงเรียน

6. พยายามเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนให้ประชาชนได้ทราบด้วยวิธีการต่าง ๆ

7. จัดตั้งสมาคมนักเรียนเก่า เพื่อให้ศิษย์เก่าได้มีโอกาสทำประโยชน์แก่โรงเรียน

จุมพล กังโสม (2543: 18) ได้สรุปหลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย และดำเนินการตามขอบวนการที่เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง การดำเนินการควรใช้หลาย ๆ วิธีและใช้วิธีง่าย ๆ และคล่องตัวมีการยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

ธรรมรงค์ ดั้นทอง (2546: 22) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรยึดหลักในการปฏิบัติงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตั้งใจอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

สมธิดา กิตติสวัสดิ์ (2548: 20) ได้สรุปหลักการและวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้ดังนี้

1. ประกอบด้วยความบริสุทธิ์ใจและความจริงใจ
2. เพื่อมุ่งประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาเป็นสำคัญ

3. โรงเรียนต้องแจ้งถึงสภาพปัญหาและความต้องการให้ชุมชนทราบและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

4. ต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน
5. ต้องไม่ขัดแย้งกับระเบียบปฏิบัติของทางราชการ
6. ชุมชนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 30) ได้ให้หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้ดังนี้

1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมาและเชื่อถือได้
2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นภารกิจที่ต้องกระทำตลอดเวลา
3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกด้าน
4. ต้องมีความง่ายและคล่องตัวในการดำเนินงาน
5. ต้องเป็นไปด้วยความสร้างสรรค์ มิใช่ทำลายภาพพจน์ของโรงเรียน
6. ต้องดำเนินการให้เข้ากับสภาพชุมชน
7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่นให้เข้ากับสภาวะวิธีการ เวลาและโอกาส
8. ควรใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารสองทางในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ประภัสสร กาญจนประกร (2549: 60) ได้สรุปหลักในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้คือ

1. ต้องศึกษาลักษณะของชุมชน ตลอดจนเรียนรู้วิถีของชุมชน
2. ต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในชุมชน
3. ต้องทราบและเข้าใจถึงความต้องการและความปรารถนาของประชาชนที่อยู่ในชุมชน
4. มีความตั้งใจจริง ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมงานทุกด้าน
5. ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม
6. ต้องมีความอดทน มุมานะในการทำงาน และเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี

เทพพิทักษ์ สินธุโคตร (2549: 31) ได้สรุปหลักการสำคัญไว้ดังนี้ ต้องมีความบริสุทธิ์ใจและตั้งใจจริงในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมงานทุกด้าน ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในความเปลี่ยนแปลงและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมในชุมชน และต้องยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนดำเนินการทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การสร้างสัมพันธ์ชุมชนมีหลักดังต่อไปนี้

1. ต้องดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2. ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
3. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมทุกด้าน
4. ง่ายและคล่องตัว
5. เป็นไปด้วยความสร้างสรรค์
6. ต้องดำเนินการให้เข้ากับสภาพชุมชน
7. ต้องดำเนินการด้วยความยืดหยุ่น
8. ควรจะคำนึงถึงความต้องการของชุมชน
9. ควรใช้กระบวนการติดต่อสื่อสารสองทาง
10. ใช้วิถีทางแห่งประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

Gallagher, Bagin and Moore (2005: 13) ได้สรุปว่าการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นวิถีชีวิตของบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติต่อกันและกับนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน
2. เป็นแผนและกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคคลทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักต่อจุดมุ่งหมายการศึกษา ความต้องการ หลักสูตร และการสอนและความสำเร็จของโรงเรียน
3. เป็นแผนและกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความคิดและแรงจูงใจให้ประชาชนได้ตระหนักเห็นความสำคัญด้านการศึกษาของบุตรหลาน
4. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและให้โอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2546: 120) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เกิดจากความประทุษร้ายหรือขัดแย้งส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับผู้นำในชุมชน จึงทำให้ไม่มีความร่วมมือระหว่างสองสถาบัน
2. ความขัดแย้งระหว่างสถาบัน เป็นความขัดแย้งระหว่างสถาบันของชุมชน เช่น ระหว่างโรงเรียนกับวัดหรือโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นของชุมชน ซึ่งอาจเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ความขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นต้น ผลที่ตามมาคือประชาชนเกิดความไม่แน่ใจในการให้ความร่วมมือหรือให้ความใกล้ชิดกับสถาบันทั้งสอง

3. ความไม่แน่ใจในบทบาทของตน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากโรงเรียนมักไม่ค่อยยอมรับข้อเสนอแนะของผู้นำของชุมชน หรือบางครั้งผู้นำชุมชนพยายามจะเข้าไปก้าวก่ายการดำเนินงานของโรงเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2546: 73-74) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นต่อความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากความจำกัดในการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนมีงานและภารกิจมาก บุคลากรไม่เพียงพอ ภาระงานในหน้าที่มาก ทำให้การขยายงานหรือโครงการร่วมกับชุมชนในส่วนต่าง ๆ ทำได้ค่อนข้างจำกัด

2. ปัญหาชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน เนื่องจากชุมชนไม่อยู่ในฐานะที่จะช่วยในโครงการที่โรงเรียนต้องการ หรือไม่พร้อมไม่พึงพอใจในผู้บริหารโรงเรียน หรืออาจมีผลมาจากความจำกัดของทรัพยากรในชุมชน

3. ปัญหาการที่โรงเรียนปฏิบัติการในสิ่งที่ตรงข้ามกับความต้องการของชุมชน เปิดสอนหรือดำเนินการในสิ่งที่ชุมชนไม่ต้องการหรือขัดแย้งกับค่านิยมของชุมชน

4. ปัญหาโรงเรียนในเมืองใหญ่ มักเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีเกียรติประวัติ มีศิษย์เก่าจากที่ต่างๆ มากมาย โรงเรียนประเภทนี้มักพบว่าไม่ค่อยจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนมากเท่าที่ควร โรงเรียนมักจะแยกตัวเองไว้ต่างหาก ความสนับสุนนพิเศษมักได้จากศิษย์เก่า นักการเมือง จากผู้มีอิทธิพลในวงราชการมากกว่าจากชุมชนโดยตรง

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดหนองคาย

(จากเว็บไซต์ของจังหวัดหนองคาย Online <http://www.nongkhai.go.th> ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2552)

ประวัติจังหวัดหนองคาย

ในปี พ.ศ. 2369 สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์กบฏไม่ยอมขึ้นกับไทยอีก และได้ยกกองทัพมากวาดต้อนผู้คนในเขตแดนไทยกลับไปในการปราบกบฏดังกล่าว ท้าวสุวอธรรมมาได้ยกทัพจากเมืองยโสธรมาช่วยกองทัพที่ยกไปจากกรุงเทพฯ จนสามารถมีชัยเหนือเจ้าอนุวงศ์และจับกุมตัวลงมากกรุงเทพฯ ได้สำเร็จ รัชกาลที่ 3 จึงพระราชทาน บำเหน็จให้ท้าวสุวอธรรมมาเลือกทำเลที่จะสร้างเมืองขึ้นรวม 4 แห่ง ซึ่งในที่สุดท้าวสุวอธรรมมาได้เลือกสร้างเมืองที่บ้านไผ่ เรียกชื่อว่าเมืองหนองคาย เมื่อ พ.ศ. 2370 พ.ศ. 2434 เมืองหนองคายได้เป็นสถานที่ตั้งมณฑลลาวพวน จนกระทั่ง พ.ศ. 2436 จึงได้ย้ายไปตั้งที่ทำการมณฑลที่บ้านหมากแข้ง เนื่องจากได้เสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส ต่อมาในปี พ.ศ.

2443 ได้จัดตั้งมณฑลอุดรขึ้นที่บ้านหมากแข้ง เมืองหนองคาย จึงมีฐานะเป็นเมืองหนึ่งของมณฑลอุดร หลังจากยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลในปี พ.ศ. 2476 จังหวัดหนองคายซึ่งขึ้นกับ มณฑลอุดรได้แยกตัวออกมาเป็นจังหวัดหนองคายในปัจจุบัน

คำขวัญจังหวัดหนองคาย

วีรกรรมปราบฮ่อ หลวงพ่อพระใส สะพานไทย-ลาว

พื้นที่

จังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ตรงข้ามกับท่าเดื่อของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่ประมาณ 7,739.28 ตารางกิโลเมตร

การปกครอง

จังหวัดหนองคาย แบ่งการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ คือ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอบึงกาฬ อำเภอโพนพิสัย อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอเซกา อำเภอท่าบ่อ อำเภอโซ่พิสัย อำเภอสังคม อำเภอพรเจริญ อำเภอปากคาด อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอบุ่งคล้า อำเภอเฝ้าไร่ อำเภอสระใครและอำเภอรัตนวาปี

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไป ทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทิศตะวันออกเป็นที่สูงและป่าโปร่ง ทิศตะวันตกเป็นภูเขา และป่า ติดต่อกันถึงเขตจังหวัดเลย ด้านทิศใต้เป็นที่สูง มีระดับความสูงโดยเฉลี่ย 1,200 ฟุต จากระดับน้ำทะเล ฤดูกาลในจังหวัดหนองคายมี 3 ฤดู ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิสูงสุด ประมาณ 35 องศาเซลเซียส ในฤดูฝนจะมีฝนตกหนัก เนื่องจากมีภูมิประเทศอยู่ติดกับแม่น้ำโขง ในฤดูหนาว อากาศจะหนาวเย็น เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 11 องศาเซลเซียส

อาณาเขต

ทิศเหนือจดแม่น้ำโขงอันเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้จดจังหวัดอุดรธานี สกลนคร ทิศตะวันออกจดจังหวัดนครพนม ทิศตะวันตกจดจังหวัดเลย

การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา

จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยเขต 1 ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอสระใคร อำเภอโพนพิสัย อำเภอปากคาด อำเภอเฝ้าไร่ อำเภอรัตนวาปี มีจำนวนโรงเรียน 181 โรงเรียน เขต 2 ประกอบด้วยอำเภอโพนพิสัย อำเภอปากคาด อำเภอโซ่พิสัย อำเภอเฝ้าไร่ อำเภอรัตนวาปี มีจำนวนโรงเรียน 181 โรงเรียน เขต 3 ประกอบด้วยอำเภอบึง

กาฬ อำเภอบางบาล อำเภอบางคนที อำเภอบางช้าง อำเภอบางขัน อำเภอบางบาล อำเภอบางคนที อำเภอบางช้าง อำเภอบางขัน มีจำนวนโรงเรียน 178 โรงเรียน รวมทั้งจังหวัด 540 โรงเรียน

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กอบเกียรติ เจริญพานิช (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปตามนโยบายของ สปช. ด้านคุณลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์คือ สร้างความสนุกประทับใจ ก่อประโยชน์แก่คนในชุมชนและนักเรียน สร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ร่วมกิจกรรม เผยแพร่ข่าวสาร นโยบายของโรงเรียน ส่วนปัญหาในการดำเนินกิจกรรมคือ ผู้บริหารและครูมีภาระงานมาก น้ำท่วมอาคารสถานที่ เวลาการจัดกิจกรรมกระทบเวลาเรียนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ คนในชนบทอพยพแรงงานสู่เมืองหลวงจึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ชูชาติ พวงสมจิตร (2540) ได้ทำศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นแกนหลักและสถานะที่เศรษฐกิจดีส่งเสริมให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมาก
- ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครองในท้องถิ่นก่อให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองและกระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน
- ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐาน คือ ความเชื่อและค่านิยมของคนไทย

2. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธาต่อการศึกษาและโรงเรียน ความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน ความเป็นห่วงสวัสดิภาพของลูกหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับโรงเรียน สถานภาพของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเองและการเห็นแก่ความเจริญของส่วนรวม

3. ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย

- ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างสมศรัทธาไว้ให้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ผู้บริหารทำงานกับกรรมการศึกษาได้ดี ผู้บริหารและครูให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถดี ผู้บริหารและครูประพฤติตนดี ครูรัก ผูกพันและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือศิษย์เก่าอยู่โรงเรียน ครูสนใจเด็กและสอนดีและคณะครูมีความสามัคคี

- ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปของความร่วมมือจากชุมชน โรงเรียนสร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนให้ความสำคัญเพื่อแก่ชุมชน โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โรงเรียนสร้างความมั่นใจให้กับชุมชนว่าเด็กที่มาเรียนในโรงเรียนจะได้รับความปลอดภัย

- ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีนโยบายและแผนงานที่ดี โรงเรียนมีความน่าเชื่อถือด้านการเงินและโรงเรียนมีชื่อเสียงดี

- ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน ชื่อของโรงเรียน ประวัติด้านชื่อเสียงทางวิชาการของโรงเรียน ความเป็นโรงเรียนของชุมชน และโรงเรียนมีทีมงานที่ดีทั้งผู้บริหาร คณะครู และกรรมการสถานศึกษา

จุมพล กิ่งโสม (2543) ทำการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติเห็นว่าโรงเรียนกับชุมชน โดยรวม พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ด้านการให้บริการชุมชน ด้านการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พิจารณาตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน พบว่าการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่มีขนาดต่างกัน โดยรวม มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการดำเนินงานด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานในเรื่อง โรงเรียนมีนโยบายอย่างชัดเจน การทำงานอย่างเป็นระบบการเน้นทางการแก่ชุมชน มากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนด้านอื่น ๆ มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543) ได้ศึกษาการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า โรงเรียนบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการประชุมครูและกรรมการโรงเรียน เพื่อกำหนดแผนงานและโครงการก่อนที่จะดำเนินงานตามกิจกรรมเป็นครั้ง ๆ ไป มีการกำหนดปฏิทินและการดำเนินงานตามปฏิทินกำหนดงานเป็นบางกิจกรรม การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ใช้การประชุมชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรก่อนปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน แหล่งงบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากคณะครู ศิษย์เก่าและผู้ปกครอง การประเมินผลการดำเนินงานมีเพียงบางกิจกรรมโดยใช้เครื่องมือแบบสังเกต งานที่โรงเรียนดำเนินการมาก คือ การประกาศให้นักเรียนนำข่าวสารแจ้งผู้ปกครอง การให้ยืมใช้อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการผู้ที่มาติดต่อ การขอรับการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์จากผู้นำชุมชนเป็นการจัดหาทุน บริจาคของขวัญ รางวัล สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกี่ยวกับการบริการให้คำแนะนำตรวจรักษาแก่ประชาชนและนักเรียนในโรงเรียน การร่วมมือกับกลุ่มบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานราชการโดยการจัดโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การส่งนักเรียนเข้าประกวดผลงานทางวิชาการ และแข่งขันกีฬา กับสถาบันอื่น ปัญหาการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคือ ขาดแคลนงบประมาณเพื่อนำมาจัดกิจกรรมด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ชุมชนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจว่าการดำเนินงานภายในโรงเรียนเป็นเรื่องของทางราชการเท่านั้น กรรมการโรงเรียนมีงานประจำไม่ค่อยมีเวลาให้กับโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่เอื้อต่อการบริจาคเพื่อจัดตั้งชมรม สมาคม มูลนิธิ

ธรรมรงค์ ดั้นทอง (2546) ทำการศึกษาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการดังนี้ 1) การดำเนินงานได้ปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 2) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนกับชุมชน 3) ได้รับงบประมาณจากการบริจาค 4) มีการประเมินการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป 5) มีการให้บริการด้านอาคารสถานที่ เช่น การใช้สนามกีฬา 6) มีการให้บริการด้านความรู้ 7) การได้รับความช่วยเหลือ

จากผู้ปกครองนักเรียน โดยเฉพาะด้านแรงงาน 8) มีการนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน 9) จัดกิจกรรมหาทุนการศึกษาเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ และ 10) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการเห็นชอบแผนปฏิบัติของสถานศึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนอีกด้วย ส่วนปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน คือ ชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหางบประมาณมาสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการของโรงเรียน

สัน สุขม่วง (2546) ทำการศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มากมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย

นุชนาฏเรขา สุขดา (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์กับด้านการประชาสัมพันธ์ สถานภาพและอาชีพมีความสัมพันธ์กับด้านร่วมกิจกรรมของชุมชน ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวม อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น มีความสัมพันธ์กับด้านการประชาสัมพันธ์ ขนาดโรงเรียน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นมีความสัมพันธ์กับด้านการให้บริการชุมชน ขนาดโรงเรียนและอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับการร่วมกิจกรรมของชุมชน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณมีความสัมพันธ์กับด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรวมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัญหาที่พบ คือ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนน้อย ประชาชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

นฤมล คำอ่อน และคณะ (2548) ศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดเขาพระนิมิ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยสนับสนุน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทัศนคติของโรงเรียนที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ร่วม ความร่วมมือของครู ความสนใจและความร่วมมือของชุมชน ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ ภาระงานของครู และเวลาว่างของกลุ่มแกนนำ

ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ (2548) ทำการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการปฏิบัติงานของโรงเรียน และปัจจัยผู้บริหาร สำหรับปัจจัยด้านชุมชนมีเพียงปัจจัยสภาพทั่วไปของชุมชนเท่านั้นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน

2. การวิเคราะห์ห่อภิมาณงานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียน (0.26) มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าปัจจัยด้านชุมชน (0.15) ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วมได้ดังนี้ ผู้บริหาร (.51) ครูผู้สอน (.38) การปฏิบัติงานของโรงเรียน (.31) สภาพทั่วไปของชุมชน (.31) ผู้นำชุมชน (.22) คณะกรรมการสถานศึกษา (.16) คุณลักษณะบุคคลในชุมชน (.09) และลักษณะโรงเรียน (.04)

กัลยาณี ธนาสุวรรณ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาด้านการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนที่สำคัญคือ สถานศึกษาขาดการดำเนินการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือและสนับสนุนสถานศึกษา

ประภัสสร กาญจนประภกร (2549) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม บทบาทที่มีการปฏิบัติจริงในระดับมาก ได้แก่ บทบาทด้านการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน, การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน บทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางได้แก่ บทบาทด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการใช้บริการชุมชน

ปรีชา พลพันธ์ (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เมื่อพิจารณาขนาดของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย (2) เพื่อศึกษาและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) การศึกษาเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี กฎหมาย ระเบียบการศึกษาและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากร

ประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดหนองคาย จำนวนทั้งสิ้น 540 โรงเรียน (จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน online <http://www.obec.go.th> ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2552)

กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดหนองคาย จำนวน 213 โรงเรียน ประกอบด้วย

โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน	185	โรงเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน	28	โรงเรียน

ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงในอุทุมพร จามรมาน, 2537)

$$\text{สูตรคำนวณ} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 213 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกโรงเรียนที่จะศึกษาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 เขต ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1, 2 และ 3 ผู้วิจัยเลือกหมดทั้ง 3 เขต

2. ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขต โดยแบ่งโรงเรียนเป็น 2 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามสัดส่วนในแต่ละเขต รวมจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 213 โรงเรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการสุ่ม ผู้บริหาร และผู้แทนชุมชน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวนโรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ผู้แทนชุมชน 1 คน ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เขตพื้นที่	จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง (โรงเรียน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
	ประถม	มัธยม	รวม	ประถม	มัธยม	รวม
เขต 1	63	10	73	126	20	146
เขต 2	64	9	73	128	18	146
เขต 3	58	9	67	116	18	134
รวม	185	28	213	370	56	426

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนสำหรับผู้บริหาร 2) แบบสอบถามการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนสำหรับผู้แทน ซึ่งมีลักษณะของข้อคำถามในประเด็นเดียวกัน แต่ใช้คำถามที่แตกต่างกันตามบริบทของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น

ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ตำแหน่ง และภูมิลำเนาที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน 7 ด้าน จำนวน 73 ข้อ แต่ละข้อแบ่งเป็น 2 สภาพ คือ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้ผู้ตอบพิจารณา ดังนี้

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในปัจจุบัน

- 5 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่คาดหวัง

- 5 หมายถึง ท่านคาดหวังให้โรงเรียนมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านคาดหวังให้โรงเรียนมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง ท่านคาดหวังให้โรงเรียนมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านคาดหวังให้โรงเรียนมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง ท่านคาดหวังให้โรงเรียนมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ
ในระดับ น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยวางแผนดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในเรื่องการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน 7 ด้าน

ขั้นที่ 2 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและข้อคำถามตามกรอบแนวคิดเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ข้อคำถามทุกข้อมีคำตอบ 2 สภาพ คือ สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในปัจจุบันและสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนที่คาดหวังโดยมีน้ำหนักของจำนวนข้อคำถามแต่ละด้านเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมในเรื่องที่ต้องการ ตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างของเนื้อหาในแบบสอบถาม

	องค์ประกอบของความต้องการจำเป็น	น้ำหนัก	จำนวนข้อ
		ความสำคัญ (%)	
การประเมินความต้องการจำเป็น ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	9	7
	2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	12	9
	3. ด้านการให้บริการชุมชน	21	15
	4. ด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา	22	16
	5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	7	5
	6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการ สนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	18	13
	7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ ชุมชน	11	8
	รวม	100	73

ขั้นที่ 3 จัดทำต้นร่างของแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำแล้วนำมาปรับปรุง

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความ
กรุณาให้พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมของปริมาณข้อ
คำถาม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ

จุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) ตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้สำนวน ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

1. เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
2. เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการวิจัยทางการบริหารการศึกษา
3. เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของ

โรงเรียน

ขั้นที่ 5 (1) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบมาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC มากกว่า 0.05 นำไปใช้ในแบบสอบถามและตัดข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC น้อยกว่า 0.05 ออกหรือปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลการพิจารณาคุณภาพของข้อรายการ

ข้อ	ข้อรายการ	ค่า IOC
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน		
1.1	โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต	1.00
1.2	โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน	1.00
1.3	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สํารวจข้อมูลของชุมชน	1.00
1.4	โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน	1.00
1.5	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
1.6	โรงเรียนมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนที่วางไว้	1.00
1.7	โรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
2. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน		
2.1	โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	1.00
2.2	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	1.00
2.3	โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์	1.00
2.4	โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารได้	1.00
2.5	โรงเรียนเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน	1.00
2.6	โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ	1.00

ตารางที่ 3.3 ผลการพิจารณาคุณภาพของข้อรายการ (ต่อ)

ข้อ	ข้อรายการ	ค่า IOC
2.7	ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนมีความน่าเชื่อถือ	1.00
2.8	ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	0.67
2.9	โรงเรียนติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองฯ สมาคม/ ชมรมศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ	1.00
3. การให้บริการชุมชน		
3.1	โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมบริการชุมชน	1.00
3.2	โรงเรียนมีบริการชุมชนที่หลากหลาย	1.00
3.3	โรงเรียนมีระบบบริการชุมชนที่สะดวก รวดเร็ว	1.00
3.4	โรงเรียนให้บริการอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	1.00
3.5	โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน	1.00
3.6	โรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	1.00
3.7	โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน	1.00
3.8	โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน	1.00
3.9	โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการออกกำลังกายให้กับชุมชน	1.00
3.10	โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	1.00
3.11	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน	1.00
3.12	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน	1.00
3.13	โรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ชุมชน	1.00
3.14	โรงเรียนจัดห้องสมุดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน	1.00
3.15	โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน	1.00
4. บุคลากรภายในโรงเรียน		
4.1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.2	ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.3	ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.4	ผู้บริหารมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.5	ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.6	ครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.7	ครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.8	ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.9	ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00

ตารางที่ 3.3 ผลการพิจารณาคุณภาพของข้อรายการ (ต่อ)

ข้อ	ข้อรายการ	ค่า IOC
4.10	ครูให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.11	คณะกรรมการโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.12	คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.13	คณะกรรมการโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.14	คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.15	คณะกรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
4.16	บุคลากรในโรงเรียนมีความสมัครสมานสามัคคี	1.00
5. งบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์		
5.1	โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
5.2	โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	1.00
5.3	โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	1.00
5.4	วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	1.00
5.5	โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้	1.00
6. ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนบุคคล/หน่วยงานภายนอก		
6.1	ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	1.00
6.2	องค์กรภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	1.00
6.3	องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	1.00
6.4	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชน ภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน	1.00
6.5	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า	1.00
6.6	ชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน	1.00
6.7	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านแรงงานจากชุมชน	1.00
6.8	โรงเรียนได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน	1.00
6.9	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากครุภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน	1.00

ตารางที่ 3.3 ผลการพิจารณาคุณภาพของข้อรายการ (ต่อ)

ข้อ	ข้อรายการ	ค่า IOC
6.10	โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้านอาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจากชุมชน	1.00
6.11	โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน	1.00
6.12	โรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์กับชุมชน	1.00
6.13	โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	1.00
7. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน		
7.1	โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.2	โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.4	โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผลการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.5	โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.6	โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	1.00
7.7	โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	1.00
7.8	โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	1.00

(2) แก้ไขข้อความในข้อคำถาม เพื่อให้มีความกระชับและมีความชัดเจนในประเด็นปัญหาที่สอบถาม ตลอดจนความเข้าใจในสื่อความหมายของภาษาที่ใช้โดยทำการสรุปข้อคำถามที่ได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์และครอบคลุม ตามตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ข้อรายการที่ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ	ข้อรายการเดิม	ข้อรายการที่ปรับตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน		
2.1	โรงเรียนมีฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียน	โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2.2	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบฝ่ายประชาสัมพันธ์โรงเรียน	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2.4	โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยให้ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อ	โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อ

ตารางที่ 3.4 ข้อรายการที่ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

ข้อ	ข้อรายการเดิม	ข้อรายการที่ปรับตามคำแนะนำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ
	ข่าวสารต่างๆ ได้	ข่าวสารได้
3. การให้บริการชุมชน		
3.5	โรงเรียนมีบุคลากรคอยดูแล และช่วยอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในการใช้บริการต่างๆ ของโรงเรียน	โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการต่างๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน
3.7	โรงเรียนบริการข่าวสารแก่ชุมชน	โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน
3.8	โรงเรียนบริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์แก่ชุมชน	โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์แก่ชุมชน
3.9	โรงเรียนจัดให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายให้กับชุมชน	โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการออกกำลังกายให้กับชุมชน
3.10	โรงเรียนบริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน	โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน
3.11	โรงเรียนอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน
3.12	โรงเรียนอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน
3.15	โรงเรียนมีการร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อให้บริการทางวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน	โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน
6. ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนบุคคล/หน่วยงานภายนอก		
6.2	องค์กรภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	องค์กรภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
6.3	องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน
6.4	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอก ชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอก ชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน
6.9	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรของท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถมาเป็น	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและ

ตารางที่ 3.4 ข้อรายการที่ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

ข้อ	ข้อรายการเดิม	ข้อรายการที่ปรับตามคำแนะนำ ของผู้ทรงคุณวุฒิ
	วิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน	นักเรียน
6.10	โรงเรียนได้รับความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ สำหรับจัดกิจกรรมของโรงเรียนในเขตชุมชน	โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้าน อาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนจากชุมชน
6.11	โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับ ชุมชน	โรงเรียนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วม กิจกรรมกับชุมชน
7. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน		
7.1	โรงเรียนมีระบบประเมินผลการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชน
7.2	โรงเรียนมีคณะกรรมการดำเนินการประเมินผล งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน
7.4	โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ มาประชุมสรุปเพื่อประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผล การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
7.5	โรงเรียนเก็บรวบรวมหลักฐานการประเมินงาน สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการ ประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
7.6	โรงเรียนมีเอกสารรายงานสรุปผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผล งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
7.7	โรงเรียนนำผลสรุปการประเมินออกเผยแพร่ให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
7.8	โรงเรียนนำผลการประเมินมาใช้ในการ พัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและ ปรับปรุงการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เห็นชอบแล้วไปจัดพิมพ์ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยวางแผนดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1, 2, 3 ออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้บริหารโรงเรียน และผู้แทนชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยพร้อมแบบสอบถามไปเรียนผู้บริหารโรงเรียน และผู้แทนชุมชนที่เป็นตัวแทนประชากร เพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และร่วมวางแผนดำเนินการในการเก็บข้อมูลทั้งโดยวิธีการนัดหมายและนำแบบสอบถามไปพบผู้บริหารโรงเรียน และผู้แทนชุมชนที่เป็นตัวแทนประชากรด้วยตนเองในการประชุมของแต่ละโรงเรียนและวิธีการขออนุเคราะห์ ผู้บริหารโรงเรียน ในการเลือกผู้แทนชุมชนในการตอบแบบสอบถาม

3. สรุปผลการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามคืน ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับคืน

เขตพื้นที่	แบบสอบถามที่ส่ง (ฉบับ)	แบบสอบถามที่ได้รับคืน (ฉบับ)	ร้อยละ
เขต 1	146	118	80.82
เขต 2	146	128	87.67
เขต 3	134	130	97.01
รวม	426	376	88.26

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistic Analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistic Analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในปัจจุบันและสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่คาดหวัง ทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งสองสภาพ แล้วทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการทดสอบค่า t (Paired Sample t-test) เป็นรายข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4. การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งสูตรนี้ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช ได้ปรับปรุงจาก วิธี Priority Needs Index (PNI) โดยการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) ด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 279) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้

$$PNI_{Modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือ ระดับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่ต้องการพัฒนา

D หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน คือ ระดับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่มีในปัจจุบัน

5. วิธีการจัดลำดับนอกจากใช้ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ในการจัดลำดับจากมากไปน้อย แล้วการจัดลำดับในภาพรวมใช้วิธีคิดคะแนนที่สูงสุด รองลงมา แล้วจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดและรองลงมา โดยคิดจากความถี่มากที่สุดและรองลงมา

เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น

การกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ (ระบอบ กรรณสูตร, 2542)

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในปัจจุบัน

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่คาดหวัง

- ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง คาดหวังให้มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง คาดหวังให้มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง คาดหวังให้มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง คาดหวังให้มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง คาดหวังให้มีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน 2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการนำเสนอตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับชั้น ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ตอนที่ 3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนในด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง วิทยะฐานะ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา ดังข้อมูลในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน

	ผู้บริหารโรงเรียน (n=181)	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	159	87.85
	หญิง	22	12.15
2. อายุ	30 ปีหรือต่ำกว่า	4	2.21
	31-40 ปี	14	7.73
	41-50 ปี	60	33.15
	51-60 ปี	103	56.91
3. ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียน	129	71.27
	รองผู้อำนวยการโรงเรียน	52	28.73
4. วิทยะฐานะ	ชำนาญการ	36	19.89
	ชำนาญการพิเศษ	137	75.69
	เชี่ยวชาญ	8	4.42
	เชี่ยวชาญพิเศษ	-	-
5. ประสบการณ์	5 ปีหรือน้อยกว่า	36	19.89
	6-10 ปี	37	20.44
	11-15 ปี	34	18.78
	มากกว่า 15 ปี	74	40.88

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ผู้บริหารโรงเรียน (n=181)		จำนวน	ร้อยละ
6. วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	53	29.28
	ปริญญาบัณฑิต	4	2.21
	ปริญญาโท	122	67.40
	ปริญญาเอก	2	1.10

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 181 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 87.85 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.91 ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยละ 71.27 รองผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยละ 28.73 ส่วนใหญ่มีวิทยะฐานะชำนาญการพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 75.69 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.88 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 67.40

และข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนชุมชนในด้าน เพศ อายุ การเป็นคณะกรรมการโรงเรียน อาชีพ ตำแหน่งในชุมชน วุฒิการศึกษา ดังข้อมูลในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนชุมชน

ผู้แทนชุมชน (n=195)		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	123	63.08
	หญิง	72	36.92
2. อายุ	30 ปีหรือต่ำกว่า	39	20.00
	31-40 ปี	47	24.10
	41-50 ปี	54	27.69
	51-60 ปี	49	25.13
	61 ปีขึ้นไป	6	3.08
3. การเป็นคณะกรรมการโรงเรียน	เป็นคณะกรรมการโรงเรียน	119	61.03
	ไม่ได้เป็นคณะกรรมการโรงเรียน	76	38.97
4. อาชีพ	เกษตรกรรวม	62	31.79
	รับจ้างทั่วไป	25	12.82
	ธุรกิจส่วนตัว	43	22.05
	รับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	56	28.72
	ไม่ตอบ	9	4.62

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้แทนชุมชน (ต่อ)

	ผู้แทนชุมชน (n=195)	จำนวน	ร้อยละ
5. ตำแหน่งในชุมชน	หัวหน้าคุ้ม	23	11.79
	ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	42	21.54
	ส.อบต./สท.	30	15.38
	นายกอบต./นายกเทศมนตรี	4	2.05
	อสม.	21	10.77
	ลูกบ้าน	75	38.46
6. วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1	0.51
	ประถมศึกษา	42	21.54
	มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.	78	40.00
	ปริญญาตรี	66	33.85
	ปริญญาโท	7	3.59
	ปริญญาเอก	1	0.51

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้แทนชุมชนตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 195 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.08 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.69 ผู้แทนชุมชนเป็นคณะกรรมการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.03 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 31.79 รองลงมาคือรับราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 28.72 ตำแหน่งในชุมชนส่วนใหญ่เป็นลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 38.46 รองลงมาคือผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ร้อยละ 21.54 และผู้แทนชุมชนมีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.85

กลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน ได้ผลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ลำดับกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ลำดับที่	กลุ่มบุคคล	จำนวน (n=376)	ร้อยละ
1	พ่อแม่ ผู้ปกครอง	280	74.47
2	วัด/องค์กรทางศาสนา	139	36.97
3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	119	31.65
4	นักการเมืองท้องถิ่น	64	17.02
5	สำนักงานเขตพื้นที่	54	14.36
6	องค์กรเอกชน	114	30.32

ตารางที่ 4.3 ลำดับกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มบุคคล	จำนวน (n=376)	ร้อยละ
7	พ่อค้า แม่ค้า	84	22.34
8	ผู้มีอิทธิพล	261	69.41

จากตารางที่ 4.3 แสดงลำดับความสำคัญตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและชุมชน พบว่า กลุ่มบุคคลที่ผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชนเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ 1) พ่อแม่ ผู้ปกครอง 2) วัดหรือองค์กรทางศาสนา 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) นักการเมืองท้องถิ่น 5) สำนักงานเขตพื้นที่ 6) องค์กรเอกชน 7) พ่อค้าแม่ค้า และ 8) ผู้มีอิทธิพล ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

2.1 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน 7 ด้านคือ 1) ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3) ด้านการให้บริการชุมชน 4) ด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา 5) ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6) ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก และ 7) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบันจำแนกเป็นรายการ และภาพรวมเป็นรายด้าน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.4-4.10.

ตารางที่ 4.4 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	Mean	S.D.
1.1 โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต	3.48	0.94
1.2 โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน	3.38	0.92
1.3 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สืบหาข้อมูลของชุมชน	3.30	1.01
1.4 โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน	3.81	0.93
1.5 โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.79	0.96
1.6 โรงเรียนมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนที่วางไว้	3.73	0.92
1.7 โรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.68	0.92
รวม	3.60	0.77

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน (3.81) รองลงมาคือ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.79) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สํารวจข้อมูลของชุมชน (3.30)

ตารางที่ 4.5 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	Mean	S.D.
2.1 โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.53	1.00
2.2 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.78	0.93
2.3 โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ฯลฯ	3.28	1.00
2.4 โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารต่างๆ ได้	3.29	1.00
2.5 โรงเรียนเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน	3.66	0.97
2.6 โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ	3.25	0.95
2.7 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนมีความน่าเชื่อถือ	3.87	0.86
2.8 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.64	0.93
2.9 โรงเรียนติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองฯ สมาคม/ ชมรมศิษย์-เก่าอย่างสม่ำเสมอ	3.60	0.94
รวม	3.54	0.76

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนมีความน่าเชื่อถือ (3.87) รองลงมาคือ โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน (3.78) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ (3.25)

ตารางที่ 4.6 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้บริการชุมชน

ด้านการให้บริการชุมชน	Mean	S.D.
3.1 โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมบริการชุมชน	3.73	0.87
3.2 โรงเรียนมีบริการชุมชนที่หลากหลาย	3.62	0.86
3.3 โรงเรียนมีระบบบริการชุมชนที่สะดวก รวดเร็ว	3.60	0.82
3.4 โรงเรียนให้บริการอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.60	0.95
3.5 โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน	3.73	0.93
3.6 โรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	3.65	0.88
3.7 โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน	3.48	0.91
3.8 โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน	4.14	0.85
3.9 โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการออกกำลังกายให้กับชุมชน	4.05	0.91
3.10 โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	3.60	0.86
3.11 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน	3.29	0.91
3.12 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน	3.14	1.01
3.13 โรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ชุมชน	3.29	1.00
3.14 โรงเรียนจัดห้องสมุดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน	3.45	1.01
3.15 โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน	3.74	0.94
รวม	3.61	0.70

จากตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้บริการชุมชน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน (4.14) รองลงมาคือ โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการออกกำลังกายให้กับชุมชน (4.05) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน (3.14)

ตารางที่ 4.7 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน

ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	Mean	S.D.
4.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	0.85
4.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.07	0.83
4.3 ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.11	0.83
4.4 ผู้บริหารมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.86	0.94

ตารางที่ 4.7 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธชุมชน ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (ต่อ)

ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	Mean	S.D.
4.5 ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	0.84
4.6 ครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.80	0.77
4.7 ครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.85	0.77
4.8 ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.87	0.80
4.9 ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.50	0.87
4.10 ครูให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.92	0.84
4.11 คณะกรรมการโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.88	0.79
4.12 คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.90	0.79
4.13 คณะกรรมการโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.84	0.80
4.14 คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.67	0.89
4.15 คณะกรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.95	0.81
4.16 บุคลากรในโรงเรียนมีความสมัครสมานสามัคคี	4.03	0.82
รวม	3.90	0.66

จากตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธชุมชน ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (4.11) รองลงมาคือ ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (4.08) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.50)

ตารางที่ 4.8 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธชุมชน ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	Mean	S.D.
5.1 โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน	3.22	0.96
5.2 โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.26	0.95
5.3 โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.40	0.94
5.4 วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.37	0.89
5.5 โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้	3.80	0.94
รวม	3.41	0.80

จากตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้ (3.80) รองลงมาคือ โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน (3.40) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน (3.22)

ตารางที่ 4.9 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก

ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	Mean	S.D.
6.1 ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	3.92	0.84
6.2 องค์การภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.69	0.87
6.3 องค์การเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.62	0.88
6.4 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชน ภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน	3.39	0.98
6.5 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า	3.39	0.99
6.6 ชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน	3.49	0.99
6.7 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านแรงงานจากชุมชน	3.55	0.97
6.8 โรงเรียนได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน	3.50	0.89
6.9 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน	3.59	0.97
6.10 โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้านอาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจากชุมชน	3.68	0.97
6.11 โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน	3.95	0.86
6.12 โรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์กับชุมชน	3.64	0.96
6.13 โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	3.88	0.85
รวม	3.64	0.73

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน (3.95) รองลงมาคือ ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

(3.92) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน (3.39)

ตารางที่ 4.10 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	Mean	S.D.
7.1 โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.36	0.94
7.2 โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.35	0.97
7.3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.47	0.99
7.4 โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผลการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.44	1.02
7.5 โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.41	0.99
7.6 โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.36	1.00
7.7 โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.35	1.02
7.8 โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.47	1.06
รวม	3.40	0.88

จากตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.47) รองลงมาคือ โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (3.47) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (3.35)

ตารางที่ 4.11 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รายด้าน

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	Mean	S.D.
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.60	0.77
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.54	0.76
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.61	0.70
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.90	0.66
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.41	0.80
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.64	0.73
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.40	0.88
รวม	3.59	0.65

จากตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน พบว่าสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนภาพรวมอยู่ระดับมาก (3.59) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.90) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.64) ด้านการให้บริการชุมชน (3.61) ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.60) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (3.54) ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (3.41) และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.40) ตามลำดับ

2.2 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามสถานภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบัน ภาพรวมเป็นรายด้าน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามสถานภาพ

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	ผู้บริหารโรงเรียน n=181		ผู้แทนชุมชน n=195		t-test
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
	1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.57	0.78	3.62	
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.56	0.74	3.53	0.77	0.45
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.61	0.70	3.61	0.70	-0.02
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.94	0.66	3.86	0.65	1.22
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.38	0.82	3.44	0.78	-0.74
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับ การสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.57	0.73	3.70	0.72	-1.71
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.30	0.89	3.49	0.86	-2.04*
รวม	3.56	0.65	3.61	0.65	-0.67

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียน เห็นว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.94) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการให้บริการชุมชน (3.61) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.30)

ผู้แทนชุมชน เห็นว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.61) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.86) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.70) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (3.44)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน ภายรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การประเมินสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามระดับโรงเรียน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบัน ภายรวมเป็นรายด้านตามระดับโรงเรียน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามระดับโรงเรียน

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t-test
	n=204		n=172		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.59	0.77	3.60	0.76	-0.18
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.43	0.79	3.68	0.69	-3.20*

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์
ชุมชนตามระดับโรงเรียน (ต่อ)

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t-test
	n=204		n=172		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.52	0.72	3.71	0.66	-2.80*
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.89	0.68	3.91	0.63	-0.34
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.26	0.80	3.58	0.77	-3.97*
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.61	0.77	3.67	0.66	-0.70
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.31	0.86	3.51	0.89	-2.21*
รวม	3.52	0.67	3.67	0.61	-2.27*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนภาพรวมรายด้านตามระดับโรงเรียน

โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.89) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.61) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (3.26)

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.67) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.91) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการให้บริการชุมชน (3.71) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (3.51)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

3.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทั้ง 2 สภาพแล้ว ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการทดสอบค่า t (t-test) จำแนกเป็นรายการและภาพรวม รายด้าน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในลำดับต่อไป ดังข้อมูลตารางที่ 4.14-4.20

ตารางที่ 4.14 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1.1 โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต	3.48	0.94	4.45	0.65	24.88*
1.2 โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน	3.38	0.92	4.38	0.68	23.54*
1.3 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมสำรวจข้อมูลของชุมชน	3.30	1.01	4.31	0.70	22.66*
1.4 โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน	3.81	0.93	4.60	0.59	19.15*
1.5 โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.79	0.96	4.53	0.62	17.45*
1.6 โรงเรียนมีการดำเนินการตามแผนงานโครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนที่วางไว้	3.73	0.92	4.49	0.61	17.74*
1.7 โรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแผนงานโครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.68	0.92	4.49	0.64	19.05*
รวม	3.60	0.77	4.46	0.50	26.93*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 1.4 และ 1.5 อยู่ในระดับมากที่สุด รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก และรวมทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด (4.46) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
2.1 โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.53	1.00	4.40	0.72	19.07*
2.2 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.78	0.93	4.53	0.64	17.11*
2.3 โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์	3.28	1.00	4.31	0.82	20.81*
2.4 โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารต่างๆ ได้	3.29	1.00	4.30	0.76	19.79*
2.5 โรงเรียนเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน	3.66	0.97	4.48	0.76	15.95*
2.6 โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ	3.25	0.95	4.33	0.79	22.13*
2.7 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชน มีความน่าเชื่อถือ	3.87	0.86	4.61	0.64	17.46*
2.8 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชน ทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.64	0.93	4.48	0.73	17.82*
2.9 โรงเรียนติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองฯ สมาคม/ ชมรมศิษย์-เก่าอย่างสม่ำเสมอ	3.60	0.94	4.49	0.66	22.41*
รวม	3.54	0.76	4.44	0.58	25.34*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 2.2 และ 2.7 อยู่ในระดับมากที่สุด รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก และรวมทุกรายการอยู่ในระดับมาก (4.44) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการให้บริการชุมชน

ด้านการให้บริการชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
3.1 โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมบริการชุมชน	3.73	0.87	4.53	0.65	19.99*
3.2 โรงเรียนมีบริการชุมชนที่หลากหลาย	3.62	0.86	4.48	0.63	21.20*
3.3 โรงเรียนมีระบบบริการชุมชนที่สะดวก รวดเร็ว	3.60	0.82	4.44	0.68	20.43*
3.4 โรงเรียนให้บริการอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.60	0.95	4.47	0.68	19.11*
3.5 โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน	3.73	0.93	4.52	0.64	18.91*
3.6 โรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการให้บริการต่าง ๆ แก่ชุมชน	3.65	0.88	4.51	0.61	20.83*
3.7 โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน	3.48	0.91	4.41	0.72	20.88*
3.8 โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน	4.14	0.85	4.63	0.57	12.03*
3.9 โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและการออกกำลังกายให้กับชุมชน	4.05	0.91	4.64	0.58	13.79*
3.10 โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	3.60	0.86	4.49	0.67	22.62*
3.11 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน	3.29	0.91	4.37	0.72	23.87*
3.12 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน	3.14	1.01	4.31	0.78	23.56*
3.13 โรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ชุมชน	3.29	1.00	4.35	0.73	22.29*

ตารางที่ 4.16 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการให้บริการชุมชน (ต่อ)

ด้านการให้บริการชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
3.14 โรงเรียนจัดห้องสมุดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ ความรู้แก่ชุมชน	3.45	1.01	4.42	0.73	20.62*
3.15 โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน	3.74	0.94	4.52	0.65	19.612*
รวม	3.61	0.70	4.47	0.53	27.60*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 3.1, 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.15 และ 3.16 อยู่ในระดับมากที่สุด รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก และรวมทุกรายการอยู่ในระดับมาก (4.47) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านการให้บริการชุมชน พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน

ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
4.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	0.85	4.71	0.51	15.83*
4.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	4.07	0.83	4.70	0.50	16.04*
4.3 ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	4.11	0.83	4.70	0.53	15.11*
4.4 ผู้บริหารมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.86	0.94	4.60	0.59	18.23*
4.5 ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมใน การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	0.84	4.66	0.54	15.49*
4.6 ครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.80	0.77	4.59	0.57	22.63*

ตารางที่ 4.17 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (ต่อ)

ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
4.7 ครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.85	0.77	4.64	0.54	23.01*
4.8 ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.87	0.80	4.62	0.57	19.70*
4.9 ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.50	0.87	4.47	0.64	22.61*
4.10 ครูให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการ สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.92	0.84	4.61	0.58	16.97*
4.11 คณะกรรมการโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.88	0.79	4.59	0.59	18.88*
4.12 คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถใน การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.90	0.79	4.58	0.60	18.36*
4.13 คณะกรรมการโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอ ในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.84	0.80	4.59	0.58	20.72*
4.14 คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการ สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.67	0.89	4.52	0.59	20.07*
4.15 คณะกรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือและเข้า ร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.95	0.81	4.65	0.53	18.63*
4.16 บุคลากรในโรงเรียนมีความสมัครสมานสามัคคี	4.03	0.82	4.68	0.52	17.08*
รวม	3.90	0.66	4.62	0.43	25.24*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 4.9 อยู่ในระดับมาก รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด และรวมทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด (4.62) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
5.1 โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้าน ความสัมพันธ์ชุมชน	3.22	0.96	4.40	0.68	25.84*
5.2 โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัด กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.26	0.95	4.40	0.70	23.22*
5.3 โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนิน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.40	0.94	4.49	0.62	23.53*
5.4 วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนิน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.37	0.89	4.48	0.62	25.66*
5.5 โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้	3.80	0.94	4.59	0.60	19.13*
รวม	3.41	0.80	4.47	0.57	28.00*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 5.5 อยู่ในระดับมากที่สุด รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมาก และรวมทุกรายการอยู่ในระดับมาก (4.47) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก

ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการ สนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
6.1 ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของ โรงเรียน	3.92	0.84	4.69	0.53	19.60*
6.2 องค์การภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.69	0.87	4.60	0.60	21.79*

ตารางที่ 4.19 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (ต่อ)

ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
6.3 องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.62	0.88	4.57	0.61	23.23*
6.4 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน	3.39	0.98	4.50	0.66	23.63*
6.5 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า	3.39	0.99	4.52	0.64	22.54*
6.6 ชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน	3.49	0.99	4.56	0.63	22.56*
6.7 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านแรงงานจากชุมชน	3.55	0.97	4.55	0.62	21.89*
6.8 โรงเรียนได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน	3.50	0.89	4.52	0.63	23.94*
6.9 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน	3.59	0.97	4.59	0.60	20.75*
6.10 โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้านอาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจากชุมชน	3.68	0.97	4.55	0.62	18.12*
6.11 โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน	3.95	0.86	4.61	0.59	17.07*
6.12 โรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์กับชุมชน	3.64	0.96	4.47	0.68	18.47*
6.13 โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	3.88	0.85	4.57	0.61	18.17*
รวม	3.64	0.73	4.56	0.50	28.20*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของรายการที่ 6.12 อยู่ในระดับมาก รายการนอกจากนั้นอยู่ในระดับมากที่สุดและรวมทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุด (4.56) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านความร่วมมือการมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.20 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
7.1 โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.36	0.94	4.34	0.72	22.25*
7.2 โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.35	0.97	4.30	0.75	20.69*
7.3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.47	0.99	4.45	0.67	20.75*
7.4 โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผลการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.44	1.02	4.40	0.67	21.83*
7.5 โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.41	0.99	4.38	0.68	20.55*
7.6 โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.36	1.00	4.34	0.76	20.18*
7.7 โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.35	1.02	4.36	0.73	21.49*
7.8 โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.47	1.06	4.43	0.69	19.73*
รวม	3.40	0.88	4.38	0.62	24.76*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของทุกรายการ อยู่ในระดับมาก รวมทุกรายการอยู่ในระดับมาก (4.38) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า ทุกรายการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รายด้าน

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง		t-test
	n=376		n=376		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.60	0.77	4.46	0.50	26.93*
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.54	0.76	4.44	0.58	25.34*
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.61	0.70	4.47	0.53	27.60*
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.90	0.66	4.62	0.43	25.24*
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.41	0.80	4.47	0.57	28.00*
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.64	0.73	4.56	0.50	28.20*
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.40	0.88	4.38	0.62	24.76*
รวม	3.59	0.65	4.49	0.46	32.19*

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ยและค่า t-test ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนภาพรวมรายด้าน มีค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวังของด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (4.62) และด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (4.56) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก และรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก (4.49) เมื่อนำมาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

1) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนจำแนกเป็นรายการและภาพรวมรายด้าน ดังตารางที่ 4.22 - 4.29 โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่างและเป็นสูตรที่ นางลักษณ วัชรชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2542) ได้ปรับปรุงการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) ด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับโดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพที่เป็นจริงแล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า PNI Modified โดยใช้สูตรในการคำนวณ

$$PNI_{Modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ	PNI _{Modified}	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
	I	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือระดับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่ต้องการพัฒนา
	D	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน คือ ระดับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่มีในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.22 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างสัมพันธ์ชุมชน

แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
1.1 โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต	3.48	4.45	0.97	0.28	3
1.2 โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน	3.38	4.38	1.00	0.30	2
1.3 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สํารวจข้อมูลของชุมชน	3.30	4.31	1.02	0.31	1

ตารางที่ 4.22 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง
สัมพันธชุมชน (ต่อ)

แผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
1.4 โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน	3.81	4.60	0.80	0.21	5
1.5 โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.79	4.53	0.73	0.19	7
1.6 โรงเรียนมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนที่วางไว้	3.73	4.49	0.76	0.20	6
1.7 โรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.68	4.49	0.81	0.22	4
รวม	3.60	4.46	0.87	0.24	-

จากตารางที่ 4.22 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สํารวจข้อมูลของชุมชน (0.31) รองลงมา คือ โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน (0.30) และโรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต (0.28) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.23 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
2.1 โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.53	4.40	0.87	0.25	4
2.2 โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.78	4.53	0.75	0.20	8
2.3 โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์	3.28	4.31	1.03	0.32	2
2.4 โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารได้	3.29	4.30	1.01	0.31	3
2.5 โรงเรียนเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน	3.66	4.48	0.82	0.22	7

ตารางที่ 4.23 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (ต่อ)

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
2.6 โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ	3.25	4.33	1.08	0.33	1
2.7 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือ ชุมชนมีความน่าเชื่อถือ	3.87	4.61	0.74	0.19	9
2.8 ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือ ชุมชนทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.64	4.48	0.84	0.23	6
2.9 โรงเรียนติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองฯ สมาคม/ ชมรมศิษย์-เก่าอย่างสม่ำเสมอ	3.60	4.49	0.88	0.25	5
รวม	3.54	4.44	0.89	0.25	-

จากตารางที่ 4.23 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ (0.33) รองลงมา คือ โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์ (0.32) และโรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารได้ (0.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการให้บริการชุมชน

การให้บริการชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
3.1 โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมบริการชุมชน	3.73	4.53	0.80	0.21	11
3.2 โรงเรียนมีบริการชุมชนที่หลากหลาย	3.62	4.48	0.86	0.24	8
3.3 โรงเรียนมีระบบบริการชุมชนที่สะดวก รวดเร็ว	3.60	4.44	0.84	0.23	10
3.4 โรงเรียนให้บริการอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน	3.60	4.47	0.87	0.24	7
3.5 โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน	3.73	4.52	0.80	0.21	12
3.6 โรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน	3.65	4.51	0.86	0.23	9
3.7 โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน	3.48	4.41	0.93	0.27	5
3.8 โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แก่ชุมชน	4.14	4.63	0.48	0.12	15

ตารางที่ 4.24 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการให้บริการชุมชน (ต่อ)

การให้บริการชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
3.9 โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและ การออกกำลังกายให้กับชุมชน	4.05	4.64	0.59	0.15	14
3.10 โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	3.60	4.49	0.88	0.25	6
3.11 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพ อนามัยแก่ชุมชน	3.29	4.37	1.09	0.33	2
3.12 โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน	3.14	4.31	1.16	0.37	1
3.13 โรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยี ใหม่ ๆ แก่ชุมชน	3.29	4.35	1.06	0.32	3
3.14 โรงเรียนจัดห้องสมุดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ ความรู้แก่ชุมชน	3.45	4.42	0.96	0.28	4
3.15 โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ อื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน	3.74	4.52	0.78	0.21	13
รวม	3.61	4.47	0.86	0.24	-

จากตารางที่ 4.24 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านการให้บริการชุมชน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน (0.37) รองลงมา คือ โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน (0.33) และโรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ชุมชน (0.32) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน

บุคลากรภายในโรงเรียน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
4.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	4.71	0.63	0.15	13
4.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	4.07	4.70	0.63	0.15	14
4.3 ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	4.11	4.70	0.58	0.14	15
4.4 ผู้บริหารมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.86	4.60	0.75	0.19	6

ตารางที่ 4.25 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (ต่อ)

บุคลากรภายในโรงเรียน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
4.5 ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการ สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	4.08	4.66	0.58	0.14	16
4.6 ครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.80	4.59	0.78	0.21	3
4.7 ครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.85	4.64	0.79	0.204	4
4.8 ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.87	4.62	0.74	0.19	7
4.9 ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.50	4.47	0.98	0.28	1
4.10 ครูให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการ สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.92	4.61	0.69	0.18	9
4.11 คณะกรรมการโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.88	4.59	0.71	0.18	8
4.12 คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถใน การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.90	4.58	0.69	0.18	10
4.13 คณะกรรมการโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอใน การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.84	4.59	0.75	0.20	5
4.14 คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.67	4.52	0.85	0.23	2
4.15 คณะกรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือและเข้า ร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.95	4.65	0.69	0.18	11
4.16 บุคลากรในโรงเรียนมีความสมัครสมานสามัคคี	4.03	4.68	0.65	0.16	12
รวม	3.90	4.62	0.72	0.18	-

จากตารางที่ 4.25 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.28) รองลงมา คือ คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.23) และครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.21) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
5.1 โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้าน ความสัมพันธ์ชุมชน	3.22	4.40	1.18	0.37	1
5.2 โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัด กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.26	4.40	1.14	0.35	2
5.3 โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนิน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.40	4.49	1.09	0.32	4
5.4 วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนิน กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน	3.37	4.48	1.10	0.33	3
5.5 โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือตรวจสอบได้	3.80	4.59	0.79	0.21	5
รวม	3.41	4.47	1.06	0.31	-

จากตารางที่ 4.26 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน (0.37) รองลงมา คือ โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน (0.35) และวัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน (0.33) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก

ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุน จากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
6.1 ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรม ของโรงเรียน	3.92	4.69	0.76	0.19	11
6.2 องค์กรภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.69	4.60	0.90	0.24	8
6.3 องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน	3.62	4.57	0.95	0.26	7

ตารางที่ 4.27 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก(ต่อ)

ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุน จากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
6.4 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน	3.39	4.50	1.11	0.33	2
6.5 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า	3.39	4.52	1.13	0.33	1
6.6 ชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน	3.49	4.56	1.07	0.31	3
6.7 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านแรงงานจากชุมชน	3.55	4.55	1.01	0.28	5
6.8 โรงเรียนได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจาก ชุมชนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน	3.50	4.52	1.02	0.29	4
6.9 โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์ที่ท้องถิ่น มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน	3.59	4.59	0.99	0.28	6
6.10 โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้านอาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจากชุมชน	3.68	4.55	0.86	0.23	9
6.11 โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน	3.95	4.61	0.66	0.17	13
6.12 โรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์กับชุมชน	3.64	4.47	0.82	0.23	10
6.13 โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	3.88	4.57	0.69	0.18	12
รวม	3.64	4.56	0.92	0.25	-

จากตารางที่ 4.27 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือโรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า (0.33) รองลงมา คือ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน (0.33) และชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน (0.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 การจัดลำดับความต้องการจำเป็น ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์
ชุมชน

การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
7.1 โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.36	4.34	0.98	0.29	3
7.2 โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.35	4.30	0.95	0.29	4
7.3 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.47	4.45	0.98	0.28	6
7.4 โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผลการ ประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.44	4.40	0.96	0.28	8
7.5 โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการประเมินผลงาน สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.41	4.38	0.97	0.28	5
7.6 โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.36	4.34	0.99	0.29	2
7.7 โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.35	4.36	1.01	0.30	1
7.8 โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	3.47	4.43	0.97	0.28	7
รวม	3.40	4.38	0.98	0.29	-

จากตารางที่ 4.28 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกรายการ ซึ่งรายการที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (0.30) รองลงมา คือ โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.29) และโรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (0.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.29 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รายด้าน

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	D	I	I-D	PNI _{mod}	ลำดับที่
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.60	4.46	0.87	0.24	5
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.54	4.44	0.89	0.25	3
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.61	4.47	0.86	0.24	6
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.90	4.62	0.72	0.18	7
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.41	4.47	1.06	0.30	1
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.64	4.56	0.92	0.25	4
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.40	4.38	0.98	0.28	2
รวม	3.59	4.49	0.90	0.25	-

จากตารางที่ 4.29 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนภาพรวมรายด้าน พบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.30) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.28) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.25) ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (0.25) ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.24) ด้านการให้บริการชุมชน (0.24) และด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (0.18) ตามลำดับ

3.3 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามสถานภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนเปรียบเทียบผู้บริหารโรงเรียนและชุมชนในภาพรวมรายด้าน ดังตารางที่ 4.30 โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ตารางที่ 4.30 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามสถานภาพ

ความต้องการจำเป็นในการ บริหารงานสัมพันธ์ชุมชน	ผู้บริหารโรงเรียน				ชุมชน			
	D	I	PNI _{mod}	ลำดับ	D	I	PNI _{mod}	ลำดับ
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.57	4.49	0.26	4	3.62	4.44	0.22	6
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.56	4.43	0.24	6	3.53	4.44	0.26	2
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.61	4.49	0.24	5	3.61	4.46	0.235	4
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.94	4.64	0.18	7	3.86	4.60	0.19	7
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.38	4.47	0.32	1	3.44	4.47	0.30	1
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนจาก บุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.57	4.58	0.28	3	3.70	4.55	0.23	5
7. ด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.30	4.37	0.32	2	3.49	4.38	0.26	3
รวม	3.56	4.50	0.26	-	3.61	4.48	0.24	-

จากตารางที่ 4.30 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามสถานภาพ พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.32) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.32) และด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (0.28) ตามลำดับ

ผู้แทนชุมชนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.30) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.26) และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.26) ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.4 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามระดับโรงเรียน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนเปรียบเทียบกับโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังตารางที่ 4.31 โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ตารางที่ 4.31 การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน
ตามระดับโรงเรียน

ความต้องการจำเป็นในการบริหาร งานสัมพันธ์ชุมชน	ประถมศึกษา				มัธยมศึกษา			
	D	I	PNI	ลำดับ	D	I	PNI	ลำดับ
1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการ สร้างความสัมพันธ์ชุมชน	3.59	4.44	0.24	6	3.60	4.50	0.25	4
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน	3.43	4.38	0.28	3	3.68	4.50	0.22	5
3. ด้านการให้บริการชุมชน	3.52	4.42	0.26	4	3.71	4.54	0.22	6
4. ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน	3.89	4.59	0.18	7	3.91	4.65	0.19	7
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์	3.26	4.40	0.35	1	3.58	4.56	0.27	1
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนจาก บุคคล/หน่วยงานภายนอก	3.61	4.51	0.25	5	3.67	4.62	0.26	3
7. ด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน	3.31	4.31	0.30	2	3.51	4.45	0.27	2
รวม	3.52	4.44	0.26	-	3.67	4.54	0.24	-

จากตารางที่ 4.31 แสดงการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามระดับโรงเรียนพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่า PNI_{Modified} สูงสุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.35) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.30) และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.28) ตามลำดับ

โรงเรียนมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนทุกด้าน ซึ่งด้านที่มีค่า PNI Modified สูงสุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.27) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.27) และด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (0.26) ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน 2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนชุมชน จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนไม่แตกต่างกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

1.1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1)ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 2)ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3)ด้านการให้บริการชุมชน 4)ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน 5)ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6)ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก และ 7)ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานในภาพรวม อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมาก ด้านการให้บริการชุมชน อยู่ในระดับมาก ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน อยู่ในระดับมาก ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน อยู่ในระดับมาก

ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

1.2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในปัจจุบันของโรงเรียน ตามสถานภาพ

ผู้บริหารโรงเรียน เห็นว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนใน ภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.94) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการ ให้บริการชุมชน (3.61) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ ชุมชน (3.30)

ผู้แทนชุมชน เห็นว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในภาพรวม อยู่ ระดับมาก (3.61) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้าน บุคลากรภายในโรงเรียน (3.86) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.70) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้าน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (3.44)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนและ ผู้แทนชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทำให้สรุปได้ว่า ในภาพรวมโรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชนไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน ส่วนใน ด้านการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน ผู้แทนชุมชนเห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานสูง กว่าผู้บริหารโรงเรียน

1.3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในปัจจุบันของโรงเรียน ตามระดับโรงเรียน

โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนใน ภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.89) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความ

ร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (3.61) และ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (3.26)

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนใน ภาพรวม อยู่ระดับมาก (3.67) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียน (3.91) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการ ให้บริการชุมชน (3.71) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ ชุมชน (3.51)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงาน สัมพันธ์ชุมชนสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

2.1) การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชน พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังด้านบุคลากรภายในโรงเรียนและด้านความร่วมมือ การมี ส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ด้านการให้บริการ ชุมชน ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน อยู่ใน ระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในจังหวัดหนองคายมี สภาพที่คาดหวังแตกต่างจากสภาพปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน และทุกรายการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยมีสภาพที่คาดหวังสูงกว่าสภาพปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าโรงเรียน ในจังหวัดหนองคายมีความต้องการจำเป็นในทุกด้านและทุกรายการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชน

2.2) ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนใน จังหวัดหนองคาย ซึ่งความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ประกอบด้วยความต้องการจำเป็นใน 7 ด้าน คือ 1)ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความ สัมพันธ์ชุมชน 2)ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3)ด้านการให้บริการชุมชน 4)ด้านบุคลากร ภายในโรงเรียน 5)ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6)ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับ

การสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก และ 7)ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์
ชุมชน

1)ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน มีความต้องการ
จำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สํารวจข้อมูล
ของชุมชน สูงที่สุด (0.31) รองลงมา คือ โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบใน
การวางแผน (0.30) และโรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ
และวิถีดำเนินชีวิต (0.28) ตามลำดับ

2)ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงาน
สัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ สูงที่สุด (0.33) รองลงมา คือ โรงเรียน
เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์
วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์ (0.32) และโรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดย
ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารได้ (0.31) ตามลำดับ

3)ด้านการให้บริการชุมชน มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน
ดังนี้ โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน สูงที่สุด (0.37) รองลงมา คือ
โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน (0.33) และโรงเรียนเผยแพร่
ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ แก่ชุมชน (0.32) ตามลำดับ

4)ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์
ชุมชน ดังนี้ ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.28) รองลงมา คือ คณะกรรมการ
โรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.23) และครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการ
สร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.21) ตามลำดับ

5)ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์
ชุมชน ดังนี้ โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน (0.37) รองลงมา คือ
โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน (0.35) และวัสดุ
อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน (0.33) ตามลำดับ

6)ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/
หน่วยงานภายนอก มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ โรงเรียนได้รับการ
สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า (0.33) รองลงมา คือ โรงเรียน
ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า

ธุรกิจ ห้างร้าน (0.33) และชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน (0.31) ตามลำดับ

7)ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ดังนี้ โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (0.30) รองลงมา คือ โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.29) และโรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (0.29) ตามลำดับ

ในภาพรวม มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนพบว่าโรงเรียนมีความต้องการจำเป็น 1)ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สูงสุด รองลงมา คือ 2)ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ส่วนความต้องการจำเป็นในลำดับที่ 3-7 คือ 3)ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 4)ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก 5)ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน 6) ด้านการให้บริการชุมชน และ 7) ด้านบุคลากรภายในโรงเรียน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนและผู้แทนชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน สูงที่สุด ดังนี้ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.32) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.32) และด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (0.28) ตามลำดับ

ผู้แทนชุมชนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน สูงที่สุด ดังนี้ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.30) ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.26) และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.26) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนตามระดับโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน สูงที่สุด ดังนี้ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.35) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน (0.30) และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (0.28) ตามลำดับ

โรงเรียนมัธยมศึกษามีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน สูงที่สุด ดังนี้ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ (0.27) ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์

ชุมชน (0.27) และด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก (0.26) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า ในภาพรวมโรงเรียนดำเนินการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุมพล กังโสม (2543) ที่ทำการศึกษาคำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า การดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ในมาตรฐานที่ 14 ที่กำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ทำให้โรงเรียนมีการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนเพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า โรงเรียนดำเนินการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านบุคลากรภายในโรงเรียนสูงที่สุด กล่าวคือ ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอและให้ความร่วมมือในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัน สุขม่วง (2546) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มากมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากในปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูและบริหารโรงเรียน ว่าต้องบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและระดมทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา และผลวิจัยพบว่าครูไม่มีเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

และด้านที่มีการดำเนินการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งโรงเรียนยังไม่มีคณะกรรมการประเมินและโรงเรียนไม่เผยแพร่ผลการประเมินงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบหรือดำเนินการแล้วแต่ยังไม่ชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุมพล กังโสม (2543) ที่พบว่า การดำเนินงานด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนมีการดำเนินงานน้อยที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากยังไม่มีงบจัดให้โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินและเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ อีกทั้งโรงเรียนยังดำเนินงานด้านนี้ยังไม่เป็นระบบ กล่าวคือโรงเรียนไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานในด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนชุมชนเห็นสอดคล้องกันคือ ด้านบุคลากรภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด

ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ชุมชนเห็นไม่สอดคล้องกันกับผู้บริหารโรงเรียนคือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนเป็นด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะชุมชนมองในภาพรวมว่าโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการบริหารโรงเรียนและชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกอบเกียรติ เจริญพานิช (2540) กัลยาณี ธนาสุวรรณ (2549) และธรรมรงค์ ดั้นทอง (2546) ที่พบว่าโรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมการสร้างสัมพันธ์ชุมชน คือ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ ชุมชนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถหางบประมาณมาสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ และขาดแคลนงบประมาณเพื่อนำมาจัดกิจกรรมด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (นิรันดร์ ช่วยเจริญ, 2543) และขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (นุชนาฏเรขา สุขดา, 2547)

การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนชุมชน พบว่า สภาพปัจจุบันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากตัวแทนชุมชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการโรงเรียน (ร้อยละ 61.03) ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับโรงเรียน ทั้งโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาเห็นสอดคล้องกันว่าสภาพการบริหารงานด้านบุคลากรภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีการดำเนินงานน้อยที่สุด โดยโรงเรียนขาดการจัดทำรายงานผลการประเมินและเผยแพร่ผลการประเมินงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาสภาพปัจจุบันสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษา กล่าวคือโรงเรียนมัธยมศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีลักษณะและวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้ผลการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2. ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

จากผลการวิจัยเห็นได้ว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยมีรายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชน รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนโดยมีรายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยมีรายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกอบเกียรติ เจริญพานิช (2540) จุมพล กังโสม (2543) นิรันดร์ ช่วยเจริญ (2543) และนุชนาฏเวธา สุขดา (2547) ที่พบว่า มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรม คือ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ และการดำเนินงานด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในจังหวัดหนองคายจำแนกตามสถานภาพพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนและด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก ตามลำดับ

ผู้แทนชุมชนมีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกันโดยทั้งผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนชุมชนมีความต้องการจำเป็นสูงสุดในลำดับที่ 1 คือ ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในลำดับแรก ๆ (โรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในลำดับที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในลำดับที่ 3) ทำให้สรุปได้ว่า โรงเรียนต้องดำเนินการในสองด้านนี้ก่อน ส่วนที่มีความต้องการจำเป็นไม่สอดคล้องกันคือ ตัวแทนชุมชนเห็นว่าโรงเรียนต้องดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่โรงเรียนกลับเห็นว่าด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนั้นดำเนินการได้ดีแล้ว

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนจำแนกตามระดับโรงเรียนพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนและด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ตามลำดับ

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนและด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอกชุมชน

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับโรงเรียนมัธยม ในลำดับ 1-2 คือ ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ตามลำดับ ส่วนลำดับที่ 3 โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมมีความต้องการจำเป็นแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอกชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ดังนั้นโรงเรียนควรวางแผน และจัดงบประมาณในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อาจหางบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ ภายนอกเพิ่มเติม และควรแก้ปัญหาด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชนเป็นลำดับต่อไป ดังนั้นโรงเรียนควรมีมาตรฐานหรือสร้างหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

2. เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งและระดับของโรงเรียนมีระดับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์น้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือ ให้เกิดการระดมทรัพยากรทางการศึกษาโดยชี้แจงให้ผู้ปกครอง ชุมชนทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกับทางโรงเรียนและให้ครูประจำชั้นสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองของนักเรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบ ตั้งแต่เริ่มแรกของการเปิดภาคเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองเกิดความสนิทสนมกับครูประจำชั้นและง่ายต่อการขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในครั้งต่อไป

3. จากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญและสามารถช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน มี

ความสำคัญมากที่สุดและสามารถสนับสนุนโรงเรียนได้ดี มีความใกล้ชิดกับโรงเรียนและพร้อมให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นอันดับแรก ในการขอความร่วมมือหรือการระดมทรัพยากรทางการศึกษาต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (complete needs assessment research) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การกำหนดความต้องการจำเป็น (needs identification) จากข้อมูลเชิงสำรวจ (แบบสอบถาม) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น (needs analysis) และการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความต้องการจำเป็น (needs solution) ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดหนองคายเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนเพิ่มเติมจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู ชุมชน ของโรงเรียนสังกัดอื่นๆ หรือในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนเมื่อบริบทต่างกัน จะได้นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้สำหรับการดำเนินงานสำหรับสังกัดหรือภูมิกษณนั้น ๆ ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กอบเกียรติ เจริญพานิช. (2540). *กิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กัลยาณี ธนาสุวรรณ. (2549). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3, สำนักงาน. (2552). *ระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ.2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2552*.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. *รายงานข้อมูลสารสนเทศศ. [ออนไลน์]*. (2552). แหล่งที่มา <http://www.obec.go.th>. [2552, ตุลาคม 16]

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2549). *ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คมศร วงษ์รักษา. (2540). *การเปรียบเทียบคุณภาพและความสอดคล้องของเทคนิคการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่อิงโมเดลความแตกต่างในการประเมินความต้องการจำเป็น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จังหวัดหนองคาย. *ประวัติเมืองหนองคาย*. [ออนไลน์]. (2552). แหล่งที่มา <http://www.nongkhai.go.th>. [2552, ตุลาคม 16]

จุมพล กังไสม. (2543). *การศึกษาการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จิรัญญา เวสสุวรรณ. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจมส์ แอล, เครย์ตัน. (2551). คู่มือ (การมีส่วนร่วมของประชาชน): การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้
ชุมชนมีส่วนร่วม. แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้าฯ.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2549). ภาวะผู้นำองค์กรยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตต์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วน
ร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขุบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เดือนใจ แก้วประเสริฐ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทวีป ศิริวิธ. (2545). การวางแผนพัฒนาและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศน์ศิริินทร์ สว่างบุญ. (2548). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน :
การวิเคราะห์ห้อมิถานและการวิเคราะห์กระบวนการทางปัญญาห้อมิถาน. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ. (2546). การปฏิรูประบบงบประมาณในประเทศไทย: กรณีศึกษาเรื่องการจัดเตรียมงบประมาณ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: แชนโพร่ ฟรันด์ซิง.
- เทพพิทักษ์ สินธุโคตร. (2549). สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลกาฬสินธุ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร.
- ธรรมรงค์ ดั้นทอง. (2546). การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธวัช บุญยมณี. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- ธีระพล อรุณะภักติก. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). *การจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์. (2544). *การงบประมาณ: หลักทฤษฎีและแนววิเคราะห์เชิงปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2525). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เอส เอ็มเอ็ม.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2540). *การประชาสัมพันธ์โรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ยูโรกราฟิกส์ (88).
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *นิตยภัตบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมผ้า.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). *หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมผ้า.
- นฤมล คำอ่อน และคณะ. (2548). *รูปแบบการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดเขาพระนิม จ.สุราษฎร์ธานี. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ก.ค. - ก.ย. 2550.*
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นันทนุช สังวาลย์. (2546). *กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- นุชนาฏเวธา สุขดา. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- นิรันดร์ ช่วยเจริญ. (2543). *การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- นิตา ชูโต. (2538). *การประเมินโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พี.เอ็น. การพิมพ์
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2539). *การประชาสัมพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อาร์.เอส.พริ้นติ้ง.

- ประคอง กรรณสูต. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยฉัตร เชาวลิต. (2550). การศึกษาปัจจัยและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน: พหุกรณีศึกษา วัดพัฒนาดีเด่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภัสสร กาญจนประกร. (2549). การศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา รักนุช. (2549). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา พลพันธ์. (2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปองสิน วิเศษศิริ. (2548). การวางแผนการศึกษา: เอกสารประกอบการสอนวิชา 2706715. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปานจันทร์ โททอง. (2542). การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคสตอรี่บอร์ดดั้งเดิมและแบบปรับปรุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยมาภรณ์ โชคอวยชัย. (2540). การเปรียบเทียบผลการประเมินความต้องการจำเป็นระหว่างวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญที่ต่างกันโดยใช้เครื่องมือการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีการตอบสนองเดียว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนิจดา วีระชาติ. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไฮเดียนสตรี

- พรเทพ ฐู่แผน. (2546). การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี สีโรธ และคณะ. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปริญญาโทนัก
บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพรัช ตระการศิรินนท์. (2544). งบประมาณแผ่นดิน. เชียงใหม่: ธนุขพรินติ้ง.
- มนตรี สาตราจาโรญ. (2542). การศึกษาการวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑา วัลญุโสภิต. (2547). การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
ระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. (2547). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บั๊คส์ พอยท์.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2546). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพมหานคร: เอส. แอนด์.จี.
กราฟฟิค.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2551). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รจนา สุวรรณภา. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รมย์รวินท์ ต้นติฤทธิพล. (2549). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์. (2543). การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขต
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2551). *มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2* (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพฯ: จุดทอง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2548). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- วัฒนา พุทรางกูรานนท์. (2537). *การประชาสัมพันธ์เบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2535). *การประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). *หลักการพัฒนาชุมชนประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.ปิ่นเกล้า.
- ศศิธร สุวรรณดี. (2547). *คุณลักษณะของผู้บริหาร/การปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2542). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัย การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา)
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). *กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติหลักเกณฑ์วิธีการ สรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจาก ตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา)

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2547). *กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา)
- สถาพร คุ่มไพบรี. (2544). *ความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- สนธยา พลศรี. (2545). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สนอง สุวรรณวงศ์. (2538). *การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ*. ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- สมธิตา กิตติสวัสดิ์. (2548). *การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- สมาน อัครภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3 อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). *สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษา วิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัน สุขม่วง. (2546). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2547. *การประเมินผลโครงการ: หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: เพื่อฟ้าพรินติ้ง.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2543). *หลักการวางแผน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภาวรรณ โชติผล. (2547). *การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรวัช ศรีธวัช. (2532). *เทคนิคการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป.

- สุวิมล ตีรกาพันธ์. (2543). *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). *การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในวิทยานิพนธ์ของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ภาควิชาวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). *คู่มือการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: การออกแบบระบบการประเมินภายใน*. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- สำนักนายกรัฐมนตรื. (2535). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรื. (อัดสำเนา)
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2549). *เอกสารประกอบการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- หวน พิณรุฬพันธ์. (2539). *การบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- อภิญา สุธา. (2547). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนต้นแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล และคณะ. (2542). *ขั้นตอนการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ: รูปแบบสำหรับบริการสุขภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล.
- อัปษรศรี พลอดเปลี่ยว. (2534). *การประชาสัมพันธ์โรงเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหาร ทักษะและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2545). *การประชุมวิชาการงานบริหารสัมพันธ์ ครั้งที่ 26 “ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา”*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์ และคณะ. (2552). *เอกสารอ่านประกอบการเรียน วิชา 2747410 ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: แผนกการพิมพ์โรงเรียนดอนบอสโก.

ภาษาอังกฤษ

- Barrow, R., and Milburn, G., ed. (1990). *A critical dictionary of educational concepts*. (2nd ed). New York: Teachs College Press.
- Bedeian, Arthur G. (1993). *Management*. (3rd ed). Orlando: Harcourt Brace Javanavich College.
- Dessler, Gary. (1999). *Essentials of Management*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Halls.
- Dunster, K., and Andrew, J. (1996). *Dictionary of natural resource management*. Canada: University of British Columbia. (8th ed). Boston : Pearson Education.
- Gallagher, Donald A. Bagin, Don and Moore, Edward H. (2005). *The School and Community Relations*. (8th ed). Boston: Pearson Education.
- Gray, Edmund R. and Smeltzer, Larry R. (1990). *Management: The competitive Edge*. (2nd ed). New York: Macmillan Publishing.
- Kaufman, R. (2000). *Mega planning*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Kindred, Leslie W. (1957). *School Public Relations*. Englewood Cliffs, New Jersey: PrenticeHall.
- Kindred, Leslie W. et al. (1997). *The School and Community Relations*. Boston: Allyn and Bacon
- Marston, John E. (1979). *Modern Public Relations*. New York: McGraw - Hill Book.
- Mckillip, J. (1987). *Need analysis tools for the human services and education*. NewburyPark: Sage
- Reviere, R., and others. (1996). *Needs assessments a creative and practical guide for social scientists*. United States of America: Taylor & Francis.
- Rose, P. (2003). Community Participation in School Policy and Practice in Malawi: balancing local knowledge, nation policies and international agency priorities. *British Association for international and Comparative Education*. 33(1): 47-64.
- Sergiovanni, T.J. and Carver, F.D. (1980). *The school executive: A theory of administration*. (2nd ed). New York: Harper and Row.
- Stufflebeam, D. L., and others. (1985). *Conducting educational needs assessment*. United States of America: Kluwer academic.

Webster's encyclopedic unabridged dictionary of the english language. (1994). New York: Gramercy Books.

Williams, Chuck. (2000). *Management*. Australia: Southern-Western College Publishing.

Witkin, B.R. (1984). *Assessing Needs in Education and Social Program*. San Francisco: Jossey Bass Publisher.

Witkin, B.R. & Altschuld, J.W. (1995). *Planing and conducting needs assessments: A practicalguide*. California: SAGE Publication.

York, R. O. (1982). *Human service planning: Concepts, tools, and methods*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press.

Yukl, G. A. (1998). *Leadership in Organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice - Hall.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโท
 - อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
 - หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.มานะ สีนุวงษานนท์
 - ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษเขต 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1

โรงเรียน	อำเภอ
บ้านเมืองหมี่ "พรหมวิทยา"	เมือง
นาฮีโนุเคราะห์	เมือง
บ้านโคกสำราญ	เมือง
บ้านหนองหมื่น	เมือง
บ้านเตื่อใต้	เมือง
บ้านหนองบ่อ	เมือง
ราษฎร์โนุเคราะห์	เมือง
อนุบาลหนองคาย	เมือง
บ้านดงเจริญ	เมือง
บ้านกอนาง	ท่าบ่อ
บ้านท่าสำราญ	ท่าบ่อ
ชุมชนบ้านหม้อ	ศรีเชียงใหม่
อนุบาลศรีเชียงใหม่	ศรีเชียงใหม่
บ้านโสกกล้า	สังคม
บ้านชำเจียง-ดงป่าเปลือย	สังคม
บ้านตาดเสริม	สังคม
อนุบาลสังคม	สังคม
บ้านศูนย์กลาง	โพธิ์ตาก
บ้านดอนขนุนพัฒนา	โพธิ์ตาก
บ้านโพนทอง	โพธิ์ตาก
อนุบาลดอนไผ่	โพธิ์ตาก
บ้านโพธิ์ตาก	โพธิ์ตาก
ปทุมเทพวิทยาคาร	เมือง
กวนวันวิทยา	เมือง
หนองคายวิทยาคาร	เมือง
พระธาตุบังพวนวิทยา	เมือง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1

โรงเรียน	อำเภอ
ท่าบ่อ	ท่าบ่อ
ถ่อนวิทยา	ท่าบ่อ
ท่าบ่อพิทยาคม	ท่าบ่อ
หนองนางพิทยาคม	ท่าบ่อ
เดื่อวิทยาคาร	ท่าบ่อ
พานพร้าว	ศรีเชียงใหม่
พระพุทธบาทพิทยาคม	ศรีเชียงใหม่
สังคมวิทยา	สังคม
วังม่วงพิทยาคม	สังคม
น้ำสวยวิทยา	สระใคร
โพธิ์ตากพิทยาคม	โพธิ์ตาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 2

โรงเรียน	อำเภอ
อนุบาลโซ่พิสัย	โซ่พิสัย
บ้านหนองตะไก้โนนมันปลา	โซ่พิสัย
บ้านไทรงามโนนภูดิน	โซ่พิสัย
บ้านห้วยทราย	โซ่พิสัย
บ้านคำแวง	โซ่พิสัย
บ้านคำแก้ว	โซ่พิสัย
บ้านคำเตาะเลาะโนนเค็ง	โซ่พิสัย
บ้านศรีนาวา	โซ่พิสัย
บ้านศรีชมภู	โซ่พิสัย
บ้านโคกกกลางสาขาสามแยกศรีชมภู	โซ่พิสัย
บ้านห้วยลึก	โซ่พิสัย
บ้านหนองแวง	โซ่พิสัย
อนุบาลจุมพลโพนพิสัย	โพนพิสัย
บ้านเวินร่องถ่อนสามัคคี	โพนพิสัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

โรงเรียน	อำเภอ
หมู่บ้านตัวอย่าง	โพนพิสัย
บ้านห้วยเปลวเงือก	โพนพิสัย
บ้านวัดหลวง	โพนพิสัย
บ้านด่อนเหนือ	โพนพิสัย
บ้านกุดเกลบ	โพนพิสัย
บ้านท่าหนองพันทา	โพนพิสัย
บ้านปัก	โพนพิสัย
บ้านคำตอสูง	โพนพิสัย
บ้านหนองกุ่ม	โพนพิสัย
บ้านเหล่าต่างคำ	โพนพิสัย
อนุบาลปากคาด	ปากคาด
บ้านโนนเสถียร	ปากคาด
บ้านห้วยไม้ซอด	ปากคาด
บ้านห้วยก้านเหลือง	ปากคาด
บ้านด้าย	ปากคาด
บ้านหนองบัว	ปากคาด
สิริภัทรวิทยา	ปากคาด
ชุมชนสมสนุก	ปากคาด
บ้านสามัคคีชัย	รัตนวาปี
บ้านนาทับไฮ	รัตนวาปี
บ้านหนองเค็ม	รัตนวาปี
บ้านจับไม้	เฝ้าไร่
บ้านหนองจอกโนนสมบูรณ	เฝ้าไร่
อนุบาลหนองควาย	เฝ้าไร่
บ้านหนองวัวซุม	เฝ้าไร่
บ้านโพนทอง	เฝ้าไร่
ชุมพลโพนพิสัย	โพนพิสัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 2

โรงเรียน	อำเภอ
เซิมพิทยาคม	โพนพิสัย
ปากสวยพิทยาคม	โพนพิสัย
ร่วมธรรมานุสรณ์	โพนพิสัย
กุดบงพิทยาคาร	โพนพิสัย
โซ่พิสัยพิทยาคม	โซ่พิสัย
ศรีชมภูวิทยา	โซ่พิสัย
ปากคาดพิทยาคม	ปากคาด
หนองยองพิทยาคมรัชมิ่งคลาภิเษก	ปากคาด
สมสนุกพิทยาคม	ปากคาด
วังหลวงพิทยาสรรพ์	เฝ้าไร่
นาดีพิทยาคม	เฝ้าไร่
ประชาบดีพิทยาคม	รัตนวาปี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3

โรงเรียน	อำเภอ
บ้านซ่อมกอก	เซกา
บ้านโนนสูงสุขสมบูรณ์	เซกา
อนุบาลเซกา	เซกา
บ้านห้วยคอม	เซกา
บ้านทรัพย์วังทอง	เซกา
บ้านห้วยเรือ	เซกา
บ้านท่ากุดต้อง	เซกา
ชุมชนบ้านหนองหึ่ง	เซกา
บ้านท่าสะอาด	เซกา
บ้านตาลเดี่ยว	เซกา
บ้านเหล่าคาม	เซกา
บ้านดงกะพุงหนองนาแซง	เซกา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3

โรงเรียน	อำเภอ
บ้านดอนเสียด	เซกา
บ้านดงโคกกระแซ สาขาคำชมภู	เซกา
ท่าไร่วิทยา	เซกา
บ้านโสกท่ามนาดาไก่อ	เซกา
บ้านหนองจิก	เซกา
บ้านกุดสิม	เซกา
บ้านโนนวังเยี่ยม	บึงกาฬ
บ้านไร่สุขสันต์	บึงกาฬ
บ้านโนนสา	บึงกาฬ
แก่งอาฮง	บึงกาฬ
บ้านคำหมื่น"ต.ช.ด.อนุสรณ์"	บึงกาฬ
บ้านโคสี	บึงกาฬ
บ้านห้วยเชื่อมเหนือ	บึงกาฬ
บ้านหนองยาว	บึงกาฬ
บ้านหนองตอ	บึงกาฬ
ชุมชนบ้านโนนสมบุญ	บึงกาฬ
บ้านแสนสำราญ	บึงกาฬ
บ้านท่าโพธิ์	บึงกาฬ
บ้านท่าไคร้	บึงกาฬ
บ้านบึงกาฬ	บึงกาฬ
บ้านห้วยสามยอดเทวกุล	บึงกาฬ
บ้านพันลำ "เจริญวิทยา"	บึงกาฬ
อนุบาลวิศิษฐ์อำนาจศิลป์	บึงกาฬ
บ้านหนองนาแซงดอนเจริญ	บึงกาฬ
บ้านสะง้อ	บึงกาฬ
บ้านโนนยาง	บึงกาฬ
บ้านคำสมบุญ	บึงโขงหลง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3

โรงเรียน	อำเภอ
บึงโขงหลงวิทยา	บึงโขงหลง
อนุบาลศาสนสิทธิ์อำนวนวย	บึงโขงหลง
อนุบาลนุ่งคล้า	นุ่งคล้า
บ้านโคกสว่าง	พรเจริญ
บ้านปรารภนาดี	พรเจริญ
อนุบาลพรเจริญ	พรเจริญ
บ้านโคกนิยม	พรเจริญ
บ้านดงเสียด	พรเจริญ
บ้านหนองหัวช้าง	พรเจริญ
บ้านโนนสวรรค์	พรเจริญ
บ้านชุมภูพรโศภก่าม	ศรีวิไล
บ้านโนนม่วง	ศรีวิไล
บ้านหนองจิก	ศรีวิไล
บ้านหนองบัวงาม	ศรีวิไล
บ้านนาสิงห์	ศรีวิไล
เหล่าคามพิทยาคม รัชมั่งคลาภิเษก	เซกา
เซกา	เซกา
บึงกาฬ	บึงกาฬ
โศภก่ามวิทยา	เซกา
นาสวรรค์พิทยาคม	บึงกาฬ
บึงโขงหลงวิทยาคม	บึงโขงหลง
นุ่งคล้านคร	นุ่งคล้า
พรเจริญวิทยา	พรเจริญ
ศรีวิไลวิทยา	ศรีวิไล

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย

เรียน ผู้อำนวยการ / รองผู้อำนวยการโรงเรียน

เนื่องด้วยกระผม นายวิรุทธ ชัยดีนี้ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบสอบถามนี้เพื่อศึกษาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป โดยคำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบใดต่อตัวท่าน ข้าพเจ้าขอให้ความมั่นใจว่าข้อมูลของท่านจะถือเป็นความลับ และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น

งานวิจัยในครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

วิรุทธ ชัยดีนี้

ผู้วิจัย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โดยแบ่งข้อ

คำถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความที่ตรงกับความจริงของท่านลงในช่องว่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 30 ปีหรือต่ำกว่า 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี 61 ปีขึ้นไป
3. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน
4. ตำแหน่งผู้บริหารวิทยฐานะ
 ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ
 เชี่ยวชาญ เชี่ยวชาญพิเศษ
5. ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน
 5 ปีหรือน้อยกว่า 6-10 ปี
 11-15 ปี มากกว่า 15 ปี
6. ระดับการศึกษาสูงสุด
ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต
ปริญญาโท ปริญญาเอก
7. โรงเรียนของท่านเปิดสอนระดับ
 ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา
8. โรงเรียนของท่านอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดหนองคาย
 เขต 1 เขต 2 เขต 3
9. กลุ่มบุคคลต่อไปนี้มีความสำคัญต่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โปรดเรียงลำดับความสำคัญตามความเห็นของท่าน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เติมตัวเลข 1, 2, 3,..., 8 ลงใน หน้าข้อความ หากเห็นว่ามีค่าสำคัญมากที่สุดให้เติมเลข 1
เรียงไปจนเห็นว่ามีค่าสำคัญน้อยที่สุด ให้เติมเลข 8)

☐ พ่อแม่ ผู้ปกครอง	☐ นักการเมืองท้องถิ่น
☐ วัด/องค์กรทางศาสนา	☐ องค์กรเอกชน
☐ ผู้มีอิทธิพล	☐ องค์กรปกครองท้องถิ่น
☐ สำนักงานเขตพื้นที่	☐ พ่อค้า แม่ค้า

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ประกอบด้วย 7 ด้าน

1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
3. ด้านการให้บริการชุมชน
4. ด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา
5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์
6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก
7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามตอนนี้ เป็นการสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
2. แบบสอบถามตอนนี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีตัวเลือก 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด และโปรดตอบทุกข้อ

เกณฑ์ในการพิจารณา

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในปัจจุบัน

- 5 หมายความว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายความว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ มาก
- 3 หมายความว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายความว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ น้อย
- 1 หมายความว่า ปัจจุบันโรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ น้อยที่สุด/ไม่มีเลย

ระดับของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนที่ท่านคาดหวัง

- 5 หมายความว่า ท่านคาดหวังให้โรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายความว่า ท่านคาดหวังให้โรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ มาก
- 3 หมายความว่า ท่านคาดหวังให้โรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายความว่า ท่านคาดหวังให้โรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ น้อย
- 1 หมายความว่า ท่านคาดหวังให้โรงเรียนบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในด้านนั้น ๆ ในระดับ น้อยที่สุด/ไม่มีเลย

ตัวอย่าง การตอบแบบสอบถามและการแปลความหมาย

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
			✓		Ex.	โรงเรียนให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญ		✓			

หมายถึง ปัจจุบันโรงเรียนของท่านให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

ในระดับน้อย และท่านคาดหวังให้โรงเรียนของท่านให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องดังกล่าวในระดับมาก

จบตัวอย่าง

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 กรุณาตอบให้ครบทุกข้อรายการ

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
-	-	-	-	-	1. ด้านแผนงาน โครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน		-	-	-	-	-
					1.1	โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เช่น อาชีพ การศึกษา สภาพเศรษฐกิจ และวิถีดำเนินชีวิต					
					1.2	โรงเรียนมีข้อมูลความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบในการวางแผน					
					1.3	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวม สัมภาษณ์ข้อมูลของชุมชน					
					1.4	โรงเรียนเชิญผู้ปกครองฯ ผู้แทนชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกำหนดโครงการ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนในแผนงานของโรงเรียน					
					1.5	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					1.6	โรงเรียนมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนที่วางไว้					

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
					1.7	โรงเรียนมีการพัฒนา ปรับปรุงแผนงาน โครงการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน					
5	4	3	2	1	2. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน		5	4	3	2	1
					2.1	โรงเรียนมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน					
					2.2	โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน					
					2.3	โรงเรียนเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ที่ หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์					
					2.4	โรงเรียนใช้การติดต่อสื่อสารแบบสองทาง โดยชุมชนสามารถ แสดงความคิดเห็นต่อข่าวสารได้					
					2.5	โรงเรียนเผยแพร่เกียรติประวัติโรงเรียน					
					2.6	โรงเรียนมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ					
					2.7	ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชน มีความน่าเชื่อถือ					
					2.8	ข้อมูล ข่าวสาร ที่โรงเรียนส่งถึงผู้ปกครองหรือชุมชนทั่วถึง ทุกกลุ่มในชุมชน					
					2.9	โรงเรียนติดต่อ สื่อสารกับผู้ปกครองฯ สมาคม/ ชมรมศิษย์- เก่าอย่างสม่ำเสมอ					
5	4	3	2	1	3. ด้านการให้บริการชุมชน		5	4	3	2	1
					3.1	โรงเรียนมีโครงการ กิจกรรมบริการชุมชน					
					3.2	โรงเรียนมีบริการชุมชนที่หลากหลาย					
					3.3	โรงเรียนมีระบบบริการชุมชนที่สะดวก รวดเร็ว					
					3.4	โรงเรียนให้บริการอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มในชุมชน					
					3.5	โรงเรียนจัดบุคลากรในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนแก่ชุมชน					
					3.6	โรงเรียนมีแนวปฏิบัติในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน					

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง								
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1				
					3.7	โรงเรียนให้บริการข่าวสารแก่ชุมชน									
					3.8	โรงเรียนให้บริการด้านอาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แก่ชุมชน									
					3.9	โรงเรียนให้บริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและ การออกกำลังกายให้กับชุมชน									
					3.10	โรงเรียนให้บริการวิชาการแก่ชุมชน									
					3.11	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน									
					3.12	โรงเรียนฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน									
					3.13	โรงเรียนเผยแพร่ผลงานวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่ชุมชน									
					3.14	โรงเรียนจัดห้องสมุดในโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน									
					3.15	โรงเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ด้านวิชาการและการฝึกอบรมแก่ชุมชน									
5	4	3	2	1	4. ด้านบุคลากรภายในสถานศึกษา						5	4	3	2	1
					4.1	ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.2	ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.3	ผู้บริหารมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.4	ผู้บริหารมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.5	ผู้บริหารให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.6	ครูในโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.7	ครูในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.8	ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.9	ครูมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									
					4.10	ครูให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน									

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
					4.11	คณะกรรมการโรงเรียนมีภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					4.12	คณะกรรมการโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					4.13	คณะกรรมการโรงเรียนมีประสบการณ์เพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					4.14	คณะกรรมการโรงเรียนมีเวลาเพียงพอในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					4.15	คณะกรรมการโรงเรียนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					4.16	บุคลากรในโรงเรียนมีความสมัครสมานสามัคคี					
5	4	3	2	1	5. ด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์		5	4	3	2	1
					5.1	โรงเรียนมีงบประมาณในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชน					
					5.2	โรงเรียนจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน					
					5.3	โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน					
					5.4	วัสดุ อุปกรณ์มีคุณภาพเหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ชุมชน					
					5.5	โรงเรียนมีระบบงบประมาณที่น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้					
5	4	3	2	1	6. ด้านความร่วมมือ การมีส่วนร่วมและการได้รับการสนับสนุนจากบุคคล/หน่วยงานภายนอก		5	4	3	2	1
					6.1	ชุมชนให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน					
					6.2	องค์กรภาครัฐในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน					
					6.3	องค์กรเอกชนในชุมชนให้ความร่วมมือและ/หรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน					

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
					6.4	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากองค์กรเอกชนภายนอกชุมชน เช่น พ่อค้า ธุรกิจ ห้างร้าน					
					6.5	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากชมรม/สมาคมศิษย์เก่า					
					6.6	ชมรม/สมาคมศิษย์เก่าให้ความร่วมมือ สนับสนุน และพัฒนา โรงเรียน					
					6.7	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านแรงงานจากชุมชน					
					6.8	โรงเรียนได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากชุมชน ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน					
					6.9	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากครุภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน					
					6.10	โรงเรียนได้รับความร่วมมือ/อนุเคราะห์ด้านอาคาร สถานที่ ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนจากชุมชน					
					6.11	โรงเรียนให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน					
					6.12	โรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์กับชุมชน					
					6.13	โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน					
5	4	3	2	1	7. ด้านการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน		5	4	3	2	1
					7.1	โรงเรียนมีการประเมินผลการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน					
					7.2	โรงเรียนมีคณะกรรมการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					7.3	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน สร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					7.4	โรงเรียนเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มาประชุมสรุปผล การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ชุมชน					
					7.5	โรงเรียนมีระบบการเก็บเอกสารการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน					

ระดับปัจจุบัน					ข้อ	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ในเรื่องต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับที่คาดหวัง				
5	4	3	2	1			5	4	3	2	1
					7.6	โรงเรียนจัดทำรายงานสรุปการประเมินผลงานสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชน					
					7.7	โรงเรียนเผยแพร่ผลการประเมิน งานสร้างความสัมพันธ์ ชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ					
					7.8	โรงเรียนนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน					

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

นายวิรุทธ ชัยดี

ผู้วิจัย

โทร. 089-8967-559

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. 82595 (ต่อ 840)

ที่ ศธ 0512.6(2747)/

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโท

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ (ฉบับสังเขป)	จำนวน 1 ชุด
	2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	3. แบบตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายวิรัช ชัยดิษฐ์ รหัสสนิธิต 5183389327 นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ระหว่างการ ดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย” โดยมี อาจารย์ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ปองสิน วิเศษศิริ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปองสิน วิเศษศิริ)

ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษา

ศูนย์วิทยุโทรคมนาคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. 82595 (ต่อ 840)

ที่ ศธ 0512.6(2747)/

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ (ฉบับสังเขป)	จำนวน 1 ชุด
	2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	3. แบบตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายวิรุฑธ ชัยดิณี รหัสนิสิต 5183389327 นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ระหว่างการ
ดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์
ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย” โดยมี
อาจารย์ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ปองสิน วิเศษศิริ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปองสิน วิเศษศิริ)

ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษา

ศูนย์วิทยุทัชธานี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. 82595 (ต่อ 840)

ที่ ศธ 0512.6(2747)/

วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.มานะ สิ้นธุวงษานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย	1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ (ฉบับสังเขป)	จำนวน 1 ชุด
	2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน 1 ชุด
	3. แบบตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย	จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายวิรุฑธ ชัยดิณี รหัสนิสิต 5183389327 นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย” โดยมี อาจารย์ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ปองสิน วิเศษศิริ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปองสิน วิเศษศิริ)

ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษา

ศูนย์วิทยุทัชธานี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ 0512.6 (2747)/103

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

กทม. 10330

19 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 ฉบับ

2. แบบสอบถามสำหรับชุมชน จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายวิรุทธ ชัยคินี นิสิตชั้นปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา (ปริญญาโท) ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความต้องการจำเป็นในการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดหนองคาย” โดยมีอาจารย์ ดร.ปิยพงษ์ สุเมตติกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน และชุมชน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้ นายวิรุทธ ชัยคินี ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ปองสิน วิเศษศิริ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษา

สาขาวิชาบริหารการศึกษา

โทร. 02-218-2595 ต่อ 840

โทรสาร. 02-218-2595 ต่อ 841

ผู้วิจัย นายวิรุทธ ชัยคินี โทร. 08-98967-559

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวิรุทธ ชัยดีนี้ เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2525 ที่จังหวัดหนองคาย สำเร็จการศึกษา
ครุศาสตรบัณฑิต (มัธยมศึกษา-วิทยาศาสตร์) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา
2547 เข้าศึกษาต่อหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2551 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่ง ครู ค.ศ. 1 โรงเรียน
อนุบาลเซกา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย